

VILNIAUS UNIVERSITETAS
FILOLOGIJOS FAKULTETAS

Sigita Razmutė

Kalbotyros (Taikomosios kalbotyros) MA studijų programa

Norvegų kalbos kaip K2 mokymosi motyvacija

Magistro darbas

Darbo vadovė prof. dr. Loreta Vilkienė

Vilnius
2025

Sigita Razmutė, *Norvegų kalbos kaip K2 mokymosi motyvacija*. Magistro darbas, vadovė prof. dr. Loreta Vilkienė, Vilniaus universitetas, Filologijos fakultetas, 2025, 76 psl.

Raktažodžiai: svetimosios kalbos mokymosi motyvacija, norvegų kalba, kalbinės nuostatos, Dörnyei teorija, privalomasis „aš“, idealusis „aš“, motyvacijos veiksniai

Anotacija

Šiame darbe aprašomas tyrimas, kurio tikslas – atsakyti į klausimus, kas motyvuoja lietuvius mokytis norvegų kalbos Lietuvoje ir Norvegijoje, patikrinti, ar ir kuo skiriasi dėl skirtingų priežasčių besimokančiųjų norvegų kalbos kaip K2 motyvacija. Tiriamosios medžiagos rinkimo būdas – kokybinis pusiau struktūruotas interviu. Analizuota 16 Lietuvoje ir Norvegijoje gyvenančių lietuvių pusiau struktūruotų kokybinių interviu. Atsižvelgus į tai, kokios priežastys skatina mokytis norvegų kalbos, buvo sutelktos 4 informantų grupės: besimokantys savo malonumui lietuviai, jau emigravę į Norvegiją, studentai, studijuojantys norvegų kalbą Vilniaus universiteto filologijos fakultete ir vienos tarptautinės įmonės padalinio Lietuvoje darbuotojai. Atlikta kokybinė teminė interviu analizė atskleidė, kad dauguma informantų mokosi norvegų kalbos dėl asmeninio noro, o mažesnė dalis – dėl aplinkinių spaudimo. Skirtingos grupės pabrėžė skirtingus mokymosi būdus: studentai ir įmonių darbuotojai vertino mokymąsi gyvai, o mokantys savo malonumui – nuotolinį mokymąsi. Tik universitete studijuojantys nurodė, kad norvegų kalbos sociolingvistinė situacija darė įtaką jų K2 mokymosi motyvacijai. Studentai atskleidė ciklišką procesą – kalbos mokymasis skatina motyvaciją, kuri didina susidomėjimą kultūra ir pačia kalba. Grupė, kurie mokosi savo malonumui, neplanuoja artimiausiu metu ieškoti su norvegų kalba susijusio darbo. Emigravę informantai dažnai jau dirba arba aktyviai ieško darbo norvegakalbėje aplinkoje, todėl finansiniai motyvai juos skatina mokytis norvegų kalbos. Studentų grupės informantai, kurie studijuodami gali gauti stipendiją už aukštus rezultatus, tvirtino iš dalies rinkęsi studijas dėl gerų potencialių darbo vietų, tačiau kai kuriais atvejais tai buvo tik šalutinė priežastis. Grupė, kuri mokėsi norvegų kalbos siekdami įgyvendinti darbdavio reikalavimus, tvirtino, kad gaunamas atlyginimas kursų metu juos motyvavo mokytis norvegų kalbos ir siekti kuo geresnių rezultatų. Šio darbo rezultatai ir išvados galėtų būti įdomūs ir naudingi kitiems norvegų ar kitos Skandinavų kalbos kaip svetimosios mokymosi motyvaciją analizuojantiems tyrėjams.

Turinys

Įvadas.....	4
1. Teoriniai tyrimo pagrindai	9
1.1. K2 mokymosi motyvacija ir jos tyrimai	9
1.1.1. Motyvacijos ir K2 mokymosi motyvacijos samprata	9
1.1.2. Dominuojančios K2 mokymosi motyvacijos teorijos.....	11
1.1.3. K2 mokymosi patirties įtakos tyrimai.....	14
1.2. Veiksniai, lemiantys K2MM mokantis K2.....	16
1.2.1. Individualus santykis su kalba, K2MM ir kultūros pažinimas	16
1.2.2. Finansinis paskatinimas ir K2MM.....	18
1.3. Norvegų kalbos sociolingvistinė situacija	19
1.3.1. Sakytinės kalbos įvairovė ir dėl to kylantys iššūkiai	20
1.3.2. Du rašytinės kalbos variantai – <i>bokmål</i> ir <i>nynorsk</i>	22
2.1. Tyrimo metodika	25
2.1.1. Kokybinio pusiau struktūruoto interviu gairių sąranka	25
2.1.2. Duomenų rinkimo ir paruošimo analizei procedūra	26
2.2. Tyrimo dalyvių charakteristika.....	27
2.3. Teminės interviu analizės rezultatai	28
2.3.1. <i>Idealusis</i> „aš“ ir K2MM	29
2.3.2. <i>Privalomasis</i> „aš“ ir K2MM	32
2.3.3. Kalbos mokymosi patirties svarba K2MM	34
2.3.4. Nuostatos norvegų kalbos variantiškumo atžvilgiu	40
2.3.5. Nuostatos Norvegijos ir jos gyventojų atžvilgiu kaip K2MM veiksnys.....	43
2.3.6. Šalies kultūra kaip K2MM veiksnys.....	52
2.3.7. K2MM, finansinis aspektas bei potencialios darbo perspektyvos	58
Išvados.....	63
Literatūra	66
Priedas	71

Ivadas

Temos aktualumas ir naujumas. Šiame darbe dėmesys sutelkiamas į svetimosios – šiuo atveju – norvegų – kalbos mokymosi motyvaciją. Svetimosios kalbos, arba K2, mokymuisi ir įsisavinimui¹ įtakos turi daugybė išorinių ir vidinių veiksnių. Besimokantieji gali turėti įvairių įsitikinimų ir nuostatų, kurios lemia, kodėl ir kaip mokomasi kalbos ir kokie bus galutiniai rezultatai baigus kalbos kursus ar studijas universitete. Tai, žinoma, būdinga ir mokantis norvegų kalbos kaip K2 Lietuvoje. Galima teigti, kad šios kalbos mokymasis populiarus Lietuvoje daugiau nei du dešimtmečius, o norvegų kalbos mokymo paslauga teikiama ne tik didžiuosiuose šalies miestuose, bet ir prieinama mažesnių miestų gyventojams.² Internetu suvedus raktinius žodžius *norvegų kalbos kursai* galima rasti daugiau nei dešimt skirtingų įstaigų ir mokyklų, teikiančių šias paslaugas tiek gyvai klasėse, tiek nuotoliniu būdu, todėl galima teigti, kad norintiems mokytis šios kalbos suteikiamas platus galimybių spektras.

Gali kilti klausimas, kodėl lietuviai mokosi norvegų kalbos. Viena iš priežasčių – didesnis darbo užmokestis ir geresnės darbo perspektyvos Norvegijoje. Norvegijos Statistikos departamento duomenimis, 2024 metais šalyje gyveno 50 847 lietuviai³, o tai yra antra pagal dydį tautinė mažuma po lenkų⁴. Tokia lietuvių imigrantų populiacijos dalis implikuoja, kad norvegų kalbos mokymosi poreikis yra didelis, kadangi kalbos įsisavinimas pagerina migrantų galimybes siekti geriau apmokamų, didesnės kvalifikacijos reikalaujančių darbo vietų ir skatina integraciją į šalies visuomenę. Tačiau mokytis norvegų kalbos skatina ne vien siekis emigruoti. Mokėti kurią nors iš skandinavų kalbų – danų, švedų ar norvegų – taip pat yra vienas iš reikalavimų kai kuriose Lietuvos darbo rinkos skelbimuose⁵. Dalis darbdavių teigia, kad skandinavai labai vertina verslo partnerius ir darbuotojus, mokančius jų šalies kalbą. Siekdamos užtikrinti tinkamą darbuotojų kalbos mokėjimo lygį, dalis įmonių steigia savo kalbų mokyklas, kuriose darbuotojai mokomi kalbos nuo pagrindų arba tęsiamas kalbos mokymasis. Taigi akivaizdžios yra dvi priežastys, kurios skatina mokytis norvegų kalbos: emigracija į Norvegiją ir darbo rinka Lietuvoje. Žinoma, priežasčių gali būti ir daugiau, pavyzdžiui, individualūs poreikiai. Dalį priežasčių, lėmusių sprendimą mokytis norvegų kalbos savo tyrime apie Norvegijos sostinėje Osle gyvenančių lietuvių kalbų mokėjimą ir kalbinį elgesį aptaria ir Eglė Gudavičienė (2019). Jos teigimu, lietuviai mokosi norvegų kalbos, nes dirba finansų, statybų,

¹ Šiame darbe K2 įsisavinimas suvokiamas kaip natūralūs procesas, kai žmogus **intensyviai bendrauja** K2 kalba, pavyzdžiui, dirba, gyvena aplinkoje, kur ta kalba nuolat vartojama, o mokymasis – kaip sąmoningas procesas, pavyzdžiui, mokantis kalbos kursuose. Plačiau žr.:

https://www.sdkrashen.com/content/books/sl_acquisition_and_learning.pdf

² Apie įstaigas, kuriose galima mokytis norvegų kalbos: <https://www.lrytas.lt/verslas/rinkos-pulsas/2011/08/31/news/norvegu-kalbos-mokykleles-plinta-po-lietuva-jose-mokosi-busimieji-emigrantai-5496633>

³ Lietuvių migrantų statistika Norvegijoje: <https://www.ssb.no/statbank/table/05183/tableViewLayout1/>

⁴ Lietuvių tautinės mažumos padėtis Norvegijoje: <https://www.lrt.lt/lituanica/aktualijos/751/1610299/i-norvegija-del-darbo-ar-seimos-pernai-atvykusiu-lietuviu-skaicius-tarp-eee-saliu-antras-po-lenku>

⁵ Apie įsidarbinimo galimybes: <https://kalba.lt/skandinavu-kalbos-didesnes-galimybes-darbo-rinkoje/>

aptarnavimo, valstybės ir kituose sektoriuose, yra skirtingos šeimyninės padėties, t. y. kuria šeimas su norvegais. Pasak Gudavičienės (2019: 3), norvegų kalbos mokymasis ypač susijęs su esminiu Osle gyvenančių lietuvių emigrantų apsisprendimu – ar jie liks gyventi Norvegijoje ilgai, ar grįš į Lietuvą. Jei nėra apsisprendę likti – motyvacija mokytis norvegų kalbos menksta.

Nors norvegų kalbos mokymasis Lietuvoje yra pakankamai populiarus, tačiau besimokantieji šios kalbos gali susidurti su keletu iššūkių. Vienas jų – norvegų kalbos dialektų įvairovė. Pasak Kjello Venås ir Martino Skjekkkelando (2024), Norvegijoje yra iki tūkstančio skirtingų dialektų⁶. Tai gali apsunkinti, pavyzdžiui, besirengiančių emigruoti ar emigrantų kalbos mokymosi motyvaciją. Kitas galimai kalbos mokymosi sudėtingumą lemiantis dalykas – du rašytinės kalbos variantai⁷, kurių tarpusavio panašumas besimokantiems taip pat gali kelti sunkumų. Tokia sociolingvistinė situacija gali kelti papildomų sunkumų lietuviams, kurie yra įpratę prie standartinės rašytinės ir sakytinės kalbos. Variantų gausa gali mažinti mokymosi motyvaciją, todėl aktualu analizuoti, kaip palaikyti motyvaciją, kas gali skatinti norą tęsti galimai gana komplikotą kalbos mokymąsi. Žinoma, tai susiję apskritai su norvegų kalbos mokymosi motyvacijos tyrimais, ne vien su Lietuvos atveju. Įvairūs mokslininkai ieško atsakymų, kas palaiko motyvaciją mokytis norvegų kalbos kaip K2. Pavyzdžiui, Oslo universitete atliktas tyrimas rodo, kad norvegų kalbos kaip K2 mokymosi motyvacija koreliuoja su skaitomo teksto supratimu, t. y. motyvacija yra tuo didesnė, kuo geresni yra skaitomo teksto supratimo gebėjimai (Tønnesen, 2020: 70). Šiuo atveju galima teigti, kad K2 mokymosi procesui būdingas ir cikliškumas, kadangi viena mokymosi proceso dalis gali turėti teigiamą poveikį kitai. Henrikke Astrid Klæboe (2020: 3) magistro darbo išvadose teigia, kad Norvegijoje vyresnėse pradinėse klasėse trūksta tinkamos skaitymo medžiagos mokiniams, kurie mokosi norvegų kaip antrosios kalbos. Todėl mokytojams tenka rinktis – ar parinkti tekstus, kurie mokiniams įdomūs, ar tuos, kurie atitinka jų kalbos mokėjimo lygį. Be to, mokytojai dažnai turi patys kurti tekstus, kad būtų galima išlaikyti vaikų mokymosi motyvaciją. Su tinkamos mokomosios medžiagos pasirinkimo problema gali susidurti ir suaugusieji, kurie pradeda mokytis norvegų kalbos ir siekia, kad skaitomi tekstai nebūtų nei per lengvi, nei pernelyg sudėtingi, kadangi tai gali sumažinti mokymosi motyvaciją. Dar vienas svarbus aspektas – galimybė emigrantams pradėjus mokytis kalbos bendrauti su vietiniais ir taip įtvirtinti K2 žinias. Andreas Nuottaniemi (2023: 478) savo disertacijoje apie Švedijos šiaurėje gyvenančius ir besimokančius švedų kalbos migrantus atskleidė, kad šalia besimokančiųjų motyvacijos svarbi ir socialinė sąveika su gimtakalbiais. Nors šis tyrimas buvo atliktas Švedijoje, tačiau dėl Skandinavijos šalių kultūrinių panašumų darytina išvada, kad panašūs sunkumai gali kilti ir Norvegijoje gyvenantiems migrantams. Norvegų kalbos kaip K2 mokymosi motyvacija pačioje Norvegijoje tirta palyginti mažai, dažnesnis tyrimų objektas yra anglų kalbos kaip

⁶ Norvegų sakytinės kalbos įvairovė plačiau aptariama 1.3.1. sk

⁷ Norvegų rašytinės kalbos įvairovė plačiau aptariama 1.3.2 sk.

K2 motyvacija norvegų mokyklose (Wendt, 2015: 2 ir Madsen, 2022: 1) ir už klasės ribų (Bolme, 2023: 3). Taigi šis magistro darbas papildytų palyginti negausius norvegų kalbos kaip K2 mokymosi motyvacijos tyrimus.

Kaip mano įvairūs mokslininkai (Higgins 1987, Dörnyei 1994, Gardner, 2010, Dörnyei ir Ushioda 2013), motyvacija yra vienas svarbiausių veiksnių mokantis K2. Dileta Jatautaitė (2013: 187), tirianti Lietuvos kariūnų, besimokančių pagal NATO standartinę anglų kalbos programą, mokymosi motyvaciją, teigia, kad motyvacija yra apskritai svarbiausias veiksnys, lemiantis sėkmę mokantis K2. Jatautaitė antrina ir Jurgita Petkevičienė (2012: 61), analizavusi mokinių skaitymo motyvaciją. Jos atlikto tyrimo išvados atskleidžia, kad mokytojas turi didelės įtakos mokinių mokymosi motyvacijai. Mokytojo įtaka gali lemti mokinio suvokimą, kodėl apskritai mokomasi pasirinktos disciplinos ir mokinį padrausinti iškilus sunkumams mokymosi proceso metu. Pasak Nemiros Mačianskienės ir Gintarės Gelunaitės-Malinauskienės (2014: 119), jeigu žmogus neturės motyvo mokytis, jis nematys ir mokymosi reikšmės tiek savo asmeniniame gyvenime, tiek konkrečiame darbe. Mokslininkų teigimu, studentų motyvacija yra vienas iš svarbiausių veiksnių, darančių įtaką jų sėkmingam ar nesėkmingam kalbų mokymuisi ir gali stipriai paveikti studentų mokymosi pasiekimus. Anot Linos Kalnaitytės ir Loretos Vilkenės (2024: 121), anksčiau minėtos tyrėjos, Mačianskienė ir Gelunaitė-Malinauskienė, atkreipia dėmesį į tai, kad mokymasis – ilgai trunkantis procesas, todėl svarbu, kad mokinys būtų motyvuotas pasiekti tikslą net ir iškilus tam tikriems iššūkiams. Taigi kaip palaikyti mokinio motyvaciją mokantis K2 – svarbus klausimas, į kurį nėra pateikta galutinio atsakymo. Šiame magistro darbe taip pat siekiama atskleisti, kas lemia suaugusiųjų lietuvių motyvaciją mokytis norvegų kalbos.

Darbo objektas, tikslas ir uždaviniai. Šio darbo **objektas** – lietuvių motyvacija mokytis norvegų kalbos ir nuostatos šios kalbos variantiškumo, šalies ir jos gyventojų, kultūros atžvilgiu, taip pat norvegų kalbos ir darbo rinkos atžvilgiu. Darbo **tikslas** – nustatyti, kas motyvuoja lietuvius mokytis norvegų kalbos Lietuvoje ir Norvegijoje, patikrinti, ar ir kuo skiriasi dėl skirtingų priežasčių besimokančiųjų norvegų kalbos kaip K2 motyvacija. Darbo tikslui įgyvendinti iškelti tokie uždaviniai:

1. Remiantis Dörnyei'aus (1994) motyvacijos teorija ir kitų tyrėjų ankstesnių tyrimų rezultatais (Dörnyei, Ushioda 2013; Dörnyei, Taguchi, 2009; Vilkenė ir kt. 2019; Bružaitė-Liseckienė, 2023) paruošti kokybinio pusiau struktūruoto interviu gaires, jas išbandyti, prireikus pakoreguoti – taip parengti tiriamosios medžiagos rinkimo įrankį.
2. Sutelkti keturias informantų grupes atsižvelgus į tai, kokios priežastys skatina mokytis norvegų kalbos: 1) mokymasis savo malonumui; 2) buvimas emigracijoje; 3) studijos universitete; 4) darbdavio reikalavimai.
3. Surinkti interviu, juos išrašyti, ir taip parengti tolesnei analizei.

4. Atlikti kokybinę teminę interviu analizę ieškant atsakymo į klausimus, kaip norvegų kalbos mokymosi motyvacija santykiauja su:
 - 4.1. tyrimo teorine prieiga pasirinktos Dörney (1994) teorijos motyvacijos dėmenimis: *ideali*jo „aš“, *privalomo*jo „aš“ ir mokymosi aplinkos;
 - 4.2. nuostatomis norvegų kalbos, Norvegijos, jos gyventojų ir šalies kultūros atžvilgiu;
 - 4.3. sociolingvistinės norvegų kalbos situacijos ypatumais;
 - 4.4. finansiniais aspektais ir potencialiomis darbo galimybėmis.
5. Palyginti keturių skirtingų grupių atsakymus ir įvertinti, kiek panašumų ir skirtumų galima išvelgti tarp šių grupių informantų motyvacijos.

Metodai ir tiriamoji medžiaga. Šiame tyrime pagrindu pasitelkiama Zoltan'o Dörneyi'aus (2010: 74) motyvacijos teorija arba *vidinio aš sistema*. Ši teorija pasirinkta, kadangi visi tyrimo dalyviai yra suaugę žmonės, galintys sąmoningai priimti sprendimus ir suvokti jų pasekmes. Darytina prielaida, kad ši teorija yra tikslinga ir padės atsakyti į tyrimo klausimus⁸. Pasakytina, kad įvairūs Lietuvos tyrėjai aktyviai remiasi Dörneyi'aus motyvacijos modeliu. Pavyzdžiui, šia teorija rėmėsi Loreta Vilkenė, Laura Vilkaitė-Lozdienė ir Justina Bružaitė-Liseckienė (2019), analizavusios Lietuvos mokinių motyvaciją mokytis lietuvių kalbos ir jų kalbines nuostatas. Taip pat remdamasi šia teorija Rugilė Miškinytė (2022: 58) tyrė, kokios yra svetimšios kalbos mokymosi nerimo sąsajos su motyvacija mokantis lietuvių kalbos mokyklose, kur pagrindinė instrukcijų kalba yra ne lietuvių. Pasirėmusi Dörneyi'aus teorija Justina Bružaitė-Liseckienė (2023) tyrė Vilniaus universiteto studentų iš užsienio šalių motyvaciją mokytis lietuvių kalbos kaip svetimšios. Linos Kalnaitytės (2024) atliktas tyrimas apie jaunų lietuvių kilmės argentiniečių motyvaciją mokytis lietuvių kalbos taip pat pateikė naudingų įžvalgų, kokių motyvų vedini lietuvių kilmės argentiniečiai nutaria sugrįžti prie savo šaknų ir mokytis protėvių kalbos. Tai paskatino ir šio darbo autorę pasirinkti Dörneyi'us pasiūlytą K2 mokymosi motyvacijos teoriją kaip tyrimo prieigą. Nors Dörneyi'aus teorija dažniau siejama su kiekybiniais tyrimais, šio darbo autorė pritaikė Dörneyi'aus teoriją kokybiniam tyrimui. Tai nėra naujas žingsnis, nes taip buvo pasielgta ir Kalnaitytės (2024), kurios tyrimas patvirtino, jog tai daryti yra įmanoma ir prasminga.

Šio darbo tiriamoji medžiaga – kokybiniai pusiau struktūruoti interviu, kuriuose su informantais aptariama norvegų kalbos mokymosi motyvacija. Planuojant tyrimą ir atsižvelgus į tai, kaip informantai mokosi norvegų kalbos – studijuodami universitete, kalbų kursuose privačioje kalbų mokykloje ir tarptautinės įmonės kalbų programoje – buvo suplanuotos keturios tiriamųjų grupės:

1. Pirmą informantų grupę sudaro asmenys, savo malonumui besimokantys norvegų kalbos vienoje privačioje kalbų mokykloje, esančioje Vilniuje; čia mokoma tik Šiaurės Europos

⁸ Plačiau Dörneyi motyvacijos teorija aptariama 1.1. skyriuje.

regiono kalbų tiek įprastu kontaktiniu, tiek nuotoliniu būdu. Šiuo atveju mokiniai patys moka už kalbų kursus, suteikiama galimybė mokytis norvegų kalbos su lietuviu gimtakalbiu lektoriumi.

2. Antra grupė – tos pačios kalbų mokyklos mokiniai, tačiau gyvenantys Norvegijoje, besimokantys nuotoliu su kitais mokiniais, dar gyvenančiais Lietuvoje. Kaip ir pirmoji informantų grupė, šios grupės mokiniai taip pat patys moka už kalbų kursus, mokomasi su lietuviu gimtakalbiu lektoriumi.
3. Trečia grupė – Vilniaus universitete Skandinavistikos studijų centre, valstybės finansuojamose vietose besimokantieji norvegų kalbos studentai, kurie šioms studijoms skiria 4 metus.
4. Ketvirta grupė – skaitmenines finansines ir IT paslaugas įvairaus tipo verslams teikiančios tarptautinės įmonės padalinio Vilniuje darbuotojai. Jie savo karjerą šioje kompanijoje pradeda nuo norvegų kalbos kursų ir pusę metų pagrindinė darbuotojų užduotis – aštuonias valandas per dieną mokytis kalbos bei siekti kuo geresnių rezultatų, už kuriuos gaunamas įprastas atlyginimas ir galimas finansinis paskatinimas už labai gerus rezultatus.

Tyrimo medžiaga – kokybiniai pusiau struktūruoti interviu, kurių buvo surinkta 16: kiekvienos grupės po 4⁹. Bendra surinktų 16 interviu trukmė – 12 val. 25 min., vidutinė vieno interviu trukmė – 47 min. Trumpiausias interviu yra 20 minučių, ilgiausias – 76 min. Interviu buvo atlikti 2024-ųjų lapkričio – 2025-ųjų kovo mėnesiais. Siekiant visiems tiriamiesiems sudaryti kuo panašesnius sąlygas tyrimo metu, visi interviu atlikti nuotoliniu būdu „Teams“ platformoje. Interviu buvo įrašomi, vėliau šio darbo autorės išrašyti pasitelkus dirbtinio intelekto programą „Transkriptor“. Vėliau buvo atlikta teminė interviu analizė šios darbo autorės.

Darbo struktūra. Šį magistro darbą sudaro teorinė ir tiriamoji dalys. Teorinėje dalyje pateikiamas skirtingų teorinių prieigų, skirtų motyvacijai, bei ankstesnių tyrimų ir jų rezultatų aptarimas, išskiriami ir plačiau analizuojami veiksniai, lemiantis mokymosi motyvaciją, taip pat aptariama norvegų kalbos rašytinės ir sakytinės kalbos variantų situacija. Tiriamoji dalis pradedama išsamesniu tyrimo metodikos aptarimu, vėliau pateikiama duomenų analizė ir jos rezultatai. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir 56 pozicijų literatūros sąrašas. Darbe yra 2 lentelės ir 2 paveikslai. Taip pat yra priedas – kokybinio pusiau struktūruoti interviu gairės.

⁹ Plačiau apie informantus žr. 2.1 skyriuje

1. Teoriniai tyrimo pagrindai

1.1. K2 mokymosi motyvacija ir jos tyrimai

Kaip jau buvo minėta, šiame darbe dėmesys su telkiamas į norvegų kalbos kaip K2 mokymosi motyvaciją (toliau – K2MM). Todėl būtina aptarti K2MM sampratą, pasirinktą teorinę prieigą – Dörnyei'us (1994) motyvacijos teoriją – ir ankstesnius šia teorine prieiga paremtus tyrimus tiek Lietuvoje, tiek Norvegijoje ar kitur.

1.1.1. Motyvacijos ir K2 mokymosi motyvacijos samprata

Motyvacija yra analizuojama įvairiais aspektais, priklausomai nuo konkretaus tyrimo tikslo ji gali būti apibrėžiama skirtingai. Pavyzdžiui, kai kurie tyrėjai (Wasserman, 2020) mano, kad motyvacija yra pastovi ir nekintanti žmogaus savybė, kad ji – asmens bruožas. Tačiau kiti tyrėjai (Shoaib ir Dörnyei, 2007) teigia, kad motyvacija gali būti apibūdinama ir kaip tam tikros laikinos žmogaus būsenos charakteristika. Taip suprantama motyvacija gali svyruoti nelygu situacija ar išoriniai veiksniai. Tokiu atveju motyvacija apibūdinama ne tik kaip asmeninė savybė, bet ir kaip procesas, kuris nuolat kinta, besimokantysis gali patirti pakilimus ir nuosmukius (Shoaib ir Dörnyei, 2007). Kaip teigia Loreta Vilkienė, Laura Vilkaitė-Lozdienė ir Justina Bružaitė-Liseckienė (2019: 49) paprastai motyvacijos apibrėžtis pradedama nuo bendrų ir gana abstrakčių sąvokų: šis reiškinyss gali būti apibūdinamas kaip noras, pasiryžimas arba paskata ką nors daryti.

Taigi motyvacija gali būti apibrėžiama įvairiai ir analizuojama iš skirtingų perspektyvų. Pirma, psichologiniu požiūriu, motyvacija apibrėžiama kaip vidinė jėga, skatinanti žmogų siekti įvairių tikslų. Tai išsamiai nagrinėja Abrahamas Maslow, pristatydamas poreikių hierarchijos modelį (Maslow, 2006: 32). Sociologiniu aspektu, motyvacija vertinama kaip socialinių normų ir grupių įtaka žmogaus elgesiui. David Clarence McClelland (1987: 42) įvardija tokius pagrindinius socialinius motyvus – pasiekimai, valdžia ir priklausymas¹⁰. Tai reiškia, kad motyvacija yra daugialypė sąvoka, kurios supratimui būtina atsižvelgti tiek į vidinius psichologinius veiksnius, tiek į išorinius socialinius kontekstus.

Tradiciškai motyvacija buvo laikoma sąmoningu procesu – t. y. kažkuo, ką mes suprantame ir jaučiame, tačiau vis daugiau tyrimų (Al-Hoorie 2017, Marszalek, Balagna, Kim ir Patel 2022, David, Biwer ir Crutzen 2024) rodo, kad motyvacija gali būti ir nesąmoninga – kylanti iš vidinių mechanizmų, kurių žmogus gali iki galo nesuvokti. Pasąmoninės emocijos, įpročiai ar aplinkos veiksniai gali daryti įtaką motyvacijai net ir be aiškos refleksijos. Taigi, nors sąmoningi tikslai ir

¹⁰ Remiantis neuromoksliniu požiūriu, motyvacija siejama su biocheminiais procesais smegenyse, (Ryan, Deci, 2017: 382), kurie plačiau analizuojami pasitelkiant savideterminacijos teoriją, tiriančią dopamino ir kitų neuromediatorių įtaką motyvacijai.

ketinimai yra svarbūs, motyvacija gali būti ir spontaniška, intuityvi, formuojama ilgalaikių patirčių bei kontekstinių aplinkybių. Pasak Zoltan'o Dörnyei'aus, tai reiškia, kad ne tik mūsų sąmoningi norai ir tikslai formuoja mūsų veiksmus, bet ir paslėpta, nesąmoninga motyvacija turi didelę įtaką tam, kaip elgiamės (Dörnyei, 2020: 4). Šiame tyrime taip pat bus siekama įvertinti, ar Dörnyei'aus įvardytos priešpriešos yra svarbios bei pasikartojančios informantų pasisakymuose apie jų mokymosi patirtį.

Anna Sverdlik, Sonia Rahimi ir Robert J. Vallerand (2022) bei Elizabeth Acosta-Gonzaga ir Aldo Ramirez-Arellano (2001) savo tyrimuose motyvaciją taip pat sieja tiek su afektu (emocija), tiek su kognityviniais procesais. Kitaip tariant, minėtų mokslininkų siekiama išsiaiškinti, ar mokymosi motyvaciją labiau veikia emocijos ir jausmai (afektiniai) ar racionalūs, pažintiniai procesai. Mokinio emocinė būseną, pavyzdžiui, susidomėjimas pateikta užduotimi arba nusivylimas nepasiekus užsibrėžto tikslo, gali paveikti tai, ką jis mano apie užduotį ir kiek pastangų nori įdėti ją atlikdamas. Šie veiksniai gali lemti ir bendrą mokinio nusiteikimą mokytis kalbos. Kognityvinis motyvacijos aspektas apima procesus, susijusius su tikslų išsikėlimu, lūkesčiais ir savireguliacija – mokymosi ir problemų sprendimo strategijų taikymu, gebėjimu susikaupti ir planuoti veiksmus (Jansen, 2024: 1). Kitaip tariant, mokiniai gali sąmoningai apsvarstyti ir reflektuoti savo mokymosi patirtį. Pavyzdžiui, jei mokinys mano, kad jis daro pažangą ir tikisi sėkmės, šis teigiamas kognityvinis vertinimas gali pagerinti jo emocinę būseną ir padidinti K2MM. Priešingai, jei mokinys jaučia, jog patiria nesėkmę, nors deda daug pastangų, tai gali sukelti neigiamas emocijas, pavyzdžiui, nusivylimą ar neviltį, tokie veiksniai gali turėti neigiamos įtakos K2MM ilgalaikėje perspektyvoje.

Galiausiai, edukaciniu požiūriu, mokymosi motyvacija siejama su asmens noru įgyti žinių ir tobulėti, šiame mokymosi procese svarbus ir mokytojo vaidmuo (Brophy, 2004: 17). Kalbos įsisavinimo atžvilgiu motyvacija suvokiama kaip „vidinė ir išorinė paskata <...> veikti siekiant tikslo; jėgos, kurios teikia energijos ir nukreipia elgesį“ (LTŽ, 2012: 135). Pastarųjų dviejų sampratų, susijusių su edukaciniu požiūriu, bus laikomasi ir šiame tyrime.

Anot Vilkenės ir kt. (2019: 49), K2 mokymosi metu mokinio sėkmę siekiant tinkamo kalbos išmokimo gali lemti daugybė skirtingų veiksnių, pavyzdžiui, mokymosi aplinka, K2 mokančio mokytojo dėstymo kompetencija, mokinio psichologinis nusiteikimas ar asmeniniai veiksniai. K2 mokymosi motyvacijos tyrimuose motyvacijos sąvoka yra apibrėžiama remiantis keliais skirtingais aspektais. Robert C. Gardner K2 mokymosi motyvaciją apibrėžia kaip kompleksinį ir daugiasluksnį psichologinį reiškinių (Gardner, 2012: 216). Anot Gardner'io, motyvacija visų pirma reiškia pastangas, atkaklumą, nuoseklumą, susitelkimą, susidomėjimą, entuziazmą, tikslus, jausmus ir kt. (ibid, 217). Gardner motyvaciją sieja su kryptingumu, kitaip tariant, motyvuotas žmogus ne tik veikia, bet ir žino, ko siekia, bei deda realias pastangas pasiekti tikslą. Dörnyei'us (2005: 66) apibrėžia motyvaciją kaip žmogaus elgesio kryptį ir įvardija tris jo dedamąsias: konkretaus veiksmo pasirinkimą, ištvermę tą veiksmą atliekant bei pastangas, skirtas jam atlikti. K2 mokymosi kontekste Dörnyei'us pabrėžia, kad

motyvacija nėra statiška – ji laikui bėgant svyruoja ir yra veikiamas asmeninių, socialinių bei kontekstinių veiksnių. Pastaroji motyvacijos samprata K2 mokymosi kontekste ir bus pasitelkiama šiame darbe.

1.1.2. Dominuojančios K2 mokymosi motyvacijos teorijos

Nors esama ir kitų teorijų, pavyzdžiui Hazel'io Markus'o ir Paul'os Nurius (1986) teorija, tačiau dauguma K2MM tyrimų kliaujasi būtent Robert'o C. Gardner'io ir Zoltán'o Dörnyei'aus (2010) teorijomis. Gardner'io (2012) sukurtas socioedukacinis modelis kalbų mokymosi motyvacijai aiškinti pabrėžia, kad kalbos mokymasis nėra tik intelektualinis procesas – jį stipriai veikia ir socialiniai bei emociniai veiksniai. Socioedukaciniame modelyje teigiama, kad K2 mokymosi procesas yra daugiamatė pobūdžio ir apima emocinius, pažintinius bei elgesio komponentus, susijusius su keturiomis pagrindinėmis kintamųjų kategorijomis: motyvacija, socialiniais veiksniais, požiūriu į mokymosi situaciją ir kalbos mokymosi nerimu (Gardner, 2010: 2). Gardner'io motyvacija yra siejama su nuostatomis į kalbos mokymąsi, gebėjimais ir yra skirstoma į integracinę, apimančią, pavyzdžiui, norą mokytis kalbos, kad taptum tos kultūros dalimi, bei instrumentinę, kai kalbos mokomasi dėl praktinių priežasčių – darbo galimybių. Socialiniai veiksniai apima besimokančiojo kultūrinę aplinką ir socialinius kontaktus su tikslinės kalbos bendruomene bei K2 visuomenės nuostatas. Požiūris į mokymosi situaciją siejamas su mokymo metodais ir mokytojų kompetencija, kalbos mokymosi nerimas kyla dėl gerų mokymosi rezultatų siekio. Keliant tikslą išmatuoti šiuos svarbius kintamuosius, Gardnerio buvo sukurtas *Nuostatų ir motyvacijos testų rinkinys* (angl. *The Attitude Motivation Test Battery*, santrumpa AMTB). Taikant šį Gardner'io įrankį, motyvaciją vertinama pagal tris skalės rodiklius:

1. Motyvacijos intensyvumo (angl. *Motivational Intensity Scale*): rodo, kaip stipriai asmuo yra motyvuotas mokytis kalbos ir kiek pastangų jis deda mokydamasis.
2. Nuostatų mokymosi situacijos atžvilgiu (ang. *Attitudes Toward the Learning Situation*): vertinama, koks asmens požiūris į kalbos mokymosi aplinką ir situaciją, pavyzdžiui, mokymosi metodus, mokytojus, kitus besimokančiuosius.
3. Noro išmokti kalbą (angl. *Desire to Learn the Language*): šis rodiklis atskleidžia, kiek žmogus yra pasiryžęs mokytis kalbos ir kiek tai yra svarbu jo asmeniniam ir profesiniam gyvenimui.

AMTB įrankis suteikia galimybę įvertinti, kokie motyvaciniai veiksniai lemia kalbos mokymąsi, pavyzdžiui, galbūt tai noras įsitraukti į tikslinę kalbinę bendruomenę, susidomėjimas jos kultūra. Nors šis įrankis sukurtas atlikti kiekybinius tyrimus, dalį elementų galima panaudoti ir kokybiniuose tyrimuose. Šiame magistro darbe plačiau nagrinėjamos nuostatos mokymosi situacijos atžvilgiu ir besimokančiųjų noras išmokti kalbos. Taigi galima teigti, kad kai kurios teorinės nuostatos

perimamos iš Gardner'io teorijos. Išskirdamas pačią motyvaciją į du tipus – integracinę ir instrumentinę – Gardner siekia pabrėžti, kad pati motyvacija gali kilti dėl skirtingų priežasčių, t. y. du asmenys, besimokantys tos pačios K2 ir esantys vienoje grupėje, gali turėti tokio paties stiprumo motyvaciją dėl labai skirtingų priežasčių (Ibid, 223). Pastarasis aspektas taip pat aptariamas šiame darbe, siekiant išsiaiškinti, ar toje pačioje grupėje besimokančiųjų motyvacija gali skirtis.

Kitas tyrėjas, daug dėmesio skyręs K2 mokymosi motyvacijai, yra Zoltan'as Dörnyei'us (1994: 273). Dörnyei'us siekė praplėsti motyvacijos sampratą, o ne sukritikuoti ankstesnius tyrėjus. Jo tikslas buvo veikiau papildyti ir susisteminti skirtingus požiūrius į motyvaciją. Jis pabrėžė, kad motyvacija yra daugialypis reiškinys, kurį reikia nagrinėti kompleksiskai, atsižvelgiant į įvairius aspektus. Taigi Dörnyei pasiūlė išsamesnį motyvacijos modelį, jungiantį skirtingas teorijas (ibid, 281). Diskutuodamas su Gardner'iu ir išskirdamas priešpriešas tarp vidinės ir išorinės motyvacijos, integracinės ir instrumentinės motyvacijos, pozityvios ir negatyvios motyvacijos bei sąmoningos ir nesąmoningos motyvacijos, Dörnyei'us perėjo nuo dichotominės instrumentinės ir integracinės motyvacijos skirties prie motyvacijos kaip kompleksinės vidinio „aš“ sampratos (Dörnyei, 2001: 135). Tai reiškia, kad Dörnyei'us išplėtė tradicinį motyvacijos aiškinimą, atsisakydamas griežto jos skirstymo į instrumentinę ir integracinę. Motyvacija pradėta vertinti kaip sudėtingas, daugialypis reiškinys, susijęs su asmens vidine tapatybe („aš“ samprata), asmens savęs suvokimu ir ilgalaikiais tikslais.

Dörnyei'us ir Ushioda sugretina Dörnyei'aus motyvacijos teoriją su Gardnerio modeliu. Jie teigia, kad instrumentinė motyvacija gali būti susijusi su siekiu tobulėti profesinėje srityje ar siekti pažangos. Pavyzdžiui, anglų kalbos mokymasis dėl karjeros galimybių priklauso *idealiajam* „aš“, o instrumentinė motyvacija, kuri orientuota į pareigą ar būtinybę, vadinama *privalomuoju* „aš“ – pavyzdžiui, mokymasis K2 tam, kad išlaikytum egzaminus ar nenuviltum tėvų ir draugų. (Dörnyei, Ushioda, 2013: 87). Dörnyei'aus motyvacijos teorija papildė Gardner'io modelį, ja atskleidžiama, kaip instrumentinė motyvacija dera su platesne savasties ir identiteto samprata.

Dörnyei'aus pasiūlyta „K2 motyvacinės savasties sistema“ (angl. *L2 Motivational Self System*) sudaro trys komponentai: *idealusis* „aš“ (angl. *ideal self*), *privalomasis* „aš“ (angl. *ought-to self*) ir K2 mokymosi patirtis (Dörnyei, Ushioda, 2013: 86). *Idealusis* „aš“ kalbos mokymosi kontekste apibūdina tai, koku žmogumi mokinytis nori tapti. Tai – asmeninis tikslas, susijęs su kalbiniais gebėjimais, įgūdžiais, tačiau jis taip pat apima ir emocinius bei socialinius aspektus, pavyzdžiui, pasitikėjimą savimi, gebėjimą bendrauti su kitais ar išmanyti tikslinės kalbos kultūrinius ypatumus (ibid, 82). Skirtingi mokiniai gali įvairiai suvokti, kas yra *idealusis* „aš“. Tai priklauso nuo jų asmeninių vertybių, paskatų mokytis K2 ar gyvenimo tikslų. Pavyzdžiui, vienas mokinytis gali norėti laisvai kalbėti užsienio kalba, kad jaustųsi patogiai bendraudamas su K2 vartotojais, o kitas gali siekti

gerai išmokti kalbą profesiniais tikslais, kad galėtų dirbti tarptautinėje kompanijoje. Tai skirtingi *idealiojo „aš“* supratimai, tačiau iš esmės *idealusis „aš“* yra orientuotas į pažangą, siekimą tobulėti ir augti. Tradiciniai Gardner'io (Gardner, 2012: 216) skiriami integraciniai ir internalizuoti instrumentiniai motyvai, pavyzdžiui, lūkesčiai, kai tikimasi integruotis į kitą bendruomenę, kultūrą, taip pat priklausytų šiam komponentui (Vilkienė ir kt. 2019: 51).

Kitas Dörnyei'aus K2 motyvacinės savasties sistemos komponentas – *privalomasis „aš“* – tai motyvacijos konstrukto dalis, tam tikrų savybių rinkinys, kurias žmogus mano turintis, kad atitiktų aplinkinių, pavyzdžiui, draugų, artimųjų ar bendradarbių lūkesčius ir išvengtų galimų neigiamų pasekmių. *Privalomasis „aš“* apibūdina asmenį, koku jis turėtų tapti, kad pateisintų išorės lūkesčius, atitiktų visuomenės normas ar atliktų pareigas, kurias jaučia privalas atlikti. Kitaip tariant, K2 mokymosi tikslo mokinyss siekia ne tiek dėl asmeninės motyvacijos, kiek dėl to, kad tiki, jog turi įvykdyti tam tikrus įsipareigojimus. *Privalomasis „aš“* dažnai susijęs ir su vidiniais įsipareigojimais, kurie gali atsirasti dėl socialinių arba profesinių reikalavimų, pavyzdžiui, būtinybės išmokti kalbą, kad įsidarbintum ar išlaikytum tam tikrą statusą. Ši *privalomojo „aš“* dimensija atitinka Edward'o T. Higgins'o (1987: 320) „*privalomąją savastį*“ (angl. *ought self*) ir apima daugiau išorinius (mažiau internalizuotus) instrumentinius motyvus. *Privalomoji savastis* atspindi žmogaus suvokimą, koks jis turi būti arba ką privalo pasiekti, remdamasis išoriniais reikalavimais (ibid, 321). *Privalomasis „aš“* apima kitų žmonių viziją apie besimokantįjį – toks įsivaizdavimas gali turėti mažai panašumo į paties žmogaus troškimus ar norus arba į galimybes juos kada nors pasiekti (Dörnyei, Ushioda, 2013: 82). Taigi, *idealusis „aš“* apibūdina paties asmens viziją apie save, o *privalomasis „aš“* – parodo, kaip individas įsivaizduoja, kokie jam kitų keliama reikalavimai, lūkesčiai.

Galiausiai Dörnyei'aus išskirtas trečiasis K2 mokymosi motyvacijos aspektas yra mokymosi patirtis. Tai apima konkrečius aspektus, susijusius su tiesiogine mokymosi aplinka ir patirtimi – pavyzdžiui, mokytojo įtaka, mokymosi programa, besimokančiųjų grupės dinamika, sėkmės ar pasitenkinimo jausmų patyrimu (Dörnyei 2010: 21). Dörnyei'aus teorija pabrėžia, kad motyvacija mokytis kalbos kyla ne tik iš asmeninių tikslų ar aplinkos įtakos, bet ir iš sėkmingos mokymosi patirties (taip pat žr. Vilkienė ir kt., 2019: 51) Šį teiginį papildė ir Bružaitė-Liseckienė teigdama, kad mokymosi patirtis gali padėti geriau atskleisti vidinio „aš“ pasaulį ir jame vykstančius pokyčius (Bružaitė-Liseckienė, 2023: 134). Atliekant šiame darbe aprašomą tyrimą ir siekiama išsiaiškinti, ar motyvacija mokytis kalbos priklauso ne tik nuo asmeninių tikslų ar aplinkos veiksnių, bet ir nuo mokymosi proceso, įskaitant mokytojo įtaką, mokymo programą ir grupės dinamiką. Apžvelgus skirtingas motyvacijos sampratas galima teigti, kad kalbos mokymosi motyvaciją lemia tiek asmeniniai tikslai ir norai, tiek išoriniai lūkesčiai bei patirtis mokymosi aplinkoje, todėl motyvaciją vertinant pravartu atsižvelgti į visus šiuos aspektus. Šiame magistro darbe daugiausia bus

koncentruojamasi į Dörnyei'aus išsakytas idėjas apie K2 įsisavinimą, *idealiojo „aš“* ir *privalomojo „aš“* bei mokymosi patirties aspektus¹¹.

1.1.3. K2 mokymosi patirties įtakos tyrimai

Kaip teigė Dörnyei'us (Dörnyei 2010: 21), mokymosi patirtis – tai išoriniai ir vidiniai veiksniai, kurie daro įtaką asmens nuostatoms. Mokymosi patirtį apima visuomenės, kultūros ar artimos aplinkos požūriai į K2 mokymąsi, kurie gali stipriai paveikti besimokančiojo motyvaciją (Bružaitė-Liseckienė, 2023: 146). Tokie veiksniai gali būti tiek teigiami, tiek neigiami ir daryti įtaką mokymosi procesui. Aplinkinių įtaka, pavyzdžiui, šeimos ir draugų palaikymas mokantis K2, gali labai paskatinti besimokantįjį. Tėvų ar mokytojų padrašinimas gali didinti pasitikėjimą savimi, o jų abejingumas ar skepticizmas – mažinti norą mokytis (Machin, 2020: 1).

Laura Verga ir Sonja Kotz (2013: 1) teigia, kad kalba yra pagrindinis žmonių bendravimo įrankis ir socialinė veikla. Tai patvirtina įvairių sričių tyrimai, rodantys, kad socialiniai ryšiai daro įtaką žmogaus bendravimui ir kalbos mokymuisi. Minėtos mokslininkės teigia, kad tyrimai apie suaugusiųjų K2 mokymąsi dažniausiai remiasi individualistiniu požiūriu, o jos kelia klausimą, ar socialinė sąveika yra svarbus veiksnys suaugusiųjų K2 mokymosi proceso metu. Savo tyrime Verga ir Kotz siūlo, kad tolesni suaugusiųjų kalbos mokymosi tyrimai turėtų toliau analizuoti galimą socialinės sąveikos poveikį. Šiame magistriniame darbe aprašomam tyrimui aktualios yra Vergos ir Kotz tyrimo išvados, kurios teigia, kad mokantis K2 būtina sąveika su kitais besimokančiais šios kalbos ar gimtakalbiais, tam kad vyktų tinkama mokymosi pažanga, galiausiai galimybė mokytis kalbos už klasės ribų skatina K2MM augimą.

Kaip jau buvo minėta, motyvacija stiprėja arba silpnėja priklausomai nuo to, ką mokiniui sako jam svarbūs žmonės – ar jie tikisi sėkmės, pagiria, pataria ar kritikuoja. Be šeimos ir draugų, mokytojai taip pat turi didelę įtaką mokinių motyvacijai. Mokytojo ir mokinio santykis yra svarbus motyvacijos veiksnys mokantis K2, nes geras mokytojas ne tik perteikia žinias, bet ir sukuria palaikančią, įtraukiančią mokymosi aplinką, kuri skatina mokinio pasitikėjimą savimi ir norą mokytis. Pozityvus mokinio ir mokytojo santykis gali didinti mokinio pasitikėjimą savimi, kadangi palaikantis mokytojas skatina nebijoti daryti klaidų ir eksperimentuoti su kalba. Toks palaikymas stiprina ir vidinę motyvaciją, mokiniai labiau įsitraukia į mokymosi procesą. Anot Jere Brophy (2013: 17), tinkami mokytojo ir mokinio tarpusavio santykiai sukuria ir teigiamą mokymosi atmosferą, galiausiai mokytojas, kuris supranta mokinio stiprybes ir silpnybes, gali pritaikyti mokymo metodus pagal jo poreikius, taip didindamas mokymosi efektyvumą. Brophy teigimu, net mokiniai, kurie paprastai nėra labai motyvuoti, gali susidomėti pateikiama medžiaga, jei mokytojas juos sudomina arba paaiškina, kodėl tai, ko jie mokosi, yra svarbu. Motyvuoti mokiniai ne visuomet laikys pamokų

¹¹ Apie teorijos pritaikymą sudarant klausimyną plačiau žr. 2.1.1. sk.

veiklas itin maloniomis ar jaudinančiomis, tačiau jos jiems atrodys prasmingos ir vertingos. Todėl jie rimtai žiūrės į mokymąsi ir stengsis gauti iš jo kuo daugiau naudos (Brophy, 2013: 16).

Brophy (ibid, 17) taip pat tvirtina, kad strategijos, skatinančios mokinių motyvaciją mokytis, taikomos ne tik jų rezultatams (užduočių atlikimui ar testams), bet ir pačiam informacijos apdorojimui, kuris yra būtinas mokantis turinio ar siekiant tam tikrų gebėjimų. Darytina išvada, kad mokytojai gali formuoti mokinių elgesį naudodami skatinimo ir pastiprinimo strategijas, tačiau jie taip pat gali padėti mokiniams įvertinti mokymosi galimybes ir suvokti akademines veiklas kaip prasmingas ir vertingas ne tik dėl išorinių paskatų, bet ir dėl vidinės motyvacijos bei savirealizacijos.

Kita vertus, išankstiniai mokytojo lūkesčiai besimokančiojo K2 atžvilgiu gali ir neigiamai paveikti mokinių motyvaciją ir ją sumažinti. Dörnyei'us ir Ushioda (2013: 187) išskiria aštuonis atvejus, kaip neigiami mokytojo lūkesčiai gali sumažinti mokinių motyvaciją:

1. Greitai prarandama kantrybė su mokiniais, iš kurių nesitikima daug (pavyzdžiui, nepakankamai ilgai laukiama jų atsakymų).
2. Mokiniai dažniau kritikuojami dėl nesėkmių.
3. Mokiniai rečiau giriami už sėkmę.
4. Netinkami pagyrimai, pavyzdžiui, po įprastų, nereikšmingų atsakymų.
5. Mokiniams nesuteikiamas joks grįžtamasis ryšys po atsakymų.
6. Mokiniai sodinami klasės gale.
7. Besimokantiejiems skiriama mažiau dėmesio ir su jais rečiau bendraujama.
8. Rodoma mažiau šilumos ir asmeninio susidomėjimo mokiniu.

Atsižvelgiant į šiuos aspektus, mokytojai turėtų būti itin atsargūs vertindami savo mokinius ir formuodami jų psichologinę aplinką. Nesąmoningai perimti išankstiniai nusistatymai ir stereotipai gali virsti nepalankiomis mokymosi sąlygomis, net jei mokytojai patys to aiškiai nesuvokia. Šiame magistro darbe bus siekiama išanalizuoti, kokie mokytojo veiksmai skatina pozityvų mokytojo ir mokinio tarpusavio santykį ir kaip tai lemia mokinio K2MM.

Dar vienas svarbus veiksnys, galintis lemti K2MM, yra santykis su kitais besimokančiasiais. Masatoshi Sato ir Susan Ballinger (2016: 19) teigia, kad ryšys tarp besimokančiųjų K2 toje pačioje grupėje gali būti užmegztas ir už klasės ar K2 pratybų ribų, o tokie santykiai padeda siekti pažangos klasėje, tarpusavio pagalba iškilus problemoms ar paskatinimas veikia teigiamai ir besimokančiuosius, ir bendrą klasės atmosferą. Mokslininkės pateikia Martin-Beltrán, Chen, Guzman ir Merrills ((2016: 319); cit. Sato ir Ballinger (2016: 19)) atliktą tyrimą kaip pavyzdį, kai buvo analizuojama vidurinės mokyklos mokinių sąveika popamokinėje kalbų mainų programoje. Šiuo tyrimu buvo nustatyta, kad besimokančiųjų naudojama santykių kūrimo kalba padėjo sukurti tam tikrą bendruomenę. Tai savo ruožtu galėjo atverti galimybes bendrai konstruoti žinias ir mokytis K2. Sato ir Ballinger teigia, kad socialinį diskursą verta pripažinti kaip priemonę, padedančią plėsti kalbų

mokymąsi tarp bendraamžių. Todėl darytina išvada, kad besimokantiejiems K2 svarbus ir mokytojo tinkamas palaikymas ir įvertinimas bei bendraamžių arba tos grupės, su kuria mokomasi K2, palaikymas. Šiame magistro darbe taip pat siekiama įvertinti, kiek kolegų, kartu besimokančių K2 palaikymas yra svarbus mokinio K2MM.

1.2. Veiksniai, lemiantys K2MM mokantis K2

Kaip rodo įvairūs tyrimai (Dörnyei ir Mentzelopoulou (2022), Hernández (2010), Hummel (2013)), šalia motyvacijos siekti kuo didesnės pažangos mokantis K2, mokymosi rezultatus gali lemti ir besimokančiojo kalbinės nuostatos tikslinės kalbos atžvilgiu. Svarbu pabrėžti, kad kalbines nuostatas sudaro ne tik vertinamoji reakcija į kalbas, bet ir į kalbų bendruomenes bei šalis, kuriose tos kalbos vartojamos. Kalbinės nuostatos gali lemti ir vidiniai, t. y. susiję su konkrečiu individu, ir išoriniai veiksniai.

1.2.1. Individualus santykis su kalba, K2MM ir kultūros pažinimas

Pradėjus mokytis bet kurios K2, asmens nuostatos tos kalbos ir jos bendruomenės atžvilgiu yra labai svarbios (Dörnyei ir Mentzelopoulou, 2022). Asmenybės savybės, individualus santykis su kalba ir įdedamos pastangos mokantis gali lemti mokymosi efektyvumą, motyvaciją ir gebėjimą įveikti išskylančius mokymosi sunkumus. Beveik kiekvienas K2 besimokantysis kuriuo nors mokymosi etapu, nepaisant skirtingų motyvacijos priežasčių, gali pradėti pastebėti besiformuojantį išskirtinį, individualų, kai kuriais atvejais tik tam besimokančiajam suprantamą ir priimtina santykį su K2. Anot Dörnyei'aus ir Katarinos Mentzelopoulou (2022: 55), geriausias būdas apibūdinti tokį ryšį su K2 yra teiginys, kad besimokantysis tam tikru savo gyvenimo momentu tiesiog „įsimylėjo“ šią kalbą – kartais tai nutinka staiga ir dramatiškai, o kartais mažiau pastebimai, kaip kažkas, kas netikėtai tapo mokinio gyvenimo dalimi. Dörnyei'aus ir Mentzelopoulou teigimu, individualaus ryšio su kalba radimasis neišvengiamai apima visapusišką K2 aspektų teigiamą vertinimą – nuo požiūrio į K2 bendruomenę iki įvairių kalbos savybių bei jos mokymosi proceso vertinimo. Dörnyei'aus ir Mentzelopoulou tyrimuose dalyvavusieji informantai išskiria keturis pagrindinius ypatumus, turėjusius ypatingą reikšmę K2 mokymosi motyvacijai:

1. Maloni patirtis bendraujant su K2 bendruomene – galimas apsilankymas šalyje turistiniais, studijų ar kitais tikslais. Tokiu būdu mokinys turi galimybę praktikuoti jau įgytas K2 žinias ir pažinti šalies visuomenę.
2. Potraukis tam tikriems kultūriniais aspektams ar produktams, susijusiems su K2 – pasak Dörnyei'aus ir Mentzelopoulou (ibid, 58), kalba nėra tik žodžių jungimas norint ką nors pasakyti. Ji turi svarbų vaidmenį žmonių gyvenime ir yra glaudžiai susijusi su kultūra. Todėl dažnai žmonės pradeda jausti ryšį su K2 tada, kai susidomi ir su ja susijusia kultūra.

3. Vertinama praktinė nauda, kurią suteikia K2 mokėjimas – nors geresnės darbo galimybės retai sukuria stiprų ryšį su kalba, tai vis tiek gali padėti stiprinti motyvaciją. Dažniausiai tokia nauda veikia kartu su kitais motyvais, pavyzdžiui, žmonės, kurių K2 yra anglų, dažnai mini, kad ši kalba naudinga dėl savo pasaulinio pritaikomumo. Toks praktiškas požiūris taip pat vadinamas instrumentine motyvacija ir yra gana dažnas kalbų mokymosi motyvacijos šaltinis.
4. Potraukis specifinėms pačios K2 savybėms – mokiniai gali įsimylėti tam tikras pačios K2 kalbines ypatybes, pavyzdžiui, kalbos skambesį.

Dörnyei'aus ir Mentzelopoulou atlikto tyrimo dalyviai dažnai prisimindavo individualias ir konkrečias patirtis vienu ar keliais šių aspektų, kurie turėjo įtakos formuojant jų viso gyvenimo ryšį su tam tikra kalba. Vienas akivaizdžiausių būdų, Dörnyei'aus ir Mentzelopoulou nuomone, „įsimylėti“ kalbą yra apsilankymas šalyje, kurioje kalbama ta K2. Šiuo atveju darytina išvada, kad siekiant suformuoti individualų ryšį su K2 besimokančiajam atostogos ar studijos užsienyje gali stipriai veikti K2MM. Šį teiginį patvirtina ir Hernández (2010: 610), kurio atliktas tyrimas parodė, kad per vieno semestro studijas užsienyje studentai gali gerokai patobulinti K2 gebėjimus. Galvojant apie K2 mokymosi procesą, pirmiausiai kyla minčių, susijusių su bendravimu ir praktiniais K2 mokymosi aspektais. Kita vertus, kalba – tai ne tik žodžių jungimas norint perduoti mintį. Ji atlieka svarbų vaidmenį visuomenėje ir yra glaudžiai susijusi su kultūra, todėl dar vienas svarbus kultūrinis produktas, galintis padėti užmegzti unikalų ryšį su K2, yra muzika. Pavyzdžiui, vienas iš Dörnyei'aus ir Mentzelopoulou tyrimo dalyvių teigė, kad klausydamas mėgstamo žanro muzikos K2 kalba jis rado unikalų ryšį su kalba ir tai jį paskatino dar labiau mokytis K2 (Dörnyei ir Mentzelopoulou, 2022: 65).

Vis dėlto, jei kalba vartojama tik kaip įrankis, gali kilti abejonų, ar įmanoma užmegzti stiprų ryšį su ja. Pasak Dörnyei'aus ir Mentzelopoulou, iš tiesų, ankstesnio Dörnyei'aus atlikto tyrimo (2019) dalyviai, kurių K2 yra panaši į jų gimtąją anglų kalbą, paminėjo šios globalios kalbos privalumus ir praktinę naudą (Dörnyei, Mentzelopoulou, 2022: 60). Šis pragmatiškumo pojūtis, kartais vadinamas instrumentine motyvacija, yra gana gerai pažįstama K2 motyvacijos dalis (plg. Gardner, 2010: 2). Studentų integracinė motyvacija buvo pakilusi dėl studentų domėjimosi K2 kultūra. Hernández atliktame tyrime (2010: 610) Karlas, paauglys iš Švedijos, glaustai apibendrina esmę: „Na, pasaulis dabar yra labai globalizuotas. Jis yra kur kas labiau globalizuotas nei kada nors anksčiau, ir tai, žinoma, daro didelį spaudimą anglų [kalbą besimokantiems] mokiniams iš tikrųjų išmokti šią kalbą. Kadangi ji iš esmės tapo kasdienio gyvenimo dalimi“ (Dörnyei ir Mentzelopoulou, 2022: 60). Tai parodo, kad nepaisant pragmatinės naudos mokantis K2, radę individualią prieigą prie K2 mokiniai gali jaustis geriau mokydamiės tos kalbos. Galiausiai dar vienas aspektas, galintis lemti individualaus santykio su K2 užsimezgimą, yra K2 lingvistinės savybės (Dörnyei ir Mentzelopoulou,

2022: 62). Tokiu atveju besimokantysis gali jausti sunkiai paaiškinamą norą ir trauką mokytis kalbos, patirti nostalgijos jausmą.

Dörnyei ir Mentzelopoulos, (2022: 60) minėtas individualus santykis su kalba gali būti siejamas ne tik su pragmatinėmis priežastimis, kodėl mokomasi kalbos, bet ir su šalies, kurioje ta kalba vartojama, kultūra. K2 besimokantysis, pradėjęs domėtis kuria nors K2 kultūros sritimi gali sustiprinti ir savo K2MM. Kirsten Hummel (2013: 65) savo tyrime nagrinėja, kaip įsitraukimas į tikslinės kalbos (K2) bendruomenę veikia besimokančiųjų kalbinį pasitikėjimą savimi ir kitą suvokiamą naudą K2 mokymosi metu. Tyrimas yra sutelktas į studentus, besimokančius prancūzų kalbos kaip antrosios Kanadoje, ir analizuoja jų patirtį dalyvaujant kalbos veiklose bendruomenėje, tokiose kaip savanoriška veikla ar socialiniai ryšiai. Tyrimo rezultatai rodo, kad bendravimas su gimtakalbiais realiose situacijose padeda mokiniams įgyti pasitikėjimo savo kalbiniais gebėjimais, pagerina bendravimo įgūdžius ir stiprina priklausymo bendruomenei jausmą. Hummel pabrėžia, kad prasminga ir įtraukianti patirtis už klasės ribų ne tik padeda lavinti kalbą, bet ir skatina motyvaciją, kultūrinį supratimą bei tapatybės, kaip kalbos vartotojo, augimą (ibid, 85).

Apibendrinant galima teigti, kad besimokančiajam įmanoma sukurti ypatingą ryšį su K2, ir jei toks individualus ryšys buvo užmegztas, jis gali tapti K2 mokymosi proceso varikliu. Individualus ryšys yra daugiau nei tik požiūris – tai gilus, nuolatinis ryšys, turintis tiesioginį poveikį besimokančiųjų elgesiui. Mokinių K2 motyvacija susipina su jų teigiamomis emocinėmis patirtimis, formuodama individualų ryšį ir suteikia papildomų stimulų santykiui su K2. Kai tik ryšys yra užmegztas, K2 tampa susijusi su bendru asmens identitetu. Šiame magistro darbe siekiama identifikuoti, kokio pobūdžio unikalų ryšį su kalba pavyko užmegzti tyrimo dalyviams.

1.2.2. Finansinis paskatinimas ir K2MM

Dar vienas svarbus aspektas, galintis turėti įtakos K2MM, yra susijęs su ekonominiais veiksniais – užsienio kalbos mokėjimas gali suteikti daugiau karjeros galimybių, siejamų ir su didesniu darbo užmokesčiu. Numanu, kad jei žmonių pastebima, kad tam tikros kalbos mokėjimas padės siekti geresnio darbo, motyvacija mokytis gali stipriai išaugti, tačiau jei darbo rinkoje tokios kalbos žinios nėra vertinamos, gali sumažėti ir noras mokytis K2.

Mokantis K2 dažniausiai kalba yra laikoma bendravimo įrankiu, tačiau vienos ar kitos kalbos mokėjimas taip pat gali padėti gerinti šalies ekonomiką (plg. Cox, 2024). Kadangi skirtingų šalių visuomenės yra vis labiau tarpusavyje susijusios, kalbų mokėjimas tampa vertingu įrankiu asmeniniam tobulėjimui ir karjeros galimybėms plėsti. Cox (ibid.) atlikta darbo rinkos analizė JK atskleidė ryšį tarp kalbos, pajamų ir sėkmės. Pastebėta, kad reikšminga dalis turtingiausių pasaulio žmonių yra dvikalbiai, o tai rodo, kad kalbų mokėjimas gali suteikti pranašumų siekiant finansinės sėkmės. Darbo rinkos analizė taip pat atskleidžia įdomių išvalgų – dvikalbystė dažnai siejama su

didesnėmis pajamomis. Ši tendencija pabrėžia praktinę daugiakalbystės naudą įvairiose profesinėse srityse.

JAV atliktas Luke'o Newman'o (2023: 16) tyrimas parodo ryšį tarp K2 mokymosi ir teigiamų iš to kylančių ekonominių pasekmių. Jo teigimu, gebėjimas kalbėti keliomis kalbomis ne tik praplečia žmogaus akiratį, bet ir suteikia konkurencinį pranašumą pasaulinėje rinkoje. Daugiakalbystė padeda geriau orientuotis sudėtingame tarptautinio verslo pasaulyje, atveria daugiau profesinės sėkmės ir karjeros galimybių. Darytina išvada, kad nepaisant viešajame sektoriuje vyraujančio homogeniškumo, t. y. anglų kalbos kaip *lingua franca* vartojimo, bent dar vienos K2 mokėjimas yra laikomas pranašumu.

ES dokumentuose teigiama, kad „vienas iš ES kalbų politikos tikslų yra siekti, kad kiekvienas ES pilietis mokėtų ne tik savo gimtąją kalbą, bet ir dar dvi kitas kalbas.“¹² Tai reiškia, kad šalia gimtosios ir globalia laikomos anglų kalbos būtina mokėti bent dar vieną K2, kad būtų galima užtikrinti didesnį darbo užmokestį. Alejandro Donado (2014: 1) naudodamasis dideliu Europos duomenų rinkiniu, nagrinėjo užsienio kalbų mokėjimo poveikį pajamoms ir nedarbui. Jo dėmesys buvo sutelktas į vietinius ES darbo rinkos dalyvius. Buvo nustatyta, kad užsienio kalbos mokėjimas padidina tikimybę gauti didesnes pajamas bent 5,8 procentinio punkto ir sumažina nedarbo tikimybę bent 3,2 procentinio punkto, o anglų ir vokiečių kalbos daro didesnę ir stabilesnę poveikį pajamoms nei prancūzų, ispanų ar italų kalbos. Darytina išvada, kad K2, kuri kai kuriais atvejais gali būti vartojama tik vienoje šalyje ar regione, mokėjimas gali būti vienas iš veiksnių, lemiančių pasirinkimą mokytis konkrečios kalbos, o suvokimas, kad šis gebėjimas vartoti kalbą ateityje užtikrins finansinę gerovę, padeda išlaikyti K2MM ir nenutraukti kalbos mokymosi susidūrus su sunkumais. Šiame magistro darbe taip pat siekiama išsiaiškinti, kiek finansinis paskatinimas, t. y. žinojimas, kad ateityje išmokus kalbą bus galima gauti didesnį darbo užmokestį, motyvavo tyrimo dalyvius mokytis kalbos.

1.3. Norvegų kalbos sociolingvistinė situacija

Prieš pradėdant ieškoti atsakymo į tikslo klausimą, būtina susipažinti su sociolingvistine norvegų kalbos situacija, kuri gali daryti įtakos ir šios kalbos mokymosi motyvacijai. Norvegų kalba yra Šiaurės germanų kalba, artimai susijusi su danų, farerų, islandų ir švedų kalbomis bei vartojama beveik 5 milijonų¹³ žmonių, gyvenančių Norvegijoje, kaip gimtoji kalba. Norvegų kalba turi apie 1300 skirtingų tarmių ir dvi įstatymiškai lygiavertės rašytinės kalbos formos – *bokmål* (lietuviškai – knygos kalba) ir *nynorsk* (lietuviškai – naujoji norvegų kalba) (Vikør: 2024). Tokia komplikuota sociolingvistinė situacija implikuoja, kad mokantis norvegų kalbos kaip K2 gali kilti papildomų

¹² Plačiau: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/142/kalbu-politika>.

¹³ Apie norvegų gimtakalbių populiaciją: <https://toppnorsk.com/2019/11/17/om-det-norske-spraket/>

iššūkių ir klausimų – kuri sakytinės kalbos atmaina yra tinkamiausia pradedant mokytis norvegų kalbos, mokytis sostinės dialektą ar pradėti nuo vietinio, kur besimokantysis jau gyvena? Nuo kurio rašytinės kalbos varianto pradėti mokytis, kiek gyvenime reikės antro varianto? Šie ir panašūs klausimai plačiau aptariami tolesniuose poskyriuose.

1.3.1. Sakytinės kalbos įvairovė ir dėl to kylantys iššūkiai

Kalbant apie Norvegijoje vyraujančią sakytinę kalbą būtina pabrėžti dialektų įvairovę ir jų pasiskirstymą. Anot Kjell'o Venås ir Martin'o Skjekkeland'o, Norvegijoje esama daugybės sakytinės kalbos variantų, t. y. tarmių, vartojamų tam tikruose geografiniuose regionuose. Svarbu pabrėžti, kad Norvegijoje nėra oficialios standartinės sakytinės kalbos, plačiai priimta vartoti dialektus, nepaisant situacijos ir konteksto oficialumo laipsnio (Venås, Skjekkeland: 2024). Tačiau spėtina, kad tokia sakytinės kalbos situacija galėtų kelti papildomų problemų ir mokytojui, ir mokiniui, pradėjusiam mokytis norvegų kalbos kaip K2.

Šią lietuviams neįprastą sakytinės kalbos vartojimo situaciją lėmė keletas priežasčių, o viena jų yra susijusi ir su rašytinėmis kalbomis. Pasak Gjert'o Kristoffersen'o, nepaisant to, kad realioji norvegų kalbos tarimo praktika turėjo esminę reikšmę abiejų rašytinės kalbos variantų – tiek *bokmål*, tiek *nynorsk* – raidai, dviejų konkuruojančių rašytinių variantų egzistavimas neleido susiformuoti vienai standartinei sakytinei normai (Kristoffersen, 2000: 7). Tokią nuomonę palaiko ir Eva Maagerø (2005: 9), kuri kelia retorinį klausimą: „Kodėl Oslo šnekėjimo būdas turėtų būti geresnis už bet kurią kitą tarmę?“. Toks požiūris parodo, kad norvegų visuomenėje vyrauja deskriptyvusis¹⁴, o ne preskriptyvusis požiūris sakytinės kalbos atžvilgiu.

Oslo dialektas dažniausiai yra laikomas oficialiu vidurinėsios klasės miestų kalbos variantu, ypač paplitusiu Pietų Norvegijos rytinėje dalyje, kurios centras yra sostinė Oslas. Dėl šios priežasties galima teigti, kad Oslo dialektas yra laikoma neoficialiu norvegų sakytinės kalbos standartu. Iš tiesų, ji dažnai vadinama *standartine rytų norvegų kalba* (norvegiškai – *Standard Østnorsk*). Be to, nemažai Norvegijos gyventojų vartoja šią kalbą, o jos konservatyvi versija yra populiariausia Norvegijos teatrų kalba, net ir už Oslo ribų. Ši kalbos atmaina taip pat dažnai vartojama pranešant naujienas per radiją ir televiziją (Kristoffersen, 2000: 7). Vis dėlto, Oslo dialektas niekada nebuvo nustatytas kaip oficiali, nacionalinė norma. Dėl *nynorsk* judėjimo¹⁵ visuomenės nebuvo susitarta dėl standartinės kalbos, grįstos vidurinėsios klasės miestų kalba. Taigi Norvegijos kalbos tarybos (norvegiškai – *Norsk Språkråd*) politika yra tokia: sakytinė kalba neturėtų turėti nustatytos standartinės formos. Kitaip tariant, kiekvienas žmogus gali kalbėti savo tarme bet kuriame kontekste, nepriklausomai nuo

¹⁴ Lingvistinis deskriptyvizmas – ideologija, laikanti kalbą tik stebėjimo ir tyrimo objektu. Lingvistinis preskriptyvizmas – ideologija, laikanti kalbą norminimo objektu. Plačiau: [https://www.flf.vu.lt/dokumentai/leksikografija/Audrius VALOTKA. AS KALBU - MANES KLAUSOSI.pdf](https://www.flf.vu.lt/dokumentai/leksikografija/Audrius_VALOTKA_AS_KALBU-MANES_KLAUSOSI.pdf)

¹⁵ Plačiau *nynorsk* judėjimas aptariamas 1.3.2. sk.

konteksto oficalumo. Kristoffersen'as teigia, kad nors toks požiūris yra prieštaringas, nes nėra vieno bendro sakytinės kalbos varianto, o rytų Norvegijos tarmė dominuoja kai kuriose srityse (pavyzdžiui, per radiją ar televiziją), galima teigti, jog Norvegijoje nacionalinės sakytinės kalbos normos yra silpnesnės nei daugelyje kitų Europos šalių (Kristoffersen, 2000: 7). Anot Kristoffersen'o, būtina pabrėžti, kad norvegų tarmių skirtumai atrodo nedideli, palyginti su kitų Europos kalbų dialektų skirtumais, todėl skirtingų norvegų tarmių vartotojams nėra sunku suprasti vieniems kitus (Kristoffersen, 2000: 7).

Pradėjus mokytis norvegų kalbos kaip K2, įprastai taikoma praktika mokyti Oslo dialekto (Fabricius, Westerberg, 2023: 17–36). Vis dėlto svarbu atkreipti dėmesį, kad dažnai mokytojui kyla klausimas, kurį dialektą pasirinkti pradedant mokyti norvegų kalbos. Olaf'as Husby (2009: 9) tvirtina, kad Norvegijos kalbinė įvairovė kelia sunkumų tiek mokiniams, tiek mokytojams. Dažniausiai mokymui naudojami vadovėliai parašyti *bokmål* variantu, todėl mokytojai pamokose kalba taip, kaip parašyta vadovėliuose, tačiau ši kalba gali skirtis nuo kasdienės mokytojo vartojamos tarmės ar vietinės bendruomenės kalbos. Husby kelia klausimus, ar imigrantai turėtų patys prisitaikyti prie įvairių norvegų kalbos tarmių, ar norvegai turėtų kalbėti aiškesne, bendresne norvegų kalba, kad palengvintų mokymąsi. Į Husby iškeltus klausimus bando atsakyti Pernille Romuld Jørgensen (2019: 15), kuri teigia, kad mokymo programose tarmės aprašomos neaiškiai ir retai, o daugelyje vadovėlių joms skiriama mažai dėmesio. Dėl to mokytojai dažnai renkasi mokyti pagal sakytinį *bokmål*, remdamiesi vadovėliais. Kita vertus, vietinės tarmės supratimas laikomas svarbiu visuose kalbos mokymosi etapuose. Jørgensen (2019) atliktas tyrimas parodė, kad apklausti mokytojai palaipsniui, atsižvelgę į besimokančiųjų kalbos lygį, įtraukia daugiau tarmės raiškos į savo pamokas, kaip rekomenduoja ir mokymo programos.

Pasiekus aukštesnį kalbos mokėjimo lygį ir mokiniui pačiam pradėjus vartoti vietinį dialektą gali kilti klausimas, ar pereiti prie vietos bendruomenės vartojamos tarmės, ar išlaikyti klasėje išmoktą sakytinės kalbos variantą, paremtą *bokmål*. Beje, toks sprendimas aktualus ne vien imigrantams, bet ir šalies gyventojams. Pavyzdžiui, Tromsės (norvegiškai – *Tromsø*) universiteto mokslininkų Monica Sætermo ir Hilde Sollid (2021) tyrimas apie vidinę migraciją Norvegijoje rodo, kad šalyje tarmių vartojimas labai toleruojamas. Todėl keliamas klausimas, kokias strategijas vidiniai migrantai pasirenka pakeitę gyvenamąją vietą, tačiau siekiantys išlaikyti savo dialektą. Minėtame tyrime konkrečiai nagrinėjamos kalbinės nuostatos žmonių, kurie persikėlė į Trumse iš kitų Norvegijos regionų. Šis tyrimas parodė, kad vykstant vidinei migracijai norvegai mano, jog idealu būtų išlaikyti pirmąją tarmę, išmoktą kaip K1, o ne ją keisti. Vis dėlto, daugelis respondentų nurodė, kad persikėlę gyventi į kitą regioną jie perėmė naujos gyvenamosios vietos tarmę, toks perėmimas suvokiamas kaip toleruotina sociolingvistinė strategija, siekiant prisitaikyti ir integruotis naujoje vietoje. Taip pat buvo nustatyta, kad yra paplitusi prielaida, jog Tromsės gyventojai teigiamai vertina kitas tarmes, jiems

svarbu, iš kur žmogus kilęs ir kokia tarme jis kalba (Sætermo ir Sollid, 2021: 60). Tad pastebimi tam tikri dvigubi standartai, kai požiūris į žmogų priklauso nuo to, koku dialektu jis kalba. Tokios dvejonės gali kilti ir K2 mokiniui, siekiančiam suprasti, koks bus jo vertinimas atvykus į konkrečią vietovę ir nusprendus vartoti kitokį nei vietos dialektą.

Šiame darbe ir siekiama išsiaiškinti, ar besimokantiejiems norvegų kalbos kaip K2 kyla iššūkių, susijusių su dialektų vartojimu bei apsisprendimu, kuris sakytinės kalbos variantas yra tinkamiausias ir patogiausias. Kaip tokia gana komplikauta sociolingvistinė situacija gali lemti užsieniečių, šiuo atveju – lietuvių, norą ir motyvaciją mokytis norvegų kalbos, plačiau bus aptarta analizės dalyje.

1.3.2. Du rašytinės kalbos variantai – *bokmål* ir *nynorsk*

Du rašytinės kalbos variantai, spėtina, taip pat gali sudaryti mokymo(si) sunkumų, kelti klausimų, kurio varianto mokytis. Dėl to būtina suprasti, kaip tie variantai susiformavo. Pasak Ernst'o Håkon'o Jahr'o, *bokmål* rašytinio kalbos varianto radimasis yra svarbus Norvegijos kalbos istorijos faktas. Šis variantas yra kilęs iš danų kalbos (daniškai *bogsprø* – knygos kalba) ir tapęs vienu iš dviejų oficialių rašytinių šiuolaikinės norvegų kalbos standartų. *Bokmål* raidos procesas glaudžiai susijęs su socialiniais, politiniais ir kultūriniais pokyčiais, atspindinčiais Norvegijos raidą kalbinės ir nacionalinės tapatybės požiūriu (Jahr, 2014: 32). 1380–1814 m. Norvegija ir Danija sudarė uniją, o danų kalba buvo rašytinė ir administracinė Norvegijos kalba. Net ir Biblija, naudojama Norvegijoje, buvo danų kalba. Būtent Biblijos kalba tapo pavyzdžiu ir rašant kitus tekstus, tačiau svarbu pabrėžti, kad daniškai kalbėti Norvegijoje niekada nebuvo pradėta¹⁶. Ilgainiui elitas priėmė danų kalbą kaip pagrindinę rašytinę raiškos formą, ir taip sukūrė pagrindą šiuolaikiniam *bokmål*. Taip pat būtina paminėti ir atsiradusią kalbinę danų-norvegų kalbų įvairovę – per daugiau nei 400 metų tarp miesto aukštesniųjų socialinių klasių susidarė kreolinė kalba, kuri taip pat tapo prielaida vėliau atsiradusiam *bokmål* (Jahr, 2014: 8).

Kai Norvegija 1814 m. atsiskyrė nuo Danijos ir sudarė sąjungą su Švedija, iškilo kalbinio identiteto klausimas. Norvegams buvo svarbu atsakyti į klausimą, kokią kalbą galima laikyti norvegų kalba, kadangi tuo metu danų kalba liko pagrindiniu rašytiniu standartu. Vis dėlto, nacionalinio romantizmo judėjimo augimas pabrėžė poreikį turėti unikalią norvegų rašytinę kalbą, tačiau nuomonės dėl to, kaip pasiekti šį tikslą, išsiskyrė: dalis visuomenės siūlė pritaikyti danų rašytinę kalbą, kita dalis siekė rašytinės norvegų kalbos autentiškumo, paremto ne didmiesčių, bet nuo jų nutolusios periferijos sakytine tradicija. Dėl šios priežasties ilgainiui susiklostė du rašytinės kalbos variantai: *bokmål* ir *nynorsk*.

Knud'as Knudsen'as (1812–1895), dažnai vadinamas „*bokmål* tėvu“, pritarė idėjai, kad tuo metu Norvegijoje naudojamas danų kalbos variantas pamažu būtų adaptuotas ir taptų norvegų kalbos

¹⁶ Apie Biblijos vertimą: <https://kubulkan.no/norsk-spraakhistorie/>

rašytiniu variantu. Įkvėptas švietimo poreikių, Knudsen'as tikėjo, kad rašytinė kalba turi atitikti daugumos vartojamą sakytinę kalbą, t. y. pritaikyti jau vartojamą kalbos formą prie visuomenės žinomo ir vartojamo danų kalbos varianto (Jahr, 2014: 37). Rašytojai kaip Henrik'as Ibsen'as ir Bjørnstjerne Bjørnson'as priėmė Knudsen'o idėjas, integruodami norvegų kalbos elementus į savo kūrinius. Tai padėjo populiarinti atsirandantį *bokmål* rašytinės kalbos standartą išsilavinusiam elitui (ibid, 39).

Kalbant apie *bokmål* ir *nynorsk* kalbos politiką, svarbu aptarti pirmąsias abiejų rašytinės kalbos formų statuso reformas. 1907-aisiais įvyko pirmoji didžioji *bokmål* reforma oficialiai nutolinusi šį kalbos variantą nuo danų kalbos, buvo sukurtos norvegų kalbos fonologinės ir morfologinės formos. Šie veiksmai paskatino sukurti aiškesnę nacionalinę tapatybę per kalbą (ibid, 63). XX a. pradžioje būta siūlymų sumažinti skirtumus tarp *bokmål* ir *nynorsk* kaip dalis „Samnorsk“ (lietuviškai – norvegų kalba kartu) politikos, kuri siekė sujungti šiuos du standartus į vieną. Nepaisant tokių mėginimų siekti vieno rašytinės kalbos standarto varianto, buvo sulaukta visuomenės pasipiktinimo, imta priešintis šioms reformoms, ypač aktyvūs buvo *bokmål* šalininkai, kurie akcentavo šio standarto istorinį ryšį su danų kalba. 1966 m. buvo įkurta Norvegų kalbos taryba, kurios vienas uždavinių buvo spręsti konfliktus ir standartizuoti abi rašytinės kalbos atmainas. Galiausiai reformos, įvykdytos 1981 ir 2005 metais, buvo skirtos liberalizuoti *bokmål*, tokiu būdu leidžiant didesnę įvairovę, kuri atitiktų kalbos vartotojų poreikius (Jahr, 2014: 149).

Kaip jau buvo minėta, kitas rašytinės kalbos variantas – *nynorsk*. Jo kūrėju laikomas Ivar'as Aasen'as, kuris atliko plačius lauko tyrimus, dokumentuodamas kaimiškas norvegų tarmes, kurias laikė artimesnėmis senajai norvegų (*norse*) kalbai. Nepaisant oficialios abiejų rašytinės kalbos variantų lygybės, *nynorsk* susidūrė su nemažai iššūkių. Vienas jų – *bokmål* tapo dominuojančiu rašytinės kalbos variantu miestuose, o *nynorsk* išliko stiprus kaimiškuose vakarų Norvegijos regionuose. Nors *nynorsk* yra teisiškai lygiavertis variantas, *bokmål* paplitimas pagrindinėse institucijose stiprina būtent pastarojo varianto dominavimą.

2024 m. duomenimis, apie 10–12% norvegų vartoja *nynorsk* kaip pagrindinį rašytinės kalbos standartą. Tai apima apie 13% mokyklinio amžiaus vaikų. Švietimo srityje taip pat yra reglamentuota, kad Norvegijos moksleiviai privalo mokytis tiek *nynorsk*, tiek *bokmål*, nors ši dviejų rašytinių variantų sistema dažnai kritikuojama dėl savo sudėtingumo. Nepaisant kritikos, *nynorsk* yra kultūrinio identiteto dalis, šis rašytinės kalbos variantas išlieka norvegiško kultūrinio paveldo simboliu, ypač kaimiškuose regionuose. Rašytojai, poetai ir žurnalistai vartoja šį variantą, prisidedami prie jos kultūrinės svarbos. Kai kuriais atvejais tai nulemia žmonių kilmę, kitais atvejais – tai sąmoningo pasirinkimo klausimas. Pastangos skatinti *nynorsk* vartoseną apima skaitmenines priemones, viešinimo kampanijas ir vyriausybės paramą (Jahr, 2014: 171). Anot Jahr'o (ibid: 1), vis dėlto Norvegijoje *bokmål* yra dominuojantis rašytinis standartas, naudojamas maždaug 90% norvegų, tai

yra pagrindinė švietimo, administracijos ir žiniasklaidos kalba miestuose. *Bokmål* variantas yra plačiai vartojamas spausdintuose leidiniuose, transliacijose ir skaitmeninėse platformose, pabrėžiant šio varianto svarbą.

Mokantis norvegų kalbos kaip K2 gali kilti klausimas, kuris rašytinės kalbos variantas yra tinkamiausias, būtinas mokytis pirmiausia. Remiantis Anna Garnes Sæter (2023: 79) atlikto tyrimo rezultatais, darytina išvada, kad geriausia pradėti nuo *bokmål* varianto, kadangi besimokantysis turės daugiau galimybių pritaikyti įgytas žinias praktiškai. Kita vertus, *nynorsk* kaip išmoktas pirmasis rašytinės kalbos variantas gali padėti geriau įsisavinti gramatiką ir padėti išvengti klaidų. Sæter tyrimo rezultatai rodo, kad abi grupės – tie, kurie pradeda mokytis norvegų kalbos kaip K2 nuo *bokmål*, ir tie, kurie mokosi nuo *nynorsk* – turi panašių rašymo sunkumų, tačiau kai kuriais atvejais pastebima skirtumų. Pavyzdžiui, *nynorsk* mokymosi grupė daro daug mažiau klaidų vartodama gramatinės giminės kategorijas nei *bokmål* grupė. Taip pat žmonės, kurie rašo K2 *nynorsk*, padaro mažiau klaidų nei gimtakalbiai, kai tos klaidos kyla dėl anksčiau išmokto *bokmål* poveikio. Tai rodo, kad mokytis antrą rašytinės kalbos variantą gali būti sunkiau tiems, kurie pirmiausia mokėsi *bokmål*.

Apibendrinant galima teigti, kad *nynorsk* ir *bokmål* egzistavimas kartu atspindi unikalią Norvegijos sociolingvistinę situaciją. Nors *bokmål* vartojimas dominuoja, *nynorsk* išlieka įsipareigojimo kalbinei įvairovei ir paveldui simboliu. Šio rašytinės kalbos varianto ateitis priklauso nuo nuolatinės institucijų paramos ir bendruomenės pastangų išlaikyti jo aktualumą sparčiai kintančioje visuomenėje. Šiame tyrime taip pat siekiama išsiaiškinti, ar išmokti tik *bokmål* rašytinės kalbos variantą yra pakankama, kad kalbos besimokantieji galėtų įvardyti galintys raštu laisvai komunikuoti norvegiškai, ar vis dėlto esama atvejų, kaip pravartu išmanyti abu rašytinės kalbos variantus.

2. Norvegų kalbos mokymosi motyvacijos tyrimo metodika ir rezultatai

2.1. Tyrimo metodika

2.1.1. Kokybinio pusiau struktūruoto interviu gairių sąranga

Šiame darbe aprašomo tyrimo duomenys buvo rinkti kokybinio pusiau struktūruoto interviu metodu, pasitelkus Dörnyei'aus (Dörnyei, Ushioda, 2013) *vidinio „aš“* motyvacijos teoriją. Nors ši teorija dažniausiai taikoma atliekant kiekybinius tyrimus (pvz., žr. Dörnyei, Taguchi 2009; Vilkienė ir kt. 2019; Bružaitė-Liseckienė 2023), šio darbo autorė ja remdamasi parengė kokybinio pusiau struktūruoto interviu gaires, į jas įtraukdama ir kitų konkrečiai šiam tyrimui aktualių aspektų, pavyzdžiui, finansinį aspektą. Kadangi buvo nuspręsta atlikti kokybinę teminę interviu analizę, planuojant gaires iš karto buvo pasirinktos tokios 7 temos:

1. ***Idealusis aš*** (toliau – **IA**): šios temos klausimais buvo siekiama išsiaiškinti, ar informantai patys nusprendė mokytis kalbos, ar jie sieja savo ateitį su Norvegija. Taip pat klausta, ar informantai stengiasi papildomai skirti laiko norvegų kalbos mokymuisi svarankiškai (žr. priedas, pirmą temą).
2. ***Privalomasis aš*** (toliau – **PA**): siekta išsiaiškinti, kiek aplinkinių įtaką lėmė informantų norą mokytis norvegų kalbos, kokie aplinkos veiksniai veikė sprendimą pradėti mokytis šios kalbos ir kokių pasekmių informantai sulauktų, jei nuspręstų nebetęsti mokymosi (žr. priedas, antrą temą).
3. **Kalbos mokymosi aplinka, patirtis**: siekta nustatyti, kokie kalbos mokymosi aplinkos veiksniai lemia mokinių motyvaciją ir galimus jos pokyčius. Taip pat informantų teirautasi, kokio pobūdžio užduotis jiems labiausiai patiko atlikti, o kas kėlė neigiamas emocijas. Galiausiai buvo klausiama, kokių pranašumų ir trūkumų mokiniai įžvelgia mokydami K2 savarankiškai. Taip pat buvo teirautasi, ar kursų bei studijų kokybė tenkino informantų poreikius, kiek tai motyvavo mokytis kalbos (žr. priedas, trečią temą).
4. **Norvegų kalbos variantiškumo problematika**: buvo siekiama sužinoti, kaip informantai vertina šios kalbos variantiškumą – dvi rašytines kalbas ir dialektų įvairovę. Informantų klausta, kaip norvegų kalbos ypatumai keitė (jei keitė) jų požiūrį į kalbą ir motyvaciją mokytis (žr. priedas, ketvirtą temą).
5. **Nuostatos ir stereotipai apie Norvegiją ir jos gyventojus**: klausimais siekta suprasti informantų požiūrį į Norvegiją, jos gyventojus, tyrimo dalyvių žinias apie šalį. Tokių nuostatų svarbą K2 mokymosi motyvacijos atveju akcentuoja ir Dörnyei'us (Dörnyei ir Mentzelopoulos (2022)). Taip pat informantų teirautasi, kaip jų išankstinės nuostatos apie šalį pasikeitė pradėjus mokytis kalbos (žr. priedas, penktą temą).

6. **Galimybė pažinti šalies kultūrą:** buvo siekiama išsiaiškinti, ar informantams svarbu pažinti Norvegijos kultūrą ir istoriją mokantis kalbos bei kaip tai lemia jų K2MM. Taip pat teirautasi, ar informantai palankiai vertina kalbos mokymosi galimybes esant jau Norvegijoje ir klausta, kaip patirtis gyvenimo Norvegijoje ir šalia esančios kultūros sąveika veikė K2MM (žr. priedas šešta tema).
7. **Finansinis aspektas ir darbo perspektyvos:** tyrimu tikslingai norėta nustatyti ir tai, kiek informantus mokyti norvegų kalbos motyvavo darbo perspektyvos Lietuvoje ir Norvegijoje. Taip pat ieškota atsakymo į klausimą, kokią įtaką mokymosi motyvacijai daro gaunamas atlyginimas už norvegų kalbos mokymąsi, ar stipendija lemia motyvaciją mokytis. Kitaip tariant, kiek finansinis atlygis skatina mokytis kalbos (žr. priedas, septinta tema).

Primintina, kad buvo analizuojami 16 informantų, suskirstytų į 4 grupes (plačiau žr. 2.2. sk.) atsižvelgus į skirtingas paskatas mokytis norvegų kalbos, interviu. Imant interviu visais atvejais buvo išlaikytos minėtos temos, tačiau konkretūs klausimai formuluoti atsižvelgus į konkrečią tiriamųjų grupę, pavyzdžiui, 7 temos klausimai buvo pateikiami atsižvelgiant į tai, ar informantai patys moka už kalbų kursus, ar yra skatinami, kad mokytųsi. Interviu gairės pateiktos šio darbo 1 priede. Skaičiai, prie kurių nėra klausimų, nurodo, kad kiekvienai grupei buvo užduotas toks pat klausimas, kaip ir pirmajai grupei nurodytas.

2.1.2. Duomenų rinkimo ir paruošimo analizei procedūra

Siekiant vienodų tyrimo sąlygų, visi 16 interviu buvo imami nuotoliu per kompiuterinę programą „Microsoft Teams“. Informantų ieškota patogiosios imties būdu ir sniego gniūžtės principu, t.y. dalį informantų tyrimo autorė pažinojo iki interviu, dalis informantų buvo rekomenduoti kitų tyrime dalyvavusiųjų.

Prieš imant interviu kiekvienas informantas buvo supažindinamas su tyrimu, pasakoma, kad tyrimo duomenys bus anonimiškai naudojami rašant magistro darbą, ir buvo prašoma tyrimo dalyvio sutikimo pokalbį įrašyti, o vėliau naudoti tyrimo tikslais. Visi žodiniai sutikimai buvo gauti. Interviu atlikti lietuvių kalba. Visi interviu buvo įrašomi šio darbo autorės telefonu, po to jie buvo išrašomi dirbtinio intelekto programa „Transkriptor“¹⁷. Dėl DI įrankio ribotumų vėliau visi interviu išrašai dar kartą buvo peržiūrėti ir prireikus koreguoti šio darbo autorės. Vėliau atlikta kokybinė teminė interviu analizė.

¹⁷ Nuoroda į programą: <https://app.transkriptor.com>

2.2. Tyrimo dalyvių charakteristika

Kaip jau buvo minėta, šio darbo autorės paimta interviu iš 16 informantų. Kadangi buvo keltas tikslas išanalizuoti, kiek ir kuo skiriasi dėl skirtingų priežasčių besimokančiųjų norvegų kalbos motyvacija, tikslingai telktos tokios informantų grupės:

- KMMLT – Kalbų mokyklos mokiniai, gyvenantys Lietuvoje – visi informantai interviu atlikimo metu gyveno Lietuvoje, norvegų kalbos mokėsi savo malonumui;
- KMMNO – Kalbų mokyklos mokiniai, gyvenantys Norvegijoje: trys informantai pradėjo mokytis kalbos kurį laiką pagyvenę šioje šalyje, viena informantė kalbos kursuose mokytis pradėjo dar gyvendama Lietuvoje, tačiau interviu metu informantė jau gyveno Norvegijoje;
- VUS – Vilniaus Universiteto Skandinavistikos studijų programos, norvegų kalbos grupės studentai, interviu atlikti su trimis 4 kurso studentais ir vienu 2 kurso studentu;
- TĮD – Tarptautinės įmonės darbuotojai – visi informatai norvegų kalbos pradėjo mokytis sudarę darbo sutartis su šia įmone ir kalbą išmokę siekdami įgyvendinti darbo sutarties sąlygas.

Pirmoje lentelėje pateikiami apibendrinti duomenys apie informantus.

1 lentelė. Informantų charakteristika

Grupė	Vardas	Amžius	Gyvenamoji vieta	Norvegų kalbos mokymosi trukmė
KMMLT	Jolanta	25	Lietuva	1 metai
	Beata	29		13 metų su pertraukomis
	Justas	42		Pusmetis
	Mantas	20		Pusmetis
KMMNO	Gerda	28	Norvegija, 3 metai	Pusmetis
	Toma	35	Norvegija, 1 metai	1 metai
	Arūnas	28	Norvegija, 4 metai	Pusmetis
	Algirdas	39	Norvegija, 14 metų	2 mėnesiai
VUS	Saulė	22	Lietuva	3,5 metai
	Rūta	22		3,5 metai
	Antanas	22		3,5 metai
	Vytautas	20		1,5 metai
TĮD	Vita	35		11 metų
	Roma	38		8 metai
	Kristupas	35		7 metai
	Lukas	40		13 metų

Siekiant anonimiškumo visi informantų vardai yra pakesiti paliekant tik pirmąją originalaus vardo raidę. Kaip matyti 1 lentelėje, interviu davė 8 vyrai ir 8 moterys, 4 informantai gyvena Norvegijoje, likę 12 – Lietuvoje. Informantų amžius įvairavo nuo 20 iki 42 metų, o amžiaus vidurkis – 30 metų. KMMNO grupės informantai vidutiniškai Norvegijoje gyvena apie 5,5 metus, o gyvenimo Norvegijoje trukmė varijuoja nuo pusmečio iki 14 metų. KMMLT grupės informantai nurodė bent kartą lankęsi Norvegijoje, 1 informantė šioje šalyje turi gyvenančių giminių. Visi VUS grupės informantai teigė arba dalyvavę vasaros kalbų mokyklose skirtinguose Norvegijos universitetuose, arba turėję galimybę išvykti studijuoti pagal *Erasmus* mainų programą. Galiausiai TĮD grupės tyrimo

dalyviai teigė bent kartą buvę komandiruoti į skirtingus Norvegijos regionus, didžioji dalis informantų buvo komandiruotėje Rytų Norvegijoje. Būtina paminėti, kad trumpiausiai kalbos mokėsi KMMNO grupės informantai, t. y. vidutiniškai pusę metų. Darytina išvada, kad dalis informantų kalbos pradėjo mokytis kurį laiką jau pagyvenę Norvegijoje ir galiausiai nusprendę, kad šią kalbą būtina išmokti¹⁸.

Informantų grupių norvegų kalbos mokymosi trukmė yra gana skirtinga: didžioji dalis KMMLT ir KMMNO grupių informantų kalbos mokosi apie pusmetį, ilgiausiai kalbos mokosi informantė Beata (13 m. su pertraukomis), trumpiausiai – 2 mėnesius – informantas Algirdas. VUS grupės informantų kalbos mokymosi trukmę nusako tai, kuriame kurse jie šiuo metu studijuoja, kadangi visi informantai norvegų kalbos pradėjo mokytis tik įstoję į universitetą. Ilgiausiai kalbos besimokanti grupė yra TJD: vidutinė kalbos mokymosi ir taikymo praktikoje trukmė – 9,5 metų. Galima teigti, kad šios grupės tiriamieji yra lojalūs įmonei, kadangi visi informantai kalbos išmoko įmonės rengtuose kalbos kursuose ir dirba įmonėje iki šiol.

2.3. Teminės interviu analizės rezultatai

Kaip buvo minėta 2.1.1. sk., interviu klausimai buvo suskirstyti į 7 skirtingas temas, susijusias su konkrečiais K2MM aspektais. Atliekant teminę kokybinę interviu analizę buvo siekiama atskleisti, kurie motyvacijos aspektai išryškėja konkrečiame interviu. Taip pat keltas uždavinys patikrinti, ar konkrečios informantų grupės narių K2MM panaši, ar ji įvairuoja, be to, analizuota, ar aptariamam aspektui grupės skiriasi tarpusavyje. Analizės rezultatai apibendrinti 2 lentelėje. Simbolis „+“ rodo, kad iš informanto pasisakymo aišku, jog minimas konkretus K2MM stiprinantis aspektas yra būdingas jam ar jai. Simbolis „-“ žymi, kad tai nėra būdinga, o simbolis „*“ rodo, kad informantų nuomonė ilgainiui kito arba jie neturėjo tvirtos nuomonės aptariamais klausimais.

2 lentelė. Informantų atsakymų pasiskirstymas

Kriterijus/ Informantas	IA	PA	Mokymosi patirtis		Nuostatos norvegų kalbos variantiškumo atžvilgiu		Teigiamos nuostatos šalies ir žmonių atžvilgiu	Pažintis su šalimi per kultūrą	Finansinis aspektas ir darbo perspektyvos
			mokytojas	kolegos	rašytinė kalba	sakytinė kalba			
KMMLT									
Jolanta	+	-	+	+	-	-	+	-	-
Beata	-	+	-	+	-	-	*	-	-
Justas	+	-	+	+	-	-	*	-	-
Mantas	+	-	-	-	-	-	+	-	-
KMMNO									
Gerda	+	+	+	-	-	-	*	+	*
Toma	+	-	+	-	-	-	+	+	+
Arūnas	+	+	+	-	-	-	*	*	*

¹⁸ Priežastys, lėmusias tokį apsisprendimą, bus aptariamose plačiau 2.3.1. ir 2.3.2. sk.

Algirdas	+	+	-	-	-	-	+	-	*
VUS									
Saulė	+	-	+	+	+	+	*	+	+
Rūta	+	-	+	+	+	+	+	+	-
Antanas	+	-	+	+	+	-	+	+	+
Vytautas	+	-	-	+	-	-	+	+	-
TĮD									
Vita	-	+	+	+	-	-	*	+	+
Roma	+	-	+	+	-	-	+	+	+
Kristupas	+	-	-	+	-	-	-	-	+
Lukas	-	+	-	-	-	-	*	-	+

Remiantis 2 lentelėje pateiktais duomenimis, galima teigti, kad KMMLT, KMMNO ir VUS grupėse dominuoja IA motyvacija. Tačiau TĮD grupėje ji būdinga 2 iš 4 informantų, o kitiems 2 tipiškai PA motyvacija, kuri visiškai nebūdinga VUS grupei ir menkai susijusi su KMMLT grupe. Vertindami mokymosi patirtį, didžioji dalis informantų įvardijo mokytojo svarbą mokymosi procesui, kadangi mokytojas didina informantų K2MM, o mokymasis grupėje neskaito K2MM vienintelės KMMNO grupės informantams. Norvegų kalbos variantiškumo atžvilgiu, informantų nuomonės buvo gana vieningos – nei rašytinės, nei sakytinės kalbos variantiškumas neturėjo įtakos K2MM, išskyrus VUS grupės informantus, kurių daliai informantų tokia sociolingvistinė situacija didino K2MM. Beveik pusei informantų teigiamos nuostatos šalies atžvilgiu ilgainiui kito į palankesnę pusę, ir tai turėjo teigiamos įtakos K2MM, tik vienas informantas TĮD grupėje įvardijo, kad nuostatos šalies atžvilgiu nelėmė jo K2MM. Pažinties su šalimi per kultūrą veiksnys nelėmė nė vieno KMMLT grupės informanto K2MM, tačiau didino visos VUS grupės K2MM. Galiausiai, finansinis aspektas ir darbo perspektyvos nelėmė K2MM KMMLT grupėje, tačiau tai buvo svarbus veiksnys TĮD grupėje, turėjęs teigiamos įtakos visų informantų K2MM. KMMNO grupės informantams finansinis veiksnys iš dalies turėjo įtakos K2MM, o VUS grupės informantų nuomonė pasiskirstė po lygiai – daliai informantų tai lėmė K2MM, likusiems finansinis aspektas neturėjo įtakos K2MM.

Toliau kiekvienas su K2MM siejamas aspektas aptariamas konkrečiau.

2.3.1. *Idealusis „aš“ ir K2MM*

Anot Dörnyei'aus (Dörnyei, Ushioda, 2013: 82), iš esmės *idealusis „aš“* yra orientuotas į pažangą, siekimą tobulėti ir augti. Remiantis 2 lentele galima teigti, kad didžiajai daliai šio tyrimo informantų yra būdingas IA motyvacijos tipas. Toliau bus aptariama kiekviena informantų grupė ir jos ypatumai IA atžvilgiu.

Interviu analizė atskleidė, kad viena KMMLT grupės informantė (žr. 2 lentelę) IA motyvacijos tipo neįvardijo, o likę trys KMMLT grupės informantai teigia, kad jie patys nusprendė mokytis norvegų kalbos. Toks sprendimas buvo paremtas potencialiomis galimybės ateityje ar siekiu apskritai išmokyti ko nors naujo:

1. *Mokausi dėl to, kad pats to noriu, visiškai laisva valia ir visiškai grįsta ateities perspektyvomis ir planais. Nėra aplinkybių, kurios mane verstų, visiškai jokios įtakos nėra iš aplinkinių.* (Mantas, 20, KMMLT)¹⁹
2. *Aš nelabai dalinausi su kažkuo, kad mokausi norvegų kalbos, nes mano interesai labai dažnai pasikeičia. Man apskritai labai patinka ko nors naujo mokytis. <...> Kažkada galvojau apie vaikams skirtą literatūrą, ją versti į lietuvių kalbą. Norvegai daug dėmesio skiria būtent vaikų išsilavinimui, dėl to jie leidžia labai daug visokių knygų būtent vaikams, bet nežinau, kiek tai būtų įdomu Lietuvos rinkai, kažkada tikiuosi, kad galėsiu labiau pasigilinti į šį klausimą.* (Jolanta, 25, KMMLT)
3. *Ne, niekas neverčia, tikrai pats noriu. Labiau pats mokymosi procesas mane... labai smagu, kai jauti kažką naujo galvoje visą laiką ateinančio. Tai manau, kad apskritai mokytis bet ką yra visą laiką gerai. : Ai, kartais aš ieškau, pavyzdžiui, tarimo, kai nežinau, kaip tarti. Man įdomu, tai kaip čia tarti tą ar aną, pavyzdžiui, kelintiniai skaičiai. Jeigu būna man neaiškumų, tiesiog pats ieškau tos medžiagos. Grynai čia visiškai mano iniciatyva, mano dalykas.* (Justas, 42, KMMLT)

Šie KMMLT informantų pasisakymai indikuoja, kad tyrimo dalyviams patinka mokytis, jie patys ieško papildomų informacijos šaltinių iškilus klausimams ar vedini smalsumo, o aplinkiniai žmonės – draugai, artimieji, kolegos darbe, neturi jokios įtakos jų apsisprendimui mokytis norvegų kalbos. Remiantis Dörnyei'aus (2001) teorija darytina išvada, kad didžioji dalis šios grupės informantų siekia asmeninio tobulėjimo mokydami norvegų kalbos ir tai juos motyvuoja.

Išanalizavus KMMNO grupės interviu paaiškėjo, kad tik viena informantė įvardijo, kad ji mokosi kalbos dėl savęs ir nejaučia privalomumo, nors gyvena Norvegijoje. Kiti šios grupės informantai teigė, kad norvegų kalbos mokosi, nes yra skatinami aplinkinių. Šiuo atveju svarbu pabrėžti ir gyvenamosios vietos aspekto svarbą, kadangi KMMLT grupės informantai patys negyvendami Norvegijoje teigė besimokantys dėl savęs, malonumui, o KMMNO grupė gyvena Norvegijoje, tad dauguma mano privalą išmokti kalbą. Pastarosios grupės informantės, kuri teigė besimokanti kalbos ne dėl to, kad aplinka spaudžia, patirtis rodo, kad IA motyvacija gali būti būdinga ir tokiems žmonėms, kurie susiduria ne su aplinkinių palaikymu ar skatinimu, o su dvejonėmis ir abejonėmis, ar žmogui apskritai pavyks išmokti norvegų kalbą:

4. *Taip, tai yra tai labai sunki kalba, iš mano kolegų niekas manim netikėjo, kad aš norvegų kalbą išmoksiu. Vyras gal taip pat netikėjo, tik garsiai to neišreiškė. Mokydavausi norvegų kalbos žodžių darbe, kol niekas nemato, kolegei, pavyzdžiui, duodu žodžius parašytus ant lapo ir prašau, kad manęs paklausinėtų. Prisimenu kaip šiandien, vadovė ateina, už nugaros pasižiūri, nusijuokė, neva išvažiuosi į Norvegiją. Na niekas neturėjo tokio gilaus supratimo ir niekas išvis nesitikėjo.* (Toma, 35, KMMNO)

Toma, pradėjusi mokytis kalbos dar Lietuvoje, palaikymo iš aplinkinių nesulaukė, jie apskritai dvejojo informantės priimamais sprendimais palikti susikurtą gerbūvį Lietuvoje ir išvykti gyventi į Norvegiją. Iš šio pasisakymo darytina išvada, kad IA šios informantės mokymosi procese buvo stipriai išreikštas – ji kalbos mokėsi pati, kitų pritarimo ir pripažinimo nelaukė. Dar vienas svarbus aspektas, išryškėjęs tolesniame pokalbyje, – motinystė, informantė tvirtino, kad viena priežasčių išmokti kalbą buvo noras vaikams užtikrinti geresnę ateitį ir gebėti tinkamai komunikuoti su vaikų mokyklomis, jų administracija ir mokytojais jau persikėlus į Norvegiją. Darytina išvada, kad motinystė ir atsakomybė už savo vaikus informantei taip pat buvo svarbus veiksnys, paskatinęs IA motyvacijos augimą.

¹⁹ Čia ir toliau informantų kalba pateikiama autentiška

Interviu analizė atskleidė, kad visi VUS grupės informantai turi *idealią* „aš“ motyvaciją. Tačiau duomenys rodo, kad tokios motyvacijos priežastys yra skirtingos – vieni įvardijo ieškoję naujų iššūkių, kiti tvirtina dar prieš stojant į universitetą žinoję, kad nori studijuoti būtent Skandinavistiką ir mokytis norvegų kalbos:

5. *Norėjau išsikelti iššūkį, kad išmokčiau naują kalbą, dėl to ir stojau, kad norisi išmokti kalbą, po to prisidėjo ir literatūra kaip susidomėjimo sritis.* (Vytautas, 20, VUS)
6. *Taip, labiau dėl savęs, viskas mano noru buvo net ir prieš stojant, jau seniai tikslas toks buvo tai. Aplinkiniai mano studijų pasirinkimo nelėmė nė kiek, tai pilnai mano sprendimas.* (Saulė, 22, VUS)
7. *Studijų pasirinkimas yra toks dalykas, kur dažniausiai žmonės ateina savo noru ir tiktais dėl savęs. Aš labai intuityviai rinkausi, žinojo daug kas, kas ta skandinavistika, kurią kalbą man rinktis, niekada nenurodinėjo, nors iš tikrųjų gal mažiau norėjo norvegų, kadangi vis tiek ne Europos Sąjungos šalis, bet daug kas palaikė, sakė, kaip nori, taip daryk taip, čia labai mano asmeninis pasirinkimas buvo būtent norvegų kalba.* (Rūta, 22, VUS)
8. *Galbūt daug kas iš mano kartos, kurie įstojo mokytis, kažkiek ir dėl tėvų siekia to aukštojo išsilavinimo. Aš manau, kad nesvarbu, ar būtų tėvai skatinę ar neskatinę, vis tiek būčiau čia įstojęs, ir man papildomos motyvacijos, priežasčių, kodėl neturėčiau mokytis, neprireikė iš kitų žmonių. Nusistačiau savo tikslą ir dėl savęs tai darau, jaučiu atsakomybę tik prieš save, vienintelė aplinkinių įtaka ta, kad jeigu draugai paprašo, kažką pasakyti, tai skatina dar daugiau kažko išmokti, bet daugiau nėra, kad ypatingą vaidmenį atlieka aplinka. Jeigu mesčiau studijas ir turėčiau kažkokį kitą tikslą, manau, kad artimieji visiškai nenusiviltų, bet jeigu be tikslo, visiškai mesčiau, manau, nusivylimo pats savimi turėčiau.* (Antanas, 22, VUS)

Darytina išvada, kad visi keturi informantai turi tikslą sieti savo ateitį su Norvegija – tęsti studijas, ieškoti darbo galimybių šioje šalyje arba dirbti Lietuvoje su Norvegijos rinka. Rūta labai tikisi, kad baigus studijas norvegų kalba jos gyvenime liks, nors informantė kol kas planų išvykti gyventi į Norvegiją neturi. Taip mano ir Saulė. Rūta ir Antanas tvirtino aiškiai žinoję, kad nori studijuoti būtent Skandinavistiką ir kitų pritarimo nereikėjo. Antano nuomone, daugelis jaučia spaudimą iš tėvų įgyti aukštąjį išsilavinimą, tačiau jis nusprendė pasirinkti šias studijas pats. Aplinkinių įtaka nelemia jo noro mokytis norvegų kalbos, priešingai – pokalbiai su draugais suteikia K2MM, kadangi jų prašymai įkvepia informantą dar daugiau mokytis šios kalbos ir pažinti šalį, kad šia informacija informantas galėtų pasidalinti su savo draugais.

TĮD grupėje buvo 2 informantai, kurių interviu buvo galima įžvelgti dominuojant *idealią* „aš“ motyvaciją. Jie taip pat užtikrintai teigė, kad tai buvo jų pasirinkimas keisti darbo pobūdį, mokytis kalbos ir vėliau įgytas žinias pritaikyti praktiškai komandoje:

9. *Čia mano vienintelio pasirinkimas, be jokių papildomų paskatinimų ir įtakų, jeigu nuspręščiau kažkur kitur įsidarbinti, keisti kryptį kitoje srityje, tai čia tik mano asmeninis reikalas, tai, nemanau, kad kažkokios pasekmės būtų.* (Kristupas, 35, TĮD)
10. *Mano, aišku, didžiausias buvo bekymring, baimė, nerimas, kad aš nesugebėsiu tos kalbos išmokti, bet per pokalbius kažkaip mane patikino, kad jeigu tu mokeisi, kažką vis tiek išmoksi. Kaip ir toks pusiau atsitiktinumo dalykas, pusiau pasirinkimas ir nebuvo, kad aš jau tikrai labai noriu tą kalbą mokytis, bet, aišku, vis tiek turi susimotyvuoti tam mokymuisi, nes pati neateis ta kalba tau į galvą, turi kažką daryti. Dabar dabar tai jo, mokausi dėl savęs, iš tikrųjų norisi kažkaip ir darbe geriau jaustis, ne tik atsakyti paprastais sakiniais, bet kažką įdomiau. Tai aš ir paskaitau, ką kiti parašo, tada vis tiek kopijuoji tą kalbą ir žiūri, kažkokių naujų posakių surandi.* (Roma, 38, TĮD)

Kristupas minėjo, kad nuo pat norvegų kalbos mokymosi pradžios jis tai darė niekieno neverčiamas ir pats nusprendė keisti darbo kryptį bei mokytis kalbos. Romos apibūdinta situacija yra gana išskirtinė šio tyrimo kontekste: pradėjus mokytis jos motyvacija buvo labiau *privalomojo* „aš“ – mokėsi kalbos, nes jos reikėjo darbui ir norėjo pakeisti darbo pobūdį. Tačiau ilgainiui pradėjo

dominuoti IA, kai per kalbos ir šalies kultūros gilesnį pažinimą informantė pati pradėjo daugiau ieškoti informacijos, žiūrėti filmus ar domėtis šalies aktualijomis sebedama žinias. Vadinasi, didelę įtaką IA motyvacijos įsivyravimui padarė ir nuostatos apie šalį, kurių svarba bus plačiau aptarta 2.3.4. sk.

Apibendrinant galima teigti, kad visų keturių grupių dauguma informantų mokėsi norvegų kalbos siekdami asmeninio tobulėjimo, norėdami sustiprinti savo įgūdžius arba savo malonumui. Taigi IA motyvacijos dėmuo mokantis norvegų kalbos kaip K2 yra reikšmingas.

2.3.2. *Privalomasis „aš“ ir K2MM*

Privalomasis „aš“ – tai motyvacijos konstrukto dalis, kai besimokantieji siekia, kad atitiktų aplinkinių, pavyzdžiui, draugų, artimųjų ar bendradarbių lūkesčius ir išvengtų galimų neigiamų pasekmių (Dörnyei, Ushioda, 2013: 82). Interviu analizė atskleidė, kad KMMLT grupėje esamas tik vienas PA motyvacijos tipo atvejis, kitiems informantams tai nebūdinga (žr. 2 lentelę). KMMLT informantė Beata (11 pvz.) įvardijo, kad jos motyvacija yra labiau išorinės – nors informantė nori kalbos mokytis ir pati, tačiau sulaukia šeimos spaudimo dėl galimybės geriau gyventi:

11. *Ir jau pati svarsčiau, kad gal būtų gerai dar daugiau kalbų šiek tiek mokėt ir iš aplinkos, taip pat tas... Šeimos šiek tiek buvo spaudimo, kad galima žymiai geriau gyvent Norvegijoje arba reikia turėti kažkokį atsarginį variantą. Artimieji manimi nusiviltų, jei nebesimokyčiau norvegų kalbos. Taip (juokiasi), jeigu atvirai, tai taip. (Beata, 29, KMMLT)*

Iš paskutinės pasisakymo dalies akivaizdu, kad artimieji nusiviltų, jei informantė nebesimokytų norvegų kalbos, ypač jos gyvenimo partneris ir Norvegijoje gyvenanti sesuo, apie tai informantė užsimena plačiau uždavus kitus klausimus. Darytina išvada, kad abu šios informantės artimieji tikisi, kad Beata galės emigruoti susiklosčius tinkamoms aplinkybėms.

Spaudimą iš aplinkos kuo greičiau išmokti kalbą jautė ir trys KMMNO grupės informantai. Gerda (12 pvz.) teigė, kad dauguma aplinkinių ir artimųjų ją spaudė pradėti mokytis kalbos, tačiau galiausiai to imtis paskatino pašlijusi sveikata ir pasirinkimo dilema – likti Norvegijoje ar grįžti gyventi į Lietuvą:

12. *Aš nežinau, iš išorės ar yra spaudimas. Realiai [mokausi]²⁰ dėl savęs, bet manau, kad aplinkiniai padarė labai didelę įtaką. Dauguma aplinkinių, mano šeimos nariai, kolegos iš darbo klausdavo, kodėl nesinaudoju savo mokslais, ar sunku gi tą kalbą išmokti, yra ir daug žmonių, kurie išmoko, tai kodėl nepradedi? Tai žinoma, kad yra aplinkinių spaudimo. Kadangi daugiau fizinio darbo dirbti negaliu dėl savo sveikatos, kas gi man belieka – turiu arba mokintis kalbą ir naudoti savo išsilavinimą, arba grįžti į Lietuvą. Dar žinoma ir visi tie kariniai konfliktai, šiuo metu neprideda noro grįžti. Iš esmės privertė tam tikros aplinkybės, bet ir dėl savęs, nes kaip ir seniau norėjau pradėti dėl savęs, bet tas darbas taip išvargindavo, po to nieko nenorėdavau daryti, dirbant fizinį mokytis yra ganėtinai sunku. (Gerda, 28, KMMNO)*

Taigi noras likti gyventi Norvegijoje ir ieškoti kvalifikuoto darbo buvo tos išorinės priežastys, kurios galiausiai lėmė informantės apsisprendimą mokytis kalbos. Informantės teigimu, grįžti į

²⁰ Čia ir toliau laužtiniuose skliaustuose pateikiamai tyrimo autorės papildymai, kurie interviu metu informantų lieka nutylėti, praleisti, tačiau numanomi iš konteksto.

Lietuvą ji nenorėjo ir dėl šalies geopolitinės situacijos. Tokios priežasties, kodėl pasirenkama gyventi Norvegijoje, nė vienas kitas informantas neįvardijo. Svarbu paminėti, kad Gerda Lietuvoje buvo įgijusi aukštąjį išsilavinimą, magistro laipsnį, kuriuo informantė nesinaudojo nuvykusi dirbti į Norvegiją. Darytina išvada, kad aplinkinių spaudimas ir raginimai buvo vienas esminių veiksmų, lėmusių informantės apsisprendimą pradėti mokytis kalbos.

Savotišką spaudimą mokytis norvegų kalbos jaučia ir KMMNO grupės informantas Arūnas (13 pvz.), kuris siekia išmokti norvegų kalbą, kad galėtų bendrauti su draugais norvegais ir savo antra puse jos gimtąja kalba:

13. *Aišku, visų pirma dėl savęs mokausi kažkiek, bet ir dėl tų žmonių, su kuriais aš bendrauju, su visais norvegais, kur bendrauju, visi vis tiek daugiau stebi mano pusę. Tarkim, draugai 3 norvegai ir jie vis tiek bendraus angliškai, kad aš suprascčiau. Tai aš norėčiau labiau į tą jų pusę pereiti, kad nereikėtų jiems prie manęs taikytis, norėčiau neišsiskirti, kad čia turistai ant kaktos parašyta (juokiasi).<...> Norėjau sakyti, kad aplinkiniai nieko nelemia, bet pagalvojau, kad draugė tikriausiai lemia, kad norisi norvegiškai susikalbėti ir kad jau jokių barjerų nebūtų. Jei nebesimokyčiau kalbos, tikriausiai draugė labiausiai [nusiviltų], nes toks, kaip ir vienas iš esminių dalykų, kodėl norėčiau susikalbėti. (Arūnas, 28, KMMNO)*

Informantas svarsto, kad iš dalies motyvacija mokytis kalbos kyla jam pačiam, tačiau tuoj pat priduria, kad didelę motyvacijos dalį ir tam tikrą spaudimą išmokti kalbą jaučia ir dėl santykių, kad galėtų kalbėti draugų ir merginos gimtąja kalba. Galima daryti prielaidą, kad naujų pažinčių užmegzimas ir savo socialinio rato sukūrimas su norvegais informantui netiesiogiai daro spaudimą, kad būtina išmokti norvegų kalbą siekiant sklandžios komunikacijos ir tvirtų draugystės santykių. Kad galėtų sklandžiai bendrauti su kolegomis darbe ir kaimynais norvegais, Algirdas taip pat teigia, jog tam būtina mokėti kalbą:

14. *Aplinkiniai tikrai didelę įtaką daro norui mokytis kalbos. Ir požiūris kitoks jų į tave, kai moki kalbą, pats jautiesi laisviau. Bet kokių atveju, vyresni norvegai ne visi tikrai anglų kalbą moka. Sveikinasi jie einadami pro šalį, jie mane kalbina, sakau, atsiprašau, bet aš nemoku norvegiškai, ir jie nuėjo. Mano supratimu, kalba turėtų būti pirmoj vietoj. (Algirdas, 39, KMMNO)*

Remiantis Gerdos (12 pvz.), Arūno (13 pvz.) ir Algirdo (14 pvz.) teiginiais darytina išvada, kad dalies KMMNO grupės informantams būdinga ir IA ir PA požymiai – informantai suvokia, kad mokėti kalbą jiems būtų pravartu, tačiau patiria ir spaudimą iš aplinkos kuo greičiau išmokti kalbą ir tokiu būdu tapti visaverčiais Norvegijos visuomenės nariais. PA atžvilgiu KMMNO informantų požiūris yra gana panašus – kalbos būtina mokytis, tačiau visi trys informantai šalyje praleido bent 3 metus, kol šias deklaruojamas nuostatas ėmėsi aplinkinių paskatinti įgyvendinti. Galima teigti, kad informantai paskatino ir sprendimas, kad sieks įsitvirtinti Norvegijoje ir nesvarstys galimybės artimiausiu metu grįžti gyventi į Lietuvą.

Išanalizavus TJD grupės interviu paaiškėjo, kad du šios grupės informantai nutarė mokytis norvegų kalbos, nes juos skatino potencialios karjeros galimybės ir tikslas tinkamai įvykdyti darbo sutartyje nurodytas sąlygas:

15. *Dėl darbo, dėl darbo, dėl to, kad reikia išmokti ir mokiausi. Man kalbų mokymasis niekad nebuvo mano arklukas, tai man buvo labiau pareiga, bet nebuvo kančia, toks kaip viduriukas. (Lukas, 40, TJD)*

16. *Mane motyvavo kaip ir kontraktas, bet tuo pačiu būti geru darbuotoju, būti geru specialistu. Jeigu aš gerai išmoksiu kalbą, reiškia, aš gausiu geresnės galimybes, geresnis atlyginimas ir po to yra geresnės galimybės tau kilti karjeros laiptais, nes geriau moki kalbą, geresnis kontraktas. Tai, sakyčiau, gal profesinė sėkmė mano buvo motyvatorius.* (Vita, 35, TID)

Abu TID grupės informantai teigia, kad mokėsi kalbos tik dėl darbo, ne todėl, kad patys to būtų norėję. Vitos atveju, informantei buvo svarbiausia kuo geriau išpildyti darbo sutarties sąlygas, išlaikyti egzaminus ir patekti į kuo geresnę komandą, gauti sudėtingesnes užduotis ir geresnį darbo užmokestį. Abiems informantams kalba yra tarsi įrankis, užtikrinantis geresnės darbo sąlygas, kalba nėra suvokiama kaip dalis kultūros, kurią norėtų kuo geriau pažinti ir išmanyti, pavyzdžiui, VUS informantai.

Apibendrinant tyrime dalyvavusių informantų pasiskirstymą galima paminėti, kad atlikta interviu analizė parodė, kad PA motyvacijos tipas neišryškėjo VUS grupėje, tačiau dominavo KMMNO grupėje. Visi informantai tikino, jog norvegai juos labiau gerbtų, jei jie komunikuodami vartotų norvegų, ne anglų kalbą. Kita vertus, informantai dalimi atveju kalbos mokymosi procesą siekia atidėti kuo tolesniam laikotarpiui motyvuodami, kad K2 mokymuisi būtina skirti daug laiko arba sudėtinga atrasti laiko mokytis savarankiškai.

2.3.3. Kalbos mokymosi patirties svarba K2MM

Teorinės dalies 1.1.3. poskyryje aptarta mokytojo ir mokymosi aplinkos svarba atskleidė, kad mokiniai, kurie neturi stiprios vidinės motyvacijos mokytis, gali būti motyvuojami mokytojo, jei jis sužadina jų susidomėjimą kalba ar kultūra arba padeda suprasti mokomo turinio ar gebėjimų svarbą (Brophy, 2013: 17). Šiame darbe aprašomo tyrimo dalyviai teigia, kad mokytojo įtaka kai kuriais atvejais galėjo sužadinti jų smalsumą, o mokytis kalbos su gimtakalbiu dėstytoju buvo ir pranašumas, ir trūkumas, kuris neskatino mokytis kalbos.

Interviu analizė atskleidė, kad visų KMMLT grupės informantų nuomone, jiems mokantis norvegų kalbos mokytojas buvo itin svarbus, jis darė įtaką galutiniam rezultatui, kadangi skatino mokytis. Tačiau, informantų nuomone, mokantis būtina ir mokytojų kaita, nes tai gali suteikti papildomos motyvacijos. Jei mokytojas yra norvegų kalbos gimtakalbis, jis turėtų gebėti tinkamai perteikti žinias, būti pedagogiškas, kitaip motyvacija gali sumenkėti.

17. *Mokytojas turi gebėti sudominti, įdomiai vesti pamoką, visą laiką stengtis tą mokinį kažkaip, kaip kad mūsų lektorė mokėjo. Manau, kad tai labai daug įtakos turi. Ir iš mokyklos, aš atsimenu – tie mokytojai, kurie mokėdavo sudominti, visada sėdėdavau pamokoje tarsi man to reiktų, o ne mokytojui. Tau įdomu, mokytojas ir pajuokauja, ir atkreipia dėmesį ir į tavo pajuokavimą, bet po to grįžta atgal prie mokymosi medžiagos. Tai mokytojas tikrai turi daug įtakos.* (Justas, 42, KMMLT)
18. *Labiausiai skatina malonus bendravimas mokytojo, bet labiausiai vis tiek mokymo programa, lemia norą mokytis. Aš labai norėčiau ir žiūrėjau tų kursų [su gimtakalbiu dėstytoju], bet sustabdė kainą.* (Beata, 29, KMMLT)
19. *Man atrodo, kad priklauso nuo to, kodėl išvis mokaisi. Mane kursų mokytojai motyvavo vien dėl to, kad nebijojau paklausti kažko, parašyt papildomais klausimais. Universitete man patiko, kad turėjom nemažai gimtakalbių dėstytojų anglų ir prancūzų kalbų. Jeigu jie žino savo kalbą ir moka ją dėstyti užsieniečiui, tuomet tai didelis privalusas ir tai suteikia motyvacijos mokytis kalbos, bet jeigu jis yra tiesiog gimtakalbis ir bando paaiškinti norvegiškai, tada nelabai norėčiau.* (Jolanta, 25, KMMLT)

Iš pateiktų pavyzdžių akivaizdu, kad KMMLT grupės informantams mokytojas, jo profesionalumas, gebėjimas perteikti žinias, yra svarbus mokantis K2, tačiau nemažiau svarbus ir kursų turinys. Kalbėdami apie galimybę mokytis su gimtakalbiu norvegu mokytoju, informantai pabrėžė, kad tai suteiktų įvairovės, vis dėlto, tokia alternatyva dažnu atveju tyrimo dalyviams atrodė per brangi ir sunkiau prieinama. Vis dėlto darytina prielaida, kad norvegų kalbos mokytojai informantams suteikė K2MM ir įkvėpė mokytis kalbos.

Paklausus, ką jie mano apie mokymąsi grupėse, tyrimo dalyviai neturėjo vieningos nuomonės. KMMLT grupės informantai teigė, kad tokia mokytis grupėje yra patogu. Pavyzdžiui, iš pokalbio su Justu paaiškėjo, kad, jo nuomone, mokymasis grupėje užtikrina proceso pastovumą ir nuoseklumą, būna aišku, kokias temas reikėtų išmokti. Kita informantė, Beata (20 pvz.) įžvelgia tokį pranašumą mokantis grupėje: tai padeda palaikyti mokymosi tempą, o galimybė mokytis nuotoliu suteikia ir papildomo lankstumo, kadangi į dalis pamokų informantė jungėsi grįžusi iš darbo ar pertraukėlių darbe metu:

20. *Šiaip tikrai skatina, kodėl ir nesimokau viena, kad nėra su kuo pasikalbėt. Pavyzdžiui, tuos žodžius būna motyvacija mokytis, nes nesinori, kad kitą pamoką jei reikės kad ir ar dviese kalbėt, būčiau pasiruošusi ir mokytojui nereikėtų iš naujo aiškinti. Kaip užimtam žmogui, man labai gerai tie Teams'ai, nes jeigu reikėtų važiuoti kažkur į klasę, tai turbūt nuplautų pusę pamokų.* (Beata, 29, KMMLT)
21. *Aš visai norėčiau mokytis kalbos gyvai kažkur grupėj, nes tai mane priverstų labiau pasiruošti pamokoms, pasiruošti namų darbus. Dabar sėdžiu namie, man bent jau per daug pagundų, kažką pašalinio padaryti arba kažko nepadaryti. Greičiausiai, kad būtent gyvai grupėj to nebūtų.* (Jolanta, 25, KMMLT)

Kita KMMLT informantė Jolanta laikėsi priešingo požiūrio nei Beata ir teigė, kad tinkama mokymosi aplinka, t. y. gyvai grupėje jai suteiktų papildomą naudą ir paskatintų labiau susikaupti. Tokia mokymosi aplinka grupėje padėtų informatei sutelkti dėmesį ir geriau įsisavinti pateikiamą medžiagą bei sumažintų tikimybę imtis pašalinių veiklų pamokų metu. Ketvirtasis grupės informantas Mantas teigė, kad mokymasis grupėje jam nesuteikia papildomų naudų.

Išanalizavus KMMNO grupės interviu, paaiškėjo, kad ir šie informantai pabrėžė aukštos mokytojo kompetencijos būtinumą kaip K2MM veiksnį. Šios grupės informantų teigimu, mokytojas gali nežinoti tam tikrų atsakymų, tačiau nuolatinis negebėjimas atsakyti į mokinių klausimus mažina pasitikėjimą mokytoju ir jų K2MM:

22. *Manau, kad gali inspiruoti, bet buvo ir tokių porą atvejų, kai žmonės klausinėdavo tam tikrų dalykų, susijusių su kalba, o lektorius atsako jau į trečią klausimą – nežinau, tai indikuoja, kad nėra savo srities žinovas. Žinoma, gali nežinoti kai kurių dalykų, bet ne tiek daug. Mokytojas gali pasidomėti ir atsakyti vėliau, aš manau, kad tas žmogus turi būti savo srities žinovas ir suteikti visą informaciją, kurios reikia. Jeigu supranti, kad tas žmogus nėra savo srities žinovas, man nelieta pagarbos autoritetui ir vėlgi kitaip žiūriu į mokymosi procesą, tai numuša norą mokytis. Aš pasirinkau būtent šios kalbų mokyklos kursus, nes pagalvojau, jeigu kažko nesuprasiu, tai visada galėsiu klausti ir aiškintis lietuviškai.* (Gerda, 28, KMMNO)
23. *Manau gal ir nuo mokytojo priklauso šiek tiek, čia labiau žmogaus turi būti užsispyręs. Aišku, kažkiek gali tai padaryt mokytojas, bet ką jis gali padėti, jeigu žmogus visai nenori, tai niekas jo neprivers to daryt, tą rodo ir mano asmeninė patirtis, nes anksčiau nesimokiau kalbos, nors ir gerą mokytoją turėjau. Nesu 100 procentų garantuotas, ar norėčiau mokytis su gimtakalbiu mokytoju, nes reikia suprast, gauti paaiškinimą savo kalbą, kurią geriausiai supranti.* (Algirdas, 39, KMMNO)
24. *Taip, mokytojas turi labai didelę įtaką, bet tokia yra jo pareiga, tokia jau yra specialybė ir jis to darbo niekaip kitaip atlikti negali. Jeigu būsi nemotyvuotas, tai kalbos, kad ir kaip mokini esi, neišmoksi. Šiaip turėjau tokią mintį mokytis su norvegu mokytoju ir prieš pradedant ieškoti, kaip užsiregistruoti į kursus teko tokią išbandyti*

nemokamą versiją kaip pavyzdėlį, kuo būtent ir kokiais metodais mokysies, bet kol kas į tokius kursus dar neužsiregistravau. (Toma, 35, KMMNO)

KMMNO grupės informantai tvirtina, kad gerų rezultatų pasiekimui būtinas mokinio ir mokytojo bendradarbiavimas. Tačiau Algirdo (21 pvz.) ir Tomos (22 pvz.) nuomone, mokytojas yra tik pusė sėkmės, jei mokinyas papildomai neskirs laiko ar nesuvoks, kodėl mokosi kalbos, net ir pačios didžiausios mokytojo pastangos liks neįvertintos ir bevaisės. Arūnas (23 pvz.) taip pat teigia, kad mokinių mokymosi motyvaciją kelia ir mokytojo motyvacija mokytis, tai, kiek jis yra pats įsitraukęs į mokymosi procesą.

25. *Visų pirma, tikriausiai mokytojo noras mokytis, dėstyti yra numeris vienas. Visi esam skirtingi, mokytojai skirtingi, vieni labiau viena prioritetizuoja, kiti – kita, svarbu tinkamai pasirinkti. <...> : Iš tikrųjų, ir čia vietoje yra kursai, ir kiti rekomenduoja, bet norėjau, kad jie būtų po darbo. Aš irgi nesijaučiau stiprus su anglų kalba, susikalbu, atrodo, be problemų, bet kai išvažiuoji kur nors atostogų, pradedi kalbėti ir atrodo, kad nieko nemoki. Kažkaip norisi vis tiek gimtąją kalbą mokytis, ne anglų, pasiekus aukštesnį norvegų kalbos lygį tikrai svarstyčiau variantą mokytis su norvegų mokytoju. (Arūnas, 28, KMMNO)*

Galiausiai kalbėdami apie galimybę mokytis su gimtakalbiu mokytoju mokiniai tokį pasirinkimą vertino skeptiškai, kadangi, jų nuomone, tokiu atveju nelieka galimybės paklausti nesuprantamos informacijos lietuviškai, o dėl to gali likti spragų. Kadangi didžioji dalis šios grupės informantų interviu metu buvo pradedantieji, darytina išvada, kad K2 mokymasis su lietuviu mokytoju mokiniams atrodo saugesnis ir lengvesnis pasirinkimas nei mokytis su gimtakalbiu mokytoju.

KMMNO grupės informantų nuomonės mokymosi aplinkos klausimu taip pat išsiskyrė. Informantai Gerda ir Arūnas akcentavo patogios mokymuisi vietos namuose užtikrinimą, bet ne mokymosi procesą grupėje, todėl darytina išvada, kad kolegų neturėjo įtakos šių informantų K2MM. Kiti du informantai – Toma ir Algirdas (26 pvz.) – tvirtino, kad mokymasis grupėje kai kuriais atvejais jiems buvo ir nenaudingas. Pirmuose kalbos kursuose, tik pradėjus mokytis norvegų kalbos, Tomai kitų kartu besimokančiųjų palaikymas buvo naudingas, ji tai vertina pozityviai. Vėliau pradėjus daugiau papildomai ir savarankiškai mokytis bei sau išsikėlus aiškius tikslus, kitų grupės narių palaikymas jai tapo neaktualus ir nesvarbus. Dirbant grupėje dalis informacijos, kaip interviu metu teigė ir Jolanta, buvo kartojama keletą kartų, o tai, Tomos nuomone, nebuvo našus pamokos laiko išnaudojimas. Galiausiai Algirdas tvirtino, kad mokantis grupėje jam stinga mokytojo laiko ir jis negali pasirinkti norimo mokymosi tempo:

26. *Kurį laiką čia Norvegijoje su bendradarbiais lietuviais važinėjom į kitam miestely esančius kalbos kursus grupėje, bet paskui, blemba, galvoju, nu grupėj, suprantat, nėra tiek skiriama to dėmesio būtent tau. Grupėj prie vieno priėjo, prie kito, žiūrėk, jeigu sakei aš nesuprantu, tave užmiršo. Man grupėje nepatinka, noriu turėti daugiau vienas pats laiko, skirti išsiaiškinti. (Algirdas, 39, KMMNO)*

Darytina išvada, kad KMMNO grupės informantams svarbi tinkama mokymosi aplinka, kurioje jie mokosi, tačiau nė vienas šios grupės informantas neakcentuoja grupės, su kuria kartu mokomasi, svarbos, labiau kreipiamas dėmesys į tinkamų sąlygų mokymosi namuose sukūrimą ir užtikrinimą. Dėl šios priežasties galima teigti, kad mokymosi aplinka, t. y. mokymasis grupėje neturėjo įtakos KMMNO grupės informantų K2MM.

Apie mokytojų įsitraukimą mokytis ir įtraukti mokinius į procesą kalba ir VUS grupės informantai. Jų teigimu, nuobodžios paskaitos gali sumažinti K2MM, o įtraukios – priešingai, skatinti pasitempti ir paties daugiau pasidomėti pateikiama informacija:

27. *Taip, tikrai gali, jaučiasi, kai pačiam dėstytojui yra labai svarbu perteikti tas žinias ir sudominti studentą – ir per tai, kokio pobūdžio užduotis duoda. Tai iš tiesų daro didelę įtaką, jeigu pačiam dėstytojui neįdomu, tai tada ir studentai nesusidomi. Mokytis su gimtakaibiu dėstytoju man buvo svarbu, ypač pirmais metais. Norisi, kad tą teoriją būtų galima pritaikyti ir praktiškai, pavyzdžiui, bendrauti su norvegų dėstytojais, tai tikrai daro didžiulę įtaką.* (Saulė, 22, VUS)

Saulė (27 pvz.) pabrėžia gimtakaibio dėstytojo svarbą, nes, jos nuomone, tai sudaro sąlygas greitesnei pažangai pradėjus mokytis kalbos. Toks požiūris prieštarauja KMMNO mokinių išsakytai pozicijai ir siekiui kuo ilgiau turėti galimybę mokytis su lietuviškai kalbančiu mokytoju. Antano (28 pvz.) nuomone, dėstytojas ir jo gebėjimas sudominti yra didelis pranašumas, tai didina studentų motyvaciją ir padeda išlaikyti discipliną mokantis K2:

28. *Labai daug. Pradėkim nuo dėstytojo, kuris suteikia pagrindus. Tie pagrindai nėra labai įdomi tema, o reikia kažką išmokti, sudominti. Čia dėstytojas labai svarbų vaidmenį žaidžia, toliau jau reikia bandyti sudominti, kad būtų motyvacija eiti į paskaitas, dar kažko savarankiškai mokytis. Dėstytojas labai tam motyvacijos kėlimui. Labai reikia gimtakaibio dėstytojo, klysti ne taip patogu, iš kitos pusės, norvegai taip nepyksta už klaidas, neduoda tiek pastabų, kiek lietuviai dėstytojai duoda, norvegai labai pozityviai priima tas klaidas.* (Antanas, 22, VUS)

Informantas teigia (28 pvz.), kad lietuviai dėstytojai yra griežtesni ir labiau kreipia dėmesį į studentų daromas klaidas, o norvegai gimtakaibiai dėstytojai yra liberalesni, pozityviau priima klaidas, dėl šios priežasties informantui labiau K2MM kyla mokantis su norvegais gimtakaibiais dėstytojais, tai jis pamini vėliau interviu atsakydamas į kitus klausimus.

29. *Visi dėstytojai buvo kelrodės žvaigždės kiekvieną pusmetį, pagalvodavau, tiek studijų baigta, tiek knygų parašyta kažkieno arba išversta. Iš tikrųjų buvau labai lengvai juos įsimylėjusi, buvo aišku ypatingų atvejų, yra vienas dėstytoja norvegė, antrame kurse dėstė, aš jos gyvenime nepamiršiu. Atrodo, ateidavau į paskaitą ir nebeturiu ko klausti, nes jinai viską taip dėsto ir aš gaunu atsakymus. Norvegai gimtakaibiai dėstytojai žaidžia labai rimtą rolę mūsų kalbos suvokime ir mokymesi. Jeigu yra šansas bent kažkiek turėt kviestinių lektorių, net ir kalbų kursuose ar kažkur čia Lietuvoje besimokant, tai yra labai didelė nauda.* (Rūta, 22, VUS)

30. *Manau, daug įtakos irgi padaro dėstytojo noras. Atrodo, kai dėstytojas planą kažkokį turi paskaitai, pateiktis įdomias padaro ir supranti, kad pasistengė labiau paskaitai, tai vėl labiau įtraukia. Man didelio skirtumo nebūtų, ar tu mokaisi kalbą su lietuviu, kuris norvegų gana gerai išmano, ar tai būtų norvegas gimtakaibis, nelabai svarbu.* (Vytautas, 20, VUS)

Rūtos (29 pvz.) išsakytos mintys parodo, kad dėstytojai jai buvo autoritetai, kuriais ji žavėjosi, ji įžvelgė naudą, kad galėjo mokytis su gimtakaibiais dėstytojais. Kalbos mokantis stiprėja motyvacija, kai į visus klausimus galima gauti atsakymus čia ir dabar. Galiausiai informanto Vytauto (30 pvz.) nuomonė išsiskiria šios informantų grupės kontekste – jam svarbu, kad informacija būtų pateikiama suprantamai, tačiau studentas neteikia prioriteto gimtakaibiui dėstytojui kaip tai daro likę informantai. Vytauto teigimu, tinkamai dėstytojo pateikta informacija jam suteikia didesnės K2MM, tačiau mokytojas kaip asmenybė, informanto nuomone, nėra svarbus kriterijus K2MM kontekste.

Visiškai priešingos nuomonės nei KMMNO informantai mokymosi aplinkos klausimu yra VUS grupė. Visų keturių informantų teigimu, kalbos mokymasis kartu grupėje su bendrakursiais jiems suteikia palaikymo ir papildomos motyvacijos stengtis, siekti mokymosi pažangos:

31. *Visai padeda tokie pokalbiai ir kai išgirsti, kodėl būtent patinka kažkam tos studijos, ar ką planuoja daryti jas pabaigus, tada šiek tiek labiau uždega ir pačią mokyti.* (Saulė, 22, VUS)
32. *Pradėkim nuo to, kad pradėjom mokyti 16 žmonių, dabar esam keturiose, visada krisdavo po porą žmonių, kas pusmetį. Labai ironiškai žiūrėdavau į šitą situaciją. Na, visiškai nesuprasdavau, dėl ko? Manau, gal dėl to, kad iš tiesų nėra tas jau lengvos studijos kursas skandinavistika. Manau, nuo pat pradžių taip gerai sutardavom ir vienas kitą palaikydavom, visi visada lankydavo paskaitas, susitikdavom ir taip motyvacija ir netgi pagyvodavau, jeigu dabar išeičiau, gal ir nuvilčiau kitus likusius.* (Antanas, 22, VUS)
33. *Turėjo, bet ne per daug. Aišku, labai smagu, kad turi su kolegom susitikęs ir pašnekėti, ir dialogus pasitreniruoti. Man su bendraminčiais turėt kažkokių susitikimų yra labai gerai, su studentais arba žmonės, kurie bendrai mokosi kalbą.* (Rūta, 22, VUS)

Saulė (31 pvz.) tvirtino, kad jos K2MM kyla, kai patys studentai tarpusavyje pasidalina, kaip jiems sekasi. Antanas jaučia tam tikrą atsakomybę prieš kitus kolegas. Rūtai (33 pvz.) buvo svarbu turėti bendraminčių kolegų, kurie taip pat studijuoja norvegų ar kitas skandinavų kalbas, tai suteikė bendruomeniškumo jausmą, kuris motyvavo siekti pažangos. Tai dar labiau susitiprėjo, kai Norvegijos, Danijos ir Švedijos ambasadų praktikantai pradėjo „Kalbų kavinės“ iniciatyvą, į kurią galėjo įsitraukti visų trijų Skandinavijos kalbų bet kurio kurso studentai. Tokiu būdu Rūta turėjo galimybę pabendrauti ne tik su savo grupės ar kurso draugais, bet ir su kitų kursų studentais. Darytina išvada, kad keturių metų bakalauro studijos, informantų teigimu, suartina, todėl bendrakursių ir dėstytojų, tiek gimtakalbių, tiek negimtakalbių, palaikymas daro didelę įtaką K2MM.

Interviu analizė atskleidė, kad TĮD grupės informantų nuomonės analizuojamu aspektu išsiskyrė pagal lytis. Grupės vyrai teigė, kad mokytojas papildomai suteikti motyvacijos ir įkvėpimo mokyti negali, taip pat informantams nebuvo svarbu, ar mokytojas yra norvegas, ar – lietuvis:

34. *Mokytojas minimaliai turi įtakos. Kadangi norvegakalbis dėstytojas kalbėjo lietuviškai, tai tokio baisaus skirtumo kaip ir nebuvo, nebūtų buvę labai didelio skirtumo, jeigu jo ir nebūtų buvę, būtų kažkokia kita [mokytoja], todėl mokytojai mano motyvacijos niekaip nelėmė.* (Lukas, 40, TĮD)
35. *Ne, nemanau, suaugę žmonės esam, pats nusprendei mokyti, tai jau įtakos kažkas papildomos niekas neturėjo. Šiaip gal ir būtų privalumas, kai tu turėtum šnekėt irgi nori norvegiškai, bet tam didelio prioriteto aš neteikiu.* (Kristupas, 35, TĮD)

Tiek Lukas (34 pvz.), tiek Kristupas (35 pvz.) tvirtino, kad mokytojas niekaip nelėmė jų K2MM, tai priklausė tik nuo pačių informantų. O moterys informantės tvirtino, kad mokytojo charizma ir gebėjimas visus grupės narius įtraukti į pamokos veiklas gali padėti siekti didesnės pažangos. Pavyzdžiui, Vitos (36 pvz.) teigimu, toks negimtakalbis mokytojas gali pasiekti ir geresnių rezultatų nei gimtakalbis norvegas neturintis minėtų savybių:

36. *Mokytojas lemia labai daug, kiek jisai entuziatigas ir kaip sugeba išdėstyti, tai labai daro įtaką, kaip mes norėsim mokyti, ar būsim motyvuoti. Tas smagumas turi būti. Jeigu tavo motyvacija yra plaukiojanti, tai tave gali mokytojas pakelt. Mokytojas norvegas, kurį turėjau iš savęs yra toksai su cinkeliu kažkokiu, kaip jisai ant lentos išpiešdavo tam tikrus žodžius, kurių visai nenorėdavo angliškai mums paaiškinti. Neturiu su kuo palyginti, tai buvo didžiulis plusas, nes apskritai tokios inside informacijos apie šalį papasakojo. Ar galima išmokyti kalbą be gimtakalbio? Galima, aišku, bet ar tai yra plusas? Tai plusas, bet irgi, gali būti lietuvis entuziastingas mokytojas ir norvegas, kuris tiesiog nori ateiti ir išdėstyti viską, tas lietuvis tikrai pasieks daug geresnių rezultatų, negu norvegas.* (Vita, 35, TĮD)
37. *Manau, kad turi, nes jeigu pats mokytojas yra ne hyggelig (nemalonus – tyrimo autorės pastaba), jis užduoda toną visai pamokai, ir bendrai emocijai mokymosi proceso. Svarbu pasakyti, kad turi dirbti abu, nes mokytojas turi pasiruošti ir užduočių įdomesnių, ir kažkokių temų, apie ką kalbėt, kad atsiskleistų ir gramatika ir žodynas. Tai irgi nėra labai paprastas darbas, bet jeigu jis gerai pasiruošęs, jis ir tą mokinį sumotyvuos, tai rodo ir mano asmeninė patirtis. Norvegas gimtakalbis žino, kaip paaiškinti mažus niuansus, nes galim kitą kartą sakyti, kad tai mage følelse (intuicija – tyrimo autorės pataba) ir čia taip turi būt, bet visada yra paaiškinimas, kuris turi*

būti paaiškintas tiksliai, tokia galimybė išmanyti niuansus taip pat suteikia papildomos motyvacijos mokytis kalbos. (Roma, 38, TĮD)

Vitos (36 pvz.) nuomone, mokymosi pažanga ir K2MM daugiau priklauso nuo to, kiek mokytojas yra entuziastingas mokytis kalbos, o ne nuo to, ar kalba mokytojui yra gimtoji, ar – K2. Kaip pranašumą informantė įvardija galimybę sužinoti daugiau apie šalį iš žmogaus, kuris joje gimęs ir augęs, toks mokytojas geba paaiškinti labai smulkius ir ne visada negimtakalbiui suprantamus kalbinius niuansus, ar tai, kaip pakeitus tonumą (norvegų kalbos fonetinis aspektas, kuriuo gali būti nusakoma žodžio reikšmė priklausomai nuo to, koku būdu žodis ištariamas) vienas žodžių junginys gali būti suprastas dviem skirtingais būdais. Šiai Vitos (36 pvz.) minčiai pritaria ir Roma (37 pvz.). Ši informantė vėliau pateikė ir dar vieną pavyzdį, kai mokėsi kartvelų kalbos ir paklaususi keletos gramatinių klausimų apie svarbius kalbinius niuansus, iš mokytojo gavo atsakymą, kad taip turi būti ir tiek. Informantė vėliau svarstė, kad toks mokytojo elgesys sumenkino K2MM, tačiau mokydamosi norvegų kalbos ji patyrė priešingą efektą – mokytojo entuziazmas didino ir informantės K2MM. Informančių išsakytą poziciją pavirtina ir Brophy (2013: 16) tyrimo rezultatai: mokiniai, kurie galbūt nėra labai motyvuoti, gali susidomėti pateikiama medžiaga, jei mokytojas juos sudomina arba paaiškina, kodėl tai, ko jie mokosi, yra svarbu. Darytina išvada, kad šios grupės informantės yra svarbu turėti galimybę pasikonsultuoti su gimtakalbiu mokytoju iškilus klausimams. Toks žinojimas skatina K2MM ir informančių smalsumą mokytis kalbos papildomai.

TĮD grupės informantai Kristupas ir Roma tvirtino, kad mokymasis grupėje jiems suteikė papildomos K2MM motyvacijos iškilus sunkumams kursų metu. Anot Kristupo (38 pvz.), buvo gera kartu su kitais mokytis. Roma (39 pvz.) taip pat pabrėžė galimybę mokytis gyvai grupėje ir išskyrė tokios mokymosi aplinkos pranašumus:

38. *Šitą krūvį sunku pasakyt, visi vargom, visiems buvo sunku, vieni kitus kažkiek paskatindavom, pagirdavom ir tiek. (Kristupas, 35, TĮD)*
39. *Tie, kurie paskui mokėsi, online, galiu tik įsivaizduoti, kaip jie jaučiasi, man atrodo, kad toks avstandas (atstumas – tyrimo autorės pastaba), nuotolis, kad kaip ir paliktas toks, kaip ir su kitais, bet ir vienas. Kai mes dar gyvai buvom, tai aš visą laiką juokdavaus, mes čia kaip klasiškai, kaip mokykloje sugrįžome visi ir dabar mokomės. Man atrodo, yra toks motyvatorius, aišku, gali būt ir demotyvatorius tiems, kurie mokslui ir jie viską greit išmoksta, tada nervina, nes jie kažką veikia savo, o tu čia turi kalti tuos žodžius. Bet labiau sakyčiau, kad motyvatorius, jeigu kažkas blogai, gali pasidalinti, žinai, kad yra tokių pat žmonių, kurie sėdi toje pačioje valtyje, gali paverkt ir pasidžiaugti kartu. (Roma, 38, TĮD)*

Remiantis visų keturių grupių informantų išsakytomis mintimis, darytina išvada, kad labiausiai teigiama mokymosi patirtis motyvuoja VUS grupę. Spėtina, kad gal tai gali būti dėl to, kad šios grupės nariai studijuoja kartu ketverius metus, t. y. palyginus su kitomis grupėmis (KMMLT ir KMMNO) grupių kursai trunka apie 2,5 mėnesio, TĮD grupės – iki pusmečio) ilgą laikotarpį, per kurį palaikyti artimesnį ryšį, informantų teigimu, tampa svarbu. Tokio ryšio puoselėjimas stiprina ir K2MM. Mokytojo kaip K2MM elementas taip pat buvo svarbus daliai informantų. KMMLT grupės informantų K2MM lėmė mokytojo atvirumas ir prieinamumas, o mokymosi patirtį grupėje tyrimo dalyviai įvertino kaip pranašumą, kadangi tokia mokymosi patirtis padeda išlaikyti tinkamą kalbos

įsisavinimo tempą ir krūvį, o tai gerina rezultatą ir todėl didina motyvaciją. Panašus požiūris mokytojo atžvilgiu būdingas ir kitoms grupėms – didžioji dalis visų likusių grupių informantų išskyrė mokytojo kompetenciją ir aukštą kvalifikaciją bei jo entuziazmą kaip K2MM veiksnį.

2.3.4. Nuostatos norvegų kalbos variantiškumo atžvilgiu

Kaip buvo minėta 1.3.2. skyriuje, norvegų kalbos sociolingvistinė situacija yra išskirtinė dėl dviejų teisiškai lygiaverčių rašytinės kalbos variantų ir didžiulės dialektų įvairovės sakytinės kalbos atveju (Kristoffersen, 2000: 7). Šio darbo autorė darė prielaidą, kad toks kalbos variantiškumas gali daryti įtaką jos mokymosi motyvacijai. Paklausus informantų, ką jie mano apie tokį kalbos variantiškumą, tyrimo dalyvių nuomonės išsiskyrė.

KMMLT grupės informantų dalis teigė iš anksto žinoję apie norvegų kalbos sociolingvistinę situaciją, tačiau tam dėmesio daug neskyrė:

40. *Aš tiesiog apie tai negalvoju, kad yra ten daugiau. Aš stengiuosi susikoncentruoti, vat, aha – yra tas pagrindinis, oficialus, o po to žiūrėsim.* (Justas, 42, KMMLT)
41. *Aš jau buvau pasiruošęs, kai turi tuos filologinius pagrindus, jau tu maždaug žinai, kaip tos kalbos veikia, iš kokios kalbų grupės kilusi ir kad tų dialektų yra labai daug. Tiesiog pagalvojau, kad vis tiek gi mokysimės tuos pagrindus, tai kažkaip neišgąsdino būtent ta įvairovė.* (Jolanta, 25, KMMLT)

Matyti, kad informantas Justas (40 pvz.) turi tikslą išmokti kalbos pagrindus ir vėliau juos plėsti. Jolantai (41 pvz.) suprasti norvegų kalbos sociolingvistinę situaciją padėjo jos filologinių studijų žinios. Abiem šiems informantams variantiškumas nekėlė problemų. Į Jolantos poziciją panaši ir Beatos (42 pvz.) nuomonė:

42. *Norvegų kalba nėra pati sudėtingiausia mokytis, nes kažkaip įsivaizduoju, kad mandarinų, arabų tikrai žymiai sudėtingiau, norvegų tikrai yra ir panašių žodžių į angliškus.* (Beata, 29, KMMLT)

Mantas (43 pvz.) dviejų norvegų rašytinių kalbų situacijos taip pat nesureikšmino:

43. *... tuo pačiu pagalvoju, kaip būtų su mumis, jeigu mes tam tikru laikotarpiu būtume atradę aukso gyslą ir pas mus irgi turbūt žemaičių kalba turėtų savo atskirą variantą.* (Mantas, 20, KMMLT)

Šiuo atveju Mantas Vakarų Norvegijos regioną, kuriame vyrauja mažumos vartojama rašytinė *nynorsk* forma, sugretina su Žemaitija. Galima spėti, kad informantas, pasitelkęs tokią analogiją, geriau suvokia, kodėl susiklostęs toks norvegų rašytinės kalbos variantiškumas. Ir tai jam mokantis nekelia jokios įtampos. Taigi KMMLT grupės informantų norvegų kalbos variantiškumas nepaveikė, t. y. jie nepatyrė demotyvacijos.

Analizė atskleidė, kad KMMNO grupės informantų nuomonė kalbos variantiškumo klausimu šiek tiek skiriasi nuo KMMLT grupės. Visi keturi KMMNO grupės informantai teigė, kad pradėjus mokytis kalbos buvo sudėtinga ir tai kėlė daug nerimo bei nežinomybės:

44. *Pirmus kartus kai nugirdau, tai mane iš tikrųjų tas labai į šoną nubloškė. Dar iš pat pradžių išgirsti kažkokį žodį, su anglų kalba kažkas susiję, atrodo visai paprasta, kaip jau ir motyvuoja kažkiek. Ir aš kai esu regione, kur čia pas mane nynorsk kalba, atrodo, kad jie kaip paukščiukai čiulba.* (Arūnas, 28, KMMNO)
45. *Pradžioje buvo atmetimo reakcija <...> kai aš išgirdau tą kalbą, aš galvoju, Dieve, kokio čia kalba, čia paukščių kalba, bet po to pagalvojau, kad aš negaliu atsilikti. Aš tada truputėlį į priekį, savarankiškai namuose pasižiūrėdavau, nes aš norėjau pirma būt, nenorėjau pasirodyti, kad va čia atsilikusi.* (Toma, 35, KMMNO)

Iš šių informantų pasisakymų akivaizdu, kad susidūrus su kalba jau atvykus į šalį gali ištikti tam tikras šokas, kai informantus supanti aplinka nėra taip gerai pažįstama, kaip jau mokant kalbą. Abu šiuos informantus norvegų kalbos variantiškumas baugino, net, galima teigti, demotyvavo (*labai į šoną nubloškė* – 44 pvz.), tačiau abu ilginiui atrado vidinės motyvacijos mokytis kalbos. Kaip matyti iš 45 pavyzdžio, Tomą mokytis paskatino PA, kuris ilginiui virto IA – moteris nenorėjo pasirodyti prastai prieš kitus grupės mokinius, ji siekė tapti pirma, o Arūną (44 pvz.) labiau skatino analogijų su anglų kalba atradimas, t. y. įgyta mokymosi patirtis.

Kita KMMNO grupės informantė Gerda (46 pvz.) teigia, kad išmanyti kalbos variantiškumą nėra būtina, jei Norvegijoje gyvenantieji dažnai nekeliauja po šalį, laikosi sėslaus gyvenimo būdo:

46. *Jeigu tu keliauji po visą Norvegiją, į vakarinę, pietinę ir šiaurinę, tai tada ir bus sunku. Bet jeigu tu planuoji likti, pavyzdžiui, šiaurinėje pusėje, tu visada tą patį ir girdėsi. Aišku, būna, atvažiuoja iš kitų pusių žmonės ir būna sunkiau suprasti. Jeigu turi praktikos, po to eina suprasti ir tuos kitus žmones.* (Gerda, 28, KMMNO)

Galima teigti, kad toks Gerdos požiūris yra siauras, tačiau laikytis tokios pozicijos gali būti pravartu pradėjus mokytis kalbos, kol besimokantysis dar nėra įgijęs kalbos pagrindų ir nėra užtikrintas savo žiniomis.

VU studentų požiūris į norvegų kalbos variantiškumą yra panašesnis į KMMLT grupės nuostatas. Dalis šios grupės informantų apie kalbos variantiškumą pradėję studijuoti negalvojo. Antano (47 pvz.) teigimu, jis pirmus dvejus metus pernelyg daug dialektų įvairovei ir dviems rašytinėms kalboms dėmesio neskyrė. Kai trečiame kurse pradėjo mokytis antros rašytinės kalbos, *nynorsk*, atsirado daugiau dialektų, bet jau įgijus pagrindus toks variantiškumas Antano nebebaugino:

47. *Nei motyvavo, nei nemotyvavo, galvojau, kaip bus taip bus, pradėjau mokytis ir tiek. Pirmus du metus tuos pagrindus kol įgijau, visiškai negalvojau apie, kad yra tie dialektai, koncentravau tik į pačius pagrindus, kad mokėčiau. Apie dialektus labiau pradėjom gilintis trečiame kurse, nuo tada jie ir parūpo, gal šiek tiek išgąsdino, bet pamažu vis susiduriant su tam tikrais nesklaidumais vis išmoksti kažko naujo. Tai tie dialektai manęs visiškai ir rašytinės dvi kalbos negąsdino.* (Antanas, 22, VUS)

Kita VUS grupės informantė Saulė (48 pvz.) tikino, kad rašytinių kalbų ir dialektų įvairovė labiau žadino smalsumą domėtis norvegų kalba ir plėsti savo žinias, o tai paskatino plačiau pasimokyti ir *nynorsk* rašytinės kalbos varianto *Erasmus* mainų programos metu:

48. *Mane labai sudomino nynorsk, aš atskirai dar mokiausi šiek tiek nynorsk. Tai man labai patiko, kad taip išsiskiria ta kalba, nes prieš tai nebuvo matyta, kad būtent kažkas tokio yra. <...> Gal čia labai asmeniška, kažkaip kaip tu tuos žodžius supranti, gal vis tiek yra, kad su tarmėmis ir daugiau vertėtų kažkaip padirbėt.* (Saulė, 22, VUS)

Taigi pats kalbos variantiškumas tapo paskata, motyvu mokytis tos kalbos. Remiantis Saulės mintimis galima teigti, kad norvegų kalbą studijuojantieji užmezga individulų santykį su šia kalba, o tai ilginiui leido suprasti, kokius dialektus labiausiai norima išmanyti ir į kurią rašytinę kalbą gilintis. Informantė Rūta (49 pvz.) išreiškė itin palankias nuostatas rašytinės kalbos variantiškumo atžvilgiu:

49. *Dėl rašytinės pagalvojus, man iš tikrųjų baisu daros, kad kaip mūsų kai kurie dėstytojai, ypatingai tie, kurie atvyksta, sako, jog po kiek metų tai išnyks. Nors aišku, [dvių rašytinių kalbų mokymasis] tas daro procesą žymiai sudėtingesnį ir suvokimui, ir išmokimui, bet man tai žavinga labai pasirodė.* (Rūta, 22, VUS)

Remiantis Rūtos išsakytomis mintimis, galima teigti, kad nors ir rašytinės kalbos įvairovė gali komplikuoti mokymosi procesą, tačiau tai, informantės teigimu, suteikia norvegų kalbai išskirtinumo, kuris turėtų būti ir toliau išlaikomas nepaisant *nynorsk* rašytinės kalbos varianto vartojimo mažėjimo.

Apibūdindama dialektų įvairovę ir atsakydama į klausimą, ar tokia sociolingvistinė situacija netrikdė pradėjus mokytis norvegų kalbos, Rūta nedvejodama tikino, kad tai ją džiugina. Sudalyvavusi vasaros kursuose Oslo universitete, informantė sužinojo apie dialektų vartojimo prestižą Norvegijos visuomenėje ir pakeitė mąstymą apie savo etninę tapatybę, t. y. pradėjo labiau vertinti savo pačios gimtąjį dialektą. Tačiau toks Rūtos požiūris yra išskirtinis tyrimo kontekste ir vienintelis tarp visų informantų:

50. *Aš ypatingai dėkinga mainams, iš jų gavau patirti visą tą dialektų įvairovę, pagyventi su žmonėmis iš labai įvairių regionų, aš tikrai labai tuom džiaugiuosi. Aš esu iš Šiaulių, Lietuvos šiaurės regiono, kiek kitaip kalbu negu Vilnius ir nuolat bandydavau tą nustumt, paslėpti, uždengti. O kai aš pamačiau, kaip norvegai tuom didžiuojas, net per žinias galime pamatyti įvairių dialektų, pagalvojau iš tikrųjų, kodėl aš noriu svetimą pasimatuoti? Tai net užmotyvavo mane dar labiau gerbti ir džiaugtis savo šakniniais momentais, kad aš su tokiu dialektu atėjau.* (Rūta, 22, VUS)

Ketvirtasis grupės informantas Vytautas laikosi panašaus požiūrio kaip ir KMMNO grupės informantai, t. y. kol kas siekia įsisavinti kalbos pagrindus. Svarbu paminėti, kad Vytautas yra tik antro kurso studentas, tad darytina prielaida, kad kalbos įvairovės klausimai jam taps svarbūs tik studijoms įpusėjus, kaip tai nutiko kitiems trims VUS grupės informantams.

Tiriamosios medžiagos analizė atskleidė, kad ketvirtos tyrimo grupės – TĮD – informantai vienbalsiai teigia, kad pradėję mokytis norvegų kalbos arba nežinojo apie tokį didelį ir rašytinės, ir sakytinės kalbos variantiškumą, arba siekė daugiau dėmesio kreipti į kalbos.

51. *Kažkaip neturėjo tos įtakos, vis tiek mes mokomes tą bendrinę kalbą. Taip pat ir lietuvių kalboj žemaičių kalbos nesimokom, tai į tai nekreipiu dėmesio.* (Kristupas, 35, TĮD)
52. *Kai pradėjau mokytis, aš nelabai ir žinojau, kad tiek daug tų dialektų. Kai pradėdi mokytis, pradėdi tą rašytinę kalbą, niekas nepradeda pasakoti, kiek dialektų ir koks skirtingas jų tarimas, tik eigoj, labiau įpusėjus kursams suprati, kad yra dialektai.* (Vita, 35, TĮD)

Darytina išvada, kad nei Kristupui (51 pvz.), nei Vitai (52 pvz.) norvegų kalbos variantiškumas nebuvo svarbus pradėjus mokytis kalbos. Apie norvegų kalbos sociolingvistinę situaciją informantai sužinojo tik įpusėjus kalbos kursams, t. y. jau įgijus kalbos pagrindus. Kito šios grupės informanto, Luko, (53 pvz.) nuomone, kursų metu nėra pravartu žinoti ir gebėti atskirti skirtingus dialektus, kadangi kursas yra labai intensyvus, o pačių dialektų pradėjus dirbti komandoje gali ir neprireikti. Tokį teiginį jis paremia ir savo asmenine patirtimi:

53. *Pradėjus iš tikrųjų mažai ką žinojau apie kalbą ir mes labiau orientavomės į bokmål. Tai dabar dirbant labiau susiduri, mes dialektų nelabai išskyrėme kursuose, tai labiau pasijautė dabar, paskutiniu metu, kokius 4 metus, kai su dirbam su Stavangeriu ir tada jau tikrai jaučiasi. [Kursų metu mokytis daugiau apie dialektus būtų buvę per] daug, nes labai apkrautų, ir taip turėjome tuos intensyviuos kursus. Tai pradžioj, aš manau, kad geriau yra vienas.* (Lukas, 40, TĮD)
54. *Aš stengiuosi ignoruoti šitą faktą. Šiandien su kolega norvegu kalbėjom, kad net jie patys nesupranta visų dialektų. Nors per kursus mus ir skatindavo žiūrėti visokių dialektų, ten ir NRK (Norvegijos nacionaliis transliuotojas) pasiieškoti, bet negali išmokti visko. Iš tikrųjų man atrodo, kad svarbu tą žinoti basic bent jau, tada vis tiek kažkaip susikalbėsime. Nemanau, kad reikia žinoti kiekvieno kaimelio atskirą kalbą.* (Roma, 38, TĮD)

Anot Luko (53 pvz.), didelė dialektų įvairovė kursų metu būtų buvusi per didelė apkrova, geriau palaipsniui su jais susipažinti jau pradėjus dirbti komandoje. Panašaus požiūrio laikosi ir Roma, kuri teigia suvokusi, jog ir patiems norvegams kyla sunkumų suprasti vienas kito dialektus. Dėl šios priežasties darytina išvada, kad TĮD grupės informantai siekia mokantis norvegų kalbos išmanyti pagrindus, o tiek rašytinė, tiek sakytinė kalbos variantiškumas gali būti pažintas per tam tikrą laikotarpį pabaigus kursus ir pradėjus žinias taikyti praktiškai. Tokiu būdu išlaikoma K2MM, nes besimokantieji kalbos gana adekvatų mokymosi krūvį.

Apibendrinant galima teigti, kad trys iš keturių informantų grupių – KMMLT, KMMNO ir TĮD neteikė didelio prioriteto rašytinės ir sakytinės kalbos variantiškumui. Šių grupių informantai kai kuriais atvejais siekė negalvoti apie sociolingvistinę kalbos situaciją, kadangi, jų nuomone, tai galėjo juos demotyvuoti mokytis kalbos dėl per didelio informacijos kiekio ir per daug intensyvaus mokymosi krūvio. VUS grupės informantų didžioji dalis pozityviai vertina norvegų kalbos variantiškumą, įgijus kalbos pagrindus ir sukūrus individualų santykį su kalba šios grupės informantams didėjo ir K2MM, kadangi siekiama išmanyti kuo daugiau ir rašytinės, ir sakytinės kalbos įvarovės aspektų.

2.3.5. Nuostatos Norvegijos ir jos gyventojų atžvilgiu kaip K2MM veiksnys

1.2.1. skyriuje aptartas ryšys tarp K2MM ir mokinio nuostatų apie tikslinės kalbos šalį ir visuomenę parodė, kad mokinyss dažnai įsivaizduoja save ateityje bendraujantį su K2 šalies gyventojais – studijuojantį, dirbantį ar keliaujantį. Teigiamas visuomenės, kuri komunikuoja mokinio K2, vertinimas padidina motyvaciją, o neigiamos nuostatos tos visuomenės atžvilgiu gali susilpninti kalbos mokymosi siekį arba net sukelti abejingumą (Dörnyei, 2001: 86). Atlikus interviu analizę paaiškėjo, kad informantų nuomonės Norvegijos atžvilgiu iš dalies sutapo – nemaža dalis informantų minėjo gamtos grožį, gerą ekonominę ir socialinę šalies padėtį, tačiau informantų nuomonės išsiskyrė pačių norvegų vertinimo atžvilgiu.

Duomenų analizė atskleidė, kad KMMLT grupės informantai teigė, jog jau prieš pradėdami mokytis kalbos jie pozityviai vertino Norvegiją. Tyrimo dalyviai dažniausiai minėjo žinoję apie įspūdingą šalies gamtą, puikią ekonominę padėtį ir keletą visuomenės bruožų:

55. *Daugiausiai gamta žavi, turtinga šalis, rado naftą jūroje, gerai investavo, esu kelis siužetus žiūrėjęs apie ekonomiką. Po to kadangi draugai augina vaikus, tai visokių smulkmenų [žinau], kaip žiemą palieka vaikus vežimėlyje lauke, grūdina. Ar pasikeitė požiūris [į šalį pradėjus mokytis kalbos]? Ne, nepasakyčiau, buvo smagu, kai vasarą paskutinį kartą buvom [Norvegijoje] pirmo to kurso, tai buvo smagu, kad jau gaudaisi aplinkoje. (Justas, 42, KMMLT)*
56. *Kai buvau vieną kartą Osle, pastebėjau labai daug tėvų su vežimėliais, mano bendrakeleivis sako man: o tu matai, kad vaikai neverkia? Priėjom išvados, kad norvegai yra labai ramūs žmonės. Kokį dar įvaizdį susidariau – aukštas pasitikėjimas tarp žmonių ir valdžios. Dar tas žmonių nuoširdumas, ypač paslaugų sektoriuje, galbūt tokia marketingo strategija, bet žmonės yra labai paslaugūs ir malonūs, visame kame gebantys džiaugtis gyvenimu, nesiskųsti taip kaip mes, lietuviai. (Mantas, 20, KMMLT)*

Justo (55 pvz.) manymu, mokantis norvegų kalbos jo požiūris apie šalį nepasikeitė, išliko labai palankus, be to, informantas džiaugėsi, kad po pusmečio²¹ galėjo pritaikyti žinias praktiškai aplinkoje, kuri jam patinka. Kita KMMLT informantė Beata pritarė Justo išsakytoms mintis, kad požiūris apie Norvegiją pradėjus mokytis kalbos nepasikeitė, nors apie kasdienį norvegų gyvenimą jau žinojo gana daug, kadangi Norvegijoje teko lankytis keletą kartų pas ten gyvenančius šeimos narius. Mantą (56 pvz.) labiausiai nustebino ramus norvegų būdas ir gebėjimas mėgautis gyvenimu. Sugretindamas su lietuviais, Mantas siekė atskleisti norvegų išskirtinumą, teigiamai juos vertindamas norėjo pats susitapatinti su šia šalimi.

Ketvirtajai KMMLT informantei Jolantai (57 pvz.) pirmieji apsilankymai Norvegijos sostinėje Osle nepatiko, tačiau ji pakeitė savo požiūrį pradėjusi mokytis norvegų kalbos ir daugiau sužinojusi, kokia yra Norvegijos visuomenė. Ji, kaip ir Justas (55 pvz.), pradėjo labiau tapatintis su šia šalimi, kai galėjo kalbų kursuose įgytas žinias pritaikyti praktiškai:

57. *Kodėl man nepatiko? Man labiau patinka miestai, kur daugiau gamtos yra, [lankantis Osle to nepastebėjau]. Pati Norvegija man patinka, ten gyvena daug žmonių skirtingų tautybių ir atrodo, kad visi gražiai sugyvena. Sakyčiau, [nuomonė] gal į geresnę pusę pasikeitė, kažkaip smagiai jautiesi, kai kažką supranti.* (Jolanta, 25, KMMLT)

Informantų paklausus, kaip jie apibūdintų norvegus, Mantas (56 pvz.) ir Jolanta (57 pvz.) pabrėžė, kad tai labai ramūs žmonės. Jolanta (58 pvz.) dar teigė, kad norvegai savo būdo bruožais yra labai panašūs į lietuvius:

58. *Man norvegai labai patinka, nes jie dažniausiai nori tau padėti ir net jeigu prastai kalbi angliškai, jie ten bet koku atveju padės tau, o, pavyzdžiui, Ispanijoje ar Portugalijoje, nenoriu sakyti, kad jie yra blogesni ar geresni, bet jie tokių dalykų nedaro. Norvegai patiko, nes bando padėti ir visi atrodo draugiški, bet jie tuo pačiu ir konservatyvūs. Man tokie žmonės patinka, kurie gerbia mano erdvę, pirmi nekalbina, jie man labai primena lietuvius, kur visi turi savo asmeninę erdvę – jeigu tau reikės pagalbos, tikrai tau padės, bet patys proktyviai to nesiūlys.* (Jolanta, 25, KMMLT)

Panašias būdo savybes norvegams priskyrė ir Beata (59 pvz.), daugiausia bendravusi su suaugusiaisiais ir mananti, kad kalbos barjeras gali būti priežastis, kodėl norvegai šaltai bendrauja su užsieniečiais. Panašiai teigia ir Justas (60 pvz.), turėjęs galimybę šiek tiek pabendrauti su norvegais vaikais, kuriuos jis taip pat apibūdina kaip nedrąsius ir uždarus žmones:

59. *Jie draugiški, šypsosi, atrodo, nori padėti, bet pakankamai uždari. Jie labai mandagūs, formalūs, bet į jų asmeninį gyvenimą patekti. Nežinau, ar kaip užsieniečiui, ar nemokant jų kalbos, tai pakankamai sudėtinga.* (Beata, 29, KMMLT)
60. *Tiesiogiai susidūriau tik su draugų vaikais, tai negalėjau žodžio ištraukti, visiškai tylu buvo. Tikėjaisi, kad galėsiu kažkiek pabendrauti, bet visiškai vaikai nenorėjo bendrauti.* (Justas, 42, KMMLT)

Kadangi visų KMMLT informantų nuomonė apie Norvegiją tapo pozityvi jau pradėjus mokytis norvegų kalbos, darytina išvada, kad informantams ši šalis pasidarė patrauklesnė įgijus norvegų kalbos pagrindus. Tokiu būdu sustiprėjo ir informantų K2MM, kurią veikė ir siekis su norvegais susipažinti bei palaikyti ilgalaikius ryšius. Dar viena aspektas, kurį ši grupė išskyrė – lietuvių ir

²¹ Informantas tuo metu buvo baigęs A1 lygio kursą

norvegų kultūrinis panašumas, kuris besimokantiejiems suteikė daugiau aiškumo ir padėjo išvengti tarpkultūrinės komunikacijos nesusipratimų bendraujant ir viešojoje, ir privačioje erdvėje.

Tiriamosios medžiagos analizė atskleidė, kad KMMNO grupės informantų žinios prieš atvykstant gyventi į Norvegiją ir mokytis kalbos buvo labai panašios į KMMLT grupės žinias: minėta graži gamta, šaltas, vėjuotas ir lietingas klimatas bei gera šalies ekonominė padėtis. Dar vienas aspektas, kurį išskyrė informantė Toma, auginanti du mokyklinio amžiaus vaikus (61 pvz.), yra susijęs su kitų lietuvių, į Norvegiją atvykusių gyventi anksčiau, neigiamu nusiteikimu Norvegijos vaikų teisių institucijų atžvilgiu, tačiau tokios kitų lietuvių nuomonės informantės požiūrio apie Norvegiją nepakeitė:

61. *[Man pasakojo, kad] labai viskas griežtai, įstatymai kas liečia vaikus, griežti, daug kas bėga iš tos Norvegijos, ten vaikus atiminėja, labai daug esu aš girdėjusi tokių pasakymų, bet dabar pati čia gyvendama, nors ir tikrai dar nėra ilgas laikas (6 mėnesiai – tyrimo autorės past.), bet jau tą, ką pamačiau ir tai, ką žinau, ką aš esu pati su norvegais kalbėjusi, tai aš tikrai galiu tą paneigti. (Toma, 35, KMMNO)*

Pradėjus mokytis norvegų kalbos ir gyvenant Norvegijoje, daliai KMMNO informantų aplinka tapo labiau suprantama, išmokę kalbos pagrindus jie galėjo daugiau suprasti, kas aplink juos vyksta, pavyzdžiui, taip tvirtino Arūnas (62 pvz.):

62. *Prieš porą pamokų pradėjom kalbėti apie namus, apie gatves – aš tik dabar pradėjau suprasti, kad Liten hagen gatvė reiškia Mažojo sodo, tokie elementarūs dalykai tampa aiškūs. Tu toks, kaip aklas, kiek metų, atrodo, jau gyveni, o tik dabar viską imi suprasti. Anksčiau parduotuvė daug ką ignoravau, net nebebandžiau suprasti, iš to įpročio, kaip robotas kažką perki, o dabar pažiūriu, net įdomu, daugiau galiu kažką ir patyrinti. Pavyzdžiui, du tokie patys produktai, bet jau dabar gali juos palyginti, pačiam įdomu kažką naujo paieškoti. Seniau būčiau numetęs į šalį ir net negalvoji visiškai, dabar pats turiu daugiau noro kažką patyrinti, daugiau pasidomėti. Sakau, kad ledai pralaužti. (Arūnas, 28, KMMNO)*

Remiantis Arūno minitėmis, darytina prielaida, kad pradėjus aplinkoje atpažinti ir suprasti informantą supančius ženklus ir užrašus, kalbos besimokančiajam auga ir K2MM. Toliau interviu Arūnas minėjo, kad skiria daugiau laiko pasimokyti kalbos ar pasidomėti jam aktualiais kasdieniais klausimais. Arūno pavyzdys patvirtina Dörnyei'aus (2001: 85) įžvalgą, kad informantui pradėjus teigiamai vertinti tai, kas vyksta aplink jį, sustiprėja K2MM. Taigi pats kalbos mokėjimas, padedanti pažinti apliką, didina mokymosi motyvaciją.

Panašiai, kaip ir Arūnas (62 pvz.), mano Toma (63 pvz.):

63. *Kai mokaisi kalbos, žodinas plečiasi ir noras pažinti šalį didėja, tada jau įdomu, kokios tradicijos, kokios kultūros, ir jau pradedi lįsti giliau, nes jau kalbą supranti, jau perskaitai ir supranti, apie ką parašyta, kaip aprašyta viena ar kita šventė, kaip norvegai šitą šventę švenčia. Dabar yra lindimas į gilesnį mišką, jau kai kalba turtingesnė, tai natūralu, kad norėjimas pažinti automatiškai irgi yra didesnis, gilesnis (Toma, 35, KMMNO).*

Informantės nuomone, pirmiausia būtina išmokti kalbą, o tuomet galima gilintis į šalies papročius ir tradicijas. Jai gyvenant Norvegijoje tai susiklostė natūraliai. Tomos nuomone, išmokus kalbą, kultūrą išmanyti būtina norint integruotis į visuomenę, joje pritapti.

Apibūdindama norvegus, Toma pasitelkė neseniai vadovėlyje perskaityto teksto ištrauką, kad norvegai atrodo kaip termosai – iš išorės šalti, o iš vidaus šilti. Informantės nuomone, kaip teigė ir Jolanta (58 pvz.), norvegai yra šilti, draugiški žmonės, kurie noriai padės. Tomos (64 pvz.) manymu,

labai svarbu atrasti ryšį su kiekvienu individualiai, jei tai pavyks padaryti, žmonės bus atviri ir priims imigrantus kaip savus:

64. *Kas liečia mano bendravimą su kolegomis darbe, nes aš dirbu tik su norvegais, tai labai šilti ir draugiški žmonės. Tokie nesugadinti, visuomet norintys padėti ir aš tą labai jaučiu. Gal ne veltui yra sakoma, kad turi su tuo norvegų atrasti ryšį, nes visokių yra žmonių, tai tas yra labai svarbu – tie patys bajoriai, tos pačios temos, bendrauji, kaip lygus su lygiu.* (Toma, 35, KMMNO)

Šiuo atveju būtina atkreipti dėmesį ir į pačios informantės aktyvumą ir norą kuo veiksmingiau bei greičiau tapti norvegų visuomenės dalimi. Tokie veiksmai yra *idealiojo* „aš“ bruožas – palankios nuostatos šalies atžvilgiu skatina K2MM, nes norima integruotis. Informantė siekia kuo daugiau perimti vietinės kultūros ir bendravimo normų, suprasti, kaip veikia šalies visuomenė ir kas jai yra būdinga. Dėl šios priežasties galima teigti, kad K2 besimokančiojo motyvacija priklauso ir nuo to, kiek informantas pats įdeda pastangų suprasti tikslinės kalbos visuomenę.

Norvegų geranoriškumą bei jų pasirengimą prireikus suteikti pagalbą įvardijo ir Algirdas (65 pvz.). Pask jo, norvegų visuomenėje yra mažiau pavydo ir siekio vienas kitą pranokti palyginti su lietuviais:

65. *Visą laiką galvodavau, kad nėra tarp norvegų pavydo, kaip būna tarp lietuvių, taip ir yra. Tikrai kaimynai geri, draugiški, išvykom mėnesiui atostogų – žolė nupjauta, viskas sutvarkyta, kol kas tikrai gal pasisekė, reikia kokios pagalbos, tikrai padeda.* (Algirdas, 39, KMMNO)

Toliau interviu informantas mini, kad siekis bendrauti su norvegais skatina mokytis norvegų kalbos, kad informantas galėtų su draugiškais kaimynais komunikuoti jų kalba, taip jiems norėdamas parodyti pagarbą.

Tačiau pabrėžtina, kad ne visi informantai norvegus vertinima labai palankiai. Pavyzdžiui, Arūnas (66 pvz.) minėjo du norvegų tipus, susijusius su žmogaus amžiumi: jaunimą jis vertina palankiai, o vyresnės kartos žmone – ne. Kadangi pats yra jaunas, informantas labiau tapatinasi su jaunimu ir jų elgesys informantui yra priimtinesnis. Kita informantė Gerda (67 pvz.) pabrėžė erzinančias norvegų savybes – jų lėtumą ir formalumą bendraujant valstybinėse institucijose:

66. *Manau, yra dvi tokios grupės, kurias tiek darbe, tiek gatvėje gali pamatyti. Sakyčiau, amžiaus skirtumai irgi yra svarbūs – tie vyresni, nepabijosiu to žodžio pasakyti, yra nacionalistai, matosi, jie tokie bambekliai, kur viena akim žaibuoja. Ir kita pusė – tai visiškai kiti žmonės, jauni, tokie švytintys, į gatvę išėjus Lietuvoj, atrodo, norisi šiek tiek tą procentą pakelti, kad žmonės tokie atsipalaidavę vaikščiotų, [norvegų] toks užkrečiantis tas optimizmas.* (Arūnas, 28, KMMNO)
67. *Čia labai žmonės skirtingi, labai lėtai viską daro, niekur neskuba, tai kartais suerzina. Jeigu parduotuvėj stovi eilėj, tai pradeda su kitu priešais tave diskutuoti apie ūkį ir bites, o tu stovi ir lauki, niekam neįdomu, kad dar 10 žmonių laukia, tas keistoka yra. Šalis inovatyvi, stengiasi investuoti į technologijas, bet visada, jeigu kažko reikia, viskas turi būti dokumentuota popieriuje, nors pas mus Lietuvoj šiuo atžvilgiu viskas yra sistemose, daug paprasčiau.* (Gerda, 28, KMMNO)

Įvardydami šias neigiamas norvegų sakybes toliau abiejų interviu metu informantai teigė, kad kai kuriais atvejais jie stengiasi vengti bendravimo su vyresnio amžiaus žmonėmis (Arūno atveju) arba siekia priimti esamą situaciją (Gerdos atveju) ir suvokti, kad toks elgesys yra bendras visuomenės bruožas. Arūnas tvirtino, kad toks neigiamas vyresnio amžiaus norvegų vertinimas šiek tiek paveikė jo K2MM, tačiau save apsupdamas bendraamžiais norvegais ilgai sustiprino motyvaciją mokytis

norvegų kalbos. Gerda vėliau interviu pakomentavo, kad jos įvardytas norvegų elgesys K2MM nepaveikė.

VUS grupės informantų nuostatos Norvegijos ir norvegų atžvilgiu yra ir panašios į jau aptartas, tačiau tuo pačiu informantai įvardija ir keletą naujų aspektų, kurių neminėjo nei KMMLT, nei KMMNO grupių informantai. Prieš pasirinkdami Skandinavistikos studijas šios grupės informantai jau turėjo teigiamas nuostatas gražios gamtos, išskirtinio klimato ar geros ekonominės situacijos atžvilgiu. Šie aspektai buvo įvardyti ir KMMLT, ir KMMNO. Tačiau studentai dar akcentavo šiuos jiems patrauklius aspektus: lyčių lygybę, žvejybą bei vikingų kultūrą. Kaip teigė Saulė (68 pvz.), prieš studijas jos požiūris apie Norvegiją buvo gana romantizuotas, tačiau jis iš dalies ir motyvavo pasirinkti mokytis šios kalbos. Tačiau pradėjus studijuoti, nuostatos kito. Vienas iš pakitusių aspektų – požiūris į visuomenės toleranciją. Iki studijų Saulė buvo įsitikinusi, kad Norvegijos visuomenė yra itin tolerantiška, tačiau, pramokus kalbos ir susidūrus su norvegais, informantės nuomonė pasikeitė:

68. *Kai pagalvoji apie norvegišką visuomenę ir situaciją su imigrantais, tai labai toks yra skelbimas, kad labai priimanti yra visuomenė, bet kartais jaučiasi, kad kai kurie gali būti ir priešiška nusiteikę.* (Saulė, 22, VUS)

Vėliau interviu Saulė teigė, kad patyrus tokias situacijas jos K2MM laikinai sumažėjo, kaip ir Arūno (66 pvz.) atveju, tačiau ilgainiui jos motyvacija vėl sustiprėjo dėl kitų K2MM lėmusių faktorių, pavyzdžiui, kolegų palaikymo (žr. 2 lentelę). Interviu analizė atskleidė, kad studentų nuostatas koreguoja ir tiesioginis sąlytis su šalimi. Pavyzdžiui, Antanas teigė nustebęs pamatytęs didelį imigrantų skaičius Oslo gatvėse, kai jis pirmą kartą apsilankė Norvegijoje. Tai informantą nuvylė, sukėlė abejonių, kad gali būti labai sudėtinga atvykus į šalį joje įsitvirtinti, jei tokį gyvenimo kelią pasirinktų. Studentas pripažino, kad dėl šios priežasties jam buvo truputį kritusi ir K2MM. Tačiau ilgainiui noras suprasti šalies visuomenę ir jos ypatybes buvo didesnis stimulus pasistengti ir kuo geriau išmokti norvegų kalbą nei atsiradusios abejonės po pirmų apsilankymų Norvegijoje. Informantas teigė, kad pradėjęs mokytis norvegų kalbos jis ėmė matyti šalį truputį kitaip nei anskčiau:

69. *Kai pradėjau geriau suprasti norvegų kalbą, pradėjau muzikos klausyti, tie dialektai ir muzikoje vyrauja. Tai netgi pradėjo patikti kai kurie dialektai iš skambesio. Iš įvairių pusių sužinojau apie Norvegiją, prasiplėtė žinojimo laukas, įsigilinau ir tai lėmė, kad netgi dar labiau pradėjo patikti kultūra ir tiesiog skatino tą susidomėjimą.* (Antanas, 22, VUS)

Antano (69 pvz.), kaip ir Arūno (62 pvz.) atveju, K2MM išaugo pradėjus mokytis kalbos ir kilus norui būti priimtam Norvegijos visuomenės. Be to, Antano atveju pasireiškė ir Dörnyei'aus bei Mentzelopoulos (2022: 55) minimas individulaus santykio su kalba motyvas. Klausydamas norvegiško repo muzikos, Antanas rado tam tikrą sritį, kuri jam tapo artima. Per muziką jis artimiau susipažino ir su norvegų sakytinės kalbos variantais.

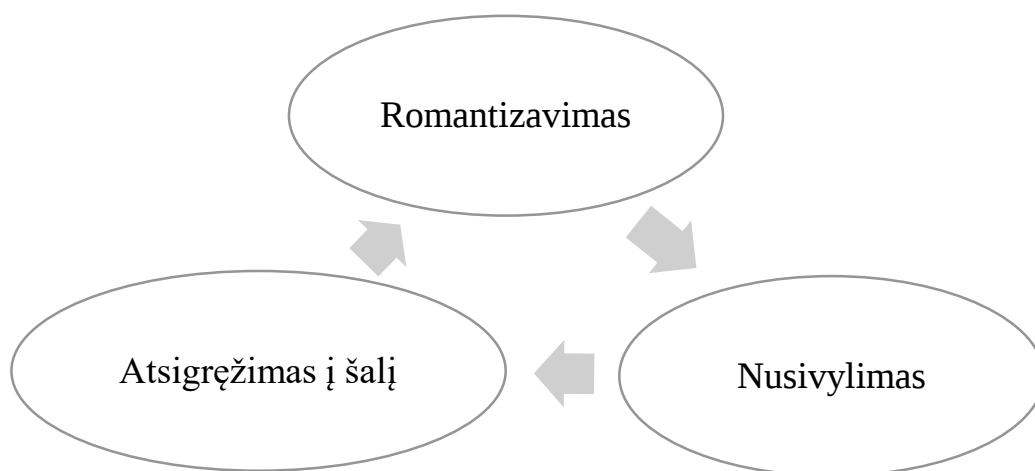
VUS grupės informantė Rūta tvirtino, kad pradėjusi mokytis kalbos ji siekė susipažinti su kuo daugiau norvegakalbių. Kai kuriuos ji užkalbindavo ir Vilniaus gatvėse, išgirdusi norvegų ar kurią

kitą skandinavų kalbą, tokių situacijų metu informantė teigė pastebėjusi tam tikrų pokyčių – įvyko lūžis, kuris vėliau pakeitė informantės suvokimą apie Norvegiją:

70. *Tada įvyko lūžis, nes jie pasirodė visai ne tokie, kokius aš juos įsivaizdavau. Kai aš ilgesniam laikui išvažiavau į Norvegiją, taip pasikeitė mano suvokimas, tokia idealizacija išnyko. Aš praėjau pro tą visą etapą – labai myliu, labai nekenčiu, paskui vėl labai noriu, paskui labai nenoriu.* (Rūta, 22, VUS)

Remiantis šia Rūtos pasakyta mintimi, galima teigti, kad informantė, nuvykusi į Norvegiją ir ten pagyvenusi truputį ilgesnį laiką, patyrė kultūrinį šoką²² – būseną, kai pradėjus mokytis K2, informantėi viskas, kas susiję su šia šalimi, patiko, tačiau po kurio laiko ji nieko bendro su šia kultūra nebenorėjo turėti. Dėl šios priežasties galima teigti, kad informantės K2MM sumenko ir prireikė pačios informantės didesnių pastangų, kad ji norėtų tęsti kalbos mokymąsi.

Atlikta analizė leidžia daryti prielaidą, kad VUS grupėje galima išvelgti tokią nuostatų Norvegijos ir jos gyventojų atžvilgiu raidą:

1 pav. VUS informantų Norvegijos ir jos gyventojų atžvilgiu raidos tendencija

Kaip matyti iš 1 paveikslo, studentų nuostatų kaita atkartoja kultūrinio šoko etapus, kai iš pradžių žavimasis šalimi ir kalba, vėliau tai nebepatinka, o po kurio laiko vėl palankiai atsigręžiama į kalbą ir šalį. Šio darbo autorė daro prielaidą, kad panašus cikliškumas gali būti pastebimas ir motyvacijos atveju: pirmiausia informantai nori mokytis kalbos, tai – IA bruožas, tuomet įsivyrėja etapas, kai informantai nebenori mokytis kalbos, kadangi susiduriama su kultūriniu šoku. Galiausiai grįžta noras mokytis, kadangi kultūrinio šoko laikotarpis yra pasibaigęs ir informantai jau geba priimti tas situacijas, kurios kėlė šoką, kaip normalias ir įprastas.

²² Miltono J. Bennetto *Tarpkultūrinio jautrumo raidos modelis* (DMIS) paaiškina, kaip žmonės reaguoja į kultūrinius skirtumus, pereidami nuo savo kultūros laikymo centru (etnocentriniai etapai) prie kitų kultūrų priėmimo ir prisitaikymo (etnorelaciniai etapai). Mokantis K2, modelis parodo, kodėl besimokantieji iš pradžių gali priešintis ar nesuprasti kultūrinių skirtumų, bet laikui bėgant tampa atviresni, lankstesni ir sėkmingesni naujoje kultūrinėje aplinkoje. Modelis apima šešis etapus: neigimą, gynybą, suvienodinimą, priėmimą, prisitaikymą ir integraciją. Plačiau: <https://www.idrinstitute.org/wp-content/uploads/2019/02/DMIS-IJIR.pdf>

Paprašius VUS grupės informantų apibūdinti norvegus, buvo paminėta keletas teigiamų savybių savybių, skatinančių palankias nuostatas norvegų atžvilgiu. Pavyzdžiui, Rūta (71 pvz.), įvardijo norvegų diskretiškumą ir perimtą amerikietišką bendravimo kultūrą, tai, informantės teigimu, padeda palaikyti ir išvystyti pokalbį:

71. *Dauguma sako, kad norvegai labai šalti, nemėgstantys small talks, mano patirtis kiek kitokia – kiek aš susitikdavau, visą laiką su noriai bendraujančiais žmonėmis, gerai išmanančiais savo kalbą, nuo paprasčiausių pardavėjų, jiems smagu papasakoti apie savo tradicijas, jeigu tikrai jų paklausi. Daug perimta tokios amerikietiškos manieros ir nėra tų problemų su jais, jie labai mėgsta šnekėti, netgi ir trumpai. Taip, yra tokių momentų, kai jie labiau mėgsta būti su savim negu su kitais, bet kad taip, kaip aš įsivaizdavau, kad jie kardinaliai nuo mūsų labai skirsis, kad bus visiškai tylūs, nenorės kalbėti, taip tikrai nėra. (Rūta, 22, VUS)*

Informantė teigia, kad norvegų gebėjimas palaikyti pokalbį paprastomis kasdienėmis temomis skatino jos K2MM, kadangi informantė turėjo galimybę praktikuoti įgytas norvegų kalbos žinias. Rūta (71 pvz.) norvegų mandagumą laiko amerikietiškos kultūros bruožu. Tačiau mergina mano, kad lietuviai ir norvegai yra panašūs savo mąstysena ir bendravimo būdu, tai iš dalies didina informantės K2MM, nes dėl kultūrinių panašumų informantei yra paprasčiau užmegzti kontaktą su norvegais. Kiti VUS grupės informantai išskyrė ir keletą neigiamų norvegų savybių: drovumas, uždurumas ir pernelyg didelis mandagumas, kuris kartais, informantų nuomone, užkerta kelia tinkamai pavartoti įgytas norvegų kalbos žinias.

72. *Universiteto aplinkoje yra vienas iš dėstytojų norvegų, jaučiasi toks laikymasis per atstumą. Grynai universitetinėje aplinkoje, kiek tekę sutikt dėstytojų šiek tiek vyresnių ir būtent moterų, labai jautėsi, šiltesnis bendravimas. Bendravimas su jaunais norvegais irgi labai varijuoja, kai kurie labai smalsiai žiūri į tai, kad moki norvegų ir jiems labai įdomu tampa susibendrauti su tavim, būtent per kalbą, tai juos žavi, kad tu domiesi Norvegija. (Saulė, 22, VUS)*
73. *Jie labai uždari, ypač kalbant su žmonėmis iš svetimų kultūrų, esu girdėjęs ir bendraudamas su vaikais pastebėjau, kad jie nelabai noriai įsileidžia į savo vidinį bendravimo draugų ratą, yra labiau introvertai. Dar vienas dalykas, kurį pastebėjau – jeigu norvegai jaučia, kad žmogus su juo bando kalbėti norvegiškai, bet galbūt ne taip gerai kalba, tai jie jaučia pareigą kalbėti angliškai, kad pašnekovas viską suprastų, tas man nelabai patiko, nes aš mokydamasis norvegų kalbos, noriu ją praktikuoti, ne angliškai kalbėti. (Antanas, 22, VUS)*
74. *Galvojau, kad norvegai tokie labiau vakarietiški, kaip kokie prancūzai ar anglai, bet suprantu, kad jie žymiai labiau užsidarę, tokie šalti žmonės, šiek tiek nustebimo, visai nemažai panašumų turi su lietuviais. Mes, lietuviai, mėgstam tiesiai šviesiai pasakyt, bet norvegai labai vynioja į vatą, tas gal kuklumas bendras yra abiems šalims, bet ilgainiui supratau, kad norvegai labiau šiauriečiai – drąsūs, stiprūs ir ryžtingi žmonės. (Vytautas, 20, VUS)*

Apibūdindama norvegus, Saulė (72 pvz.), kaip ir Arūnas (66 pvz.), pabrėžė amžių kaip veiksnį, kuris lemia žmonių polinkį bendrauti. Vyresni žmonės, ypač vyrai, informantų nuomone, yra šalti, bendraudami išlaikantys atstumą, o jaunimas yra atviresnis, su šia amžiaus grupe lengviau užmegzti pokalbį. Darytina išvada, kad tokia nuostata gali būti susiklosčiusi ir dėl jauno pačių informantų amžiaus. Iš Saulės ir Rūtos (71 pvz.) pasisakymų aiškėja, kad kalbos mokėjimas tampa prielaida užmegzti pokalbį su norvegais, kurie labiau susidomi pašnekovais užsieniečiais, kalbančiais norvegiškai, studijuojančiais jų kultūrą ir siekiančiais suprasti, kaip veikia Norvegijos visuomenė. Taigi susidaro toks ciklas: norvegų kalbos mokymosi motyvacija auga, kai randasi bendravimo galimybių, o tų galimybių daugėja, kai išmokstama daugiau kalbos.

Anot Antano (73 pvz.), norvegų mandagumas pasireiškia per siekį, kad juos suprastų jų pašnekovas – jei jis nekalba pakankamai gerai norvegiškai, norvegai visada pereis į anglų kalbą. Tai

Antanui, kuris mokosi kalbos, nelabai patinka, nes nelieta galimybė praktikuoti įgytų žinių, todėl menksta ir K2MM, nes su norvegais įmanoma susikalbėti anglų kalba. Rūtai (71 pvz.) iš dalies pritaria ir Vytautas (74 pvz.), kuris mano, kad kuklumas yra bendras abiejų šalių – Norvegijos ir Lietuvos – bruožas. Tačiau skirtumas tas, kad lietuviai mėgsta savo nuomonę išreikšti tiesiai, o norvegai siekia būti mandagūs ir nuomonę atskleidžia netiesiogiai, tokie kultūriniai skirtumai informantei padeda išlaikyti aukštą K2MM.

Išanalizavus TĮD grupės pasisakymus paaiškėjo, kad šie informantai įvardydami, ką žinojo apie Norvegiją iki kalbų kursų, minėjo tuos pačius dalykus kaip ir kitos grupės: gamtą, stiprią ekonominę padėtį. Lukas pabrėžė žinojęs apie lyčių lygybę, tačiau, jo nuomone, tai yra labiau teoriniai teiginiai nei realybė. Toks Luko samprotavimas sutampa su Saulės (68 pvz.) išsakyta mintimi. Tačiau šios grupės buvo paminėta ir naujų aspektų: Kristupas sakė žinojęs socialinės gerovės modelį, Vita įvardijo skandinaviško interjero dizaino išskirtinumus ir karališkąją šeimą, kuri: „*nėra tokia, kaip Anglijoje, bet šalis yra išskirtinė, monarchija*.“ Šį politinės santvarkos aspektas anksčiau nebuvo minėtas nė vieno iš kitų 15 informantų. Darytina išvada, kad šios grupės informantai turėjo platesnių žinių apie šalį, kadangi į įmonę atėjo jau turėdami darbo ir gyvenimiškos patirties.

Paklausus, kaip šios grupės informantai apibūdintų norvegus, atsakymuose išsiskyrė dvi plotmės – laisvalaikio ir darbo. Darbiniame kontekste norvegai buvo charakterizuojami kaip mandagūs, komunikabilūs, draugiški, tačiau ir sunkiai priimančys sprendimus ar keliantys sau tikslus:

75. *Pamačiau, kad jie tokie nacionalistai kažkiek yra, kad ir darbo reikalais – gražiai šneka, bet po to vis tiek tu jauti, kad jie tokie aukščiau už tave jaučiasi, kad mes vis tiek esam tokia trečioji šalis jiems.* (Kristupas, 35, TĮD)
76. *Jie labai malonūs, išlaiko tą profesionalų santykį, jie mėgsta tokius small talks, mėgsta žinoti apie žmones, kas vyksta jų gyvenime, bet vis tiek aš žinau, kad po darbo, jie labai sunkiai prisileidžia žmones, kažkoks šaltumas yra. Su jais dirbant man kaip lietuviui, trūksta konkretumo, kažkokio ėjimo link tikslo, žinojimo konkrečiai, ką mes darom, ką mes norim pasiekti, bet iš kitos pusės, jie sukuria labai šiltą atmosferą.* (Vita, 35, TĮD)
77. *Sakyčiau, darbine prasme gal mes pakankamai panašūs? Aišku, jie gal turi daugiau to laisvumo, jie kelia daugiau klausimų negu mes [lietuviai].* (Lukas, 40, TĮD)

Iš šių informantų pasisakymų akivaizdu, kad darbo aplinkoje norvegai apibūdinami kaip madagūs ir profesionalūs, mėgstantys palaikyti pokalbį, pasidomėti, ką veikia jų kolegos po darbo, tačiau tuo pačiu nubrėžiamos aiškos ribos tarp darbo santykių ir asmeninio gyvenimo. Lukas (77 pvz.) mano, kad norvegai yra laisvesni, nebijantys kelti klausimų, palyginus su lietuviais. Kristupo mintis apie norvegus nacionalistus sutampa su Arūno (66 pvz.) nuomone, kad norvegai į migrantus žvelgia kiek įtariai. Kristupo atveju su norvegais bendraujama nuotoliu, tačiau informantas tikino bendraudamas nesijaučiantis visavertis norvegų kalbos vartotojas, numano, kad norvegai pozicionuoja save aukščiau už jį. Kadangi su tokiu požiūriu informantas susidūrė jau baigęs kalbos kursus, tai K2MM kursų metu nepaveikė, tačiau informantas vėliau interviu tikino, kad papildomai laiko ar dėmesio norvegų kalbai baigęs kursus neskiria.

Kalbėdami apie santykį su norvegais už darbo ribų, TĮD grupės informantai teigė, kad jiems norvegai atrodo labai aktyvūs žmonės, su kuriais gali užtrukti sukurti individualų ryšį, galbūt dėl to šalies visuomenėje pastebima ir vienišumo problema:

78. *Norvegai – labai įvairūs, mano pirmoji mokytoja, kurią aš sutikau Bergene, darbe – labai šilta moteris, mes ir apsikabindavom, ir jinai rašo žinutes iki šiol, sveikina su gimtadieniais, nėra to šaltumo. Yra tokių, kurie santūresni, aš turėjau tokį įvaizdį, kad jie visi sportuoja, į kalnus [eina] ir labai fit tokie, bet kai nuvažiavau į Norvegiją, supratau, kad nėra jie visi tokie. (Roma, 38, TĮD)*
79. *Jeigu tu esi ne norvegas, nori įsitraukti į jų bendruomenę, tai gali užtrukti labai ilgai. Nėra taip, kad jie labai greitai kaip kokie ispanai, italai prisileidžia iš karto, į šeimą pakviečia pietų ir panašiai, ne, norvegai – darbe viskas faina, einam kavos ir panašiai, bet po darbo mes išsiskiriame į skirtingas puses. (Vita, 35, TĮD)*
80. *Kas man patinka norveguose iš tikrųjų, kad jie yra aktyvūs, mėgsta gamtą, ko mes neturime. Norvegijoje vienas žmogus gali išeiti savaitgalį į gamtą ir ten turistauti. Pas mus to nepamatytum arba jau pagalvotum, kad kažkaip keistai, o tenai tai yra visiškai normalu. <...> Šiaip paskutiniu metu pasirodė lankantis tenai, kad daug yra vienišų žmonių, nėra jie tokie gal laimingi, kaip mes įsivaizduojam, kad Skandinavija yra tas laimės burbulas. (Lukas, 40, TĮD)*

Roma (78 pvz.) teigia, kad susikurtas norvego stereotipas pasikeitė jai nuvykus į šalį ir susipažinus su norvegų gyvenimo būdu. Vita (79 pvz.), sugretindama norvegus su Europos pietų tautomis pabrėžė, kad norvegai gali būti labai draugiški darbo aplinkoje, tačiau šeima ir namai yra jų asmeninė erdvė. Tačiau toks dviprasmiškas santykis su norvegais informantės K2MM nepaveikė, kaip ir Kristupo (75 pvz.) atveju, kadangi norvegų šaltumą už darbo aplinkos ji pastebėjo jau po kalbos kursų pradėjusi dirbti komandoje. Lukas išskiria unikalų norvegų santykį su gamta ir aktyvaus laisvalaikio propagavimą – net ir esant vienam galima daug laiko praleisti gamtoje, o tai, informanto nuomone, Lietuvoje būtų vertinama prastai. Pastaruoju metu lankydamasis Norvegijoje, Lukas pastebėjo, kad padaugėjo vienišų žmonių. Jo nuomone, Norvegija nėra tokia laiminga šalis, kaip tai deklaruojama²³, tokios nuostatos iš dalies paveikė informanto K2MM, kadangi informantas nebeskiria papildomo dėmesio kalbos mokymuisi šalia darbo užduočių.

Apibendrinant galima teigti, kad didžiąjai daliai iš visų 16 informantų K2MM paskatino kalbos pagrindų išmokimas, galimybė rasti individualų santykį su norvegų kalba jiems priimtinais būdais arba pažintys su norvegakalbiais. Nepaisant neigiamos patirties ar šalto kai kurių norvegakalbių amžiaus grupių bendravimo, tai informantų nenuvylė ir ilgainiui išlaikė entuziazmą ir toliau mokytis kalbos. KMMLT grupės informantai vyrai labiau atkreipė dėmesį į vaikus kalbėdami apie Norvegijos visuomenę ir akcentuodami šalies ekonomiką, o moterys – apie tarpusavio santykius ir norvegų oficialumą bendraujant su užsieniečiais, nemokančiais jų gimtosios kalbos. Darytina išvada, kad bendras pozityvus šalies vertinimas informantams suteikė didesnės K2MM. Dalis KMMNO informantų prieš atvykdami į Norvegiją beveik neturėjo kontekstinių žinių apie šalį, tai kėlė jiems sunkumų siekiant suprasti, kokia aplinka juos supa, tačiau pradėjus mokytis kalbos, komunikuoti su norvegais ir likusiais aplinkai tapus labiau suprantama, informantų K2MM padidėjo. VUS grupės informantai pradėję mokytis norvegų kalbos idealizavo šią šalį, todėl jų motyvacija buvo aukšta,

²³ Remiantis naujausiu Pasauliniu laimės indeksu, Norvegija užima 7 poziciją, Lietuva – 16 vietą. Plačiau: <https://worldhappiness.report/ed/2025/#appendices-and-data>

vėliau informantų motyvacija šiek tiek susilpnėjo, galiausiai – vėl sustiprėjo pasibaigus kultūriniam šokui ir priėmus skirtumus kaip tos šalies kultūrinius bruožus. Taip pat pastebėtas cikliškumas – informantų K2MM augo, kai buvo galimybių bendrauti, o kai daugėjo galimybių, buvo galima išmokti ir daugiau norvegų kalbos. TID grupės informantų nuostatos šalies atžvilgiu dauguma atvejų neturėjo įtakos K2MM.

2.3.6. Šalies kultūra kaip K2MM veiksnys

Teorinėje dalyje, 1.2.1. poskyryje, buvo aptarta, kaip kultūros ir K2 ryšys bei K2 kultūros išmanymas skatina didesnę motyvaciją mokytis K2. Hummel (2013: 65) tyrimo išvados parodė, kad besimokydami K2 tos kalbos šalyje, mokiniai patiria pozityvų poveikį – išauga didesnis kalbinis pasitikėjimas savimi, suvokimas, kad pagerėjo jų K2 gebėjimai, taip pat, susiformuoja ir geresnis supratimas apie vietinę bendruomenę.

Atlikta analizė atskleidė, kad informantų nuomonės K2MM ir K2 kultūros santykio klausimu nebuvo vienareikšmės, t. y. dalis informantų manė, kad K2 kultūrą yra būtina taip pat gerai išmanyti, kaip ir kalbą, kiti teigė, kad pakanka mokėti tik pačią kalbą ir turėti minimalų supratimą apie K2 kultūrą.

Paklausus KMMLT grupės informantų, kiek jų K2MM lemia noras pažinti Norvegijos kultūrą mokantis kalbos, informantų atsakymai buvo vieningi – tai yra naudinga informacija, tačiau neprioritetinė. Tokį požiūrį patvirtina Justas (81 pvz.), Jolanta (82 pvz.) ir Mantas (83 pvz.):

81. *Kiek įdomu? Nesakyčiau, kad tai nėra neįdomu. (5s. pauzė). Sakykim bonusas. Geras bonusas, reikalingas šiaip, kodėl nežinoti? (Justas, 42, KMMLT)*
82. *Gal sakyčiau labiau antraplanis, prisipažinsiu, tokių intencijų pažinti šalį labiau ar kultūrą tai tikrai neturėjau. (Jolanta, 25, KMMLT)*
83. *Pažinti kultūrą, pažinti gyvenimo būdą, vertybes, kuriomis vadovaujasi norvegai yra įdomu. Ši šalis yra labai arti mūsų vertybiškai, tai vienas iš aspektų, kodėl rinkausi mokytis būtent norvegų, o ne kurią kitą skandinavų kalbą. (Mantas, 20, KMMLT)*

Nepaisant to, kad informantai laikosi nuomonės, jog kultūrinis šalies pažinimas nėra svarbus, visi keturi vieningai sutinko, kad mokytis norvegų kalbos būtų gerokai lengviau ir paprasčiau jau gyvenant Norvegijoje, kadangi jie būtų apsupti kalbinės aplinkos ir šalies kultūros. Kai kuriais atvejais nesant galimybės pasitelkti anglų kalbą tokia situacija būtų stimulus ieškoti išeičių, kaip pasiekti norimą tikslą konkrečioje kalbinėje situacijoje:

84. *Tai turbūt esminis veiksnys, jeigu kalbėtojas moka anglų kalbą, tai nebus turbūt didelio stimulo mokytis, bet pats kiek turiu patirties mokantis kitas kalbas, tą pačią vokiečių, tai išvykus į kitą šalį pamatai tam tikrą kalbėjimo manierą, kultūrą. Ir greitai pasiima ta kalba, gali mokytis iš realių pavyzdžių. (Mantas, 20, KMMLT)*
85. *Esu ne vienkąrt patyręs, kad labiau padėtų. Tas buvo ir su lenkų, ir su anglų, negali nesuprasti, kai visą laiką aplinkui tave šneka, bent tuos pagrindinius posakius, tuoj pat pradėdi kartoti. (Justas, 42, KMMLT)*
86. *Dar labiau motyvuotų. Pavydžiu kolegom, kurie mokosi ir gyvena Norvegijoje, nes juos supa ta kalba ir kultūra, o būnant Lietuvoje reikia papildomų valios pastangų, nes po sunkios darbo dienos, papildomai nors kiek pasimokyti tas kelias minutes per dieną, tikrai reikia pasistengti susikaupti. Aš labai norėčiau gyventi Norvegijoje, ir tenai mokytis kalbos, bet kol kas nėra tokių galimybių. (Beata, 29, MKMLT)*

Remiantis šiais pasisakymais darytina išvada, kad mokymasis K2 aplinkoje padėtų greičiau išmokti kalbą ir paskatintų lūžio momentą, kai besimokantysis ima labiau pasitikėti savo jėgomis ir įgijamomis kalbinėmis kompetencijomis. Justas (85 pvz.), prisimindamas savo kitų kalbų mokymosi patirtį, teigia, kad norvegų kalbos mokymasis esant norvegakalbėje aplinkoje būtų pranašumas ir motyvuotų, informantas to neįvardijo kaip stresą keliančio faktoriaus, labiau kaip paskatinimą. Šiuo atveju darytina prielaida, kad buvimas K2 aplinkoje ir kultūros išmanymas informantui padėtų greičiau išmokti norvegų kalbą. Justo nuomonei pritarė ir Beata (86 pvz.), pridurdama, kad Lietuvoje gyvenant reikia papildomų valios pastangų mokytis šios kalbos nei kad reikėtų gyvenant Norvegijoje.

Galiausiai, Jolanta (87 pvz.) tarsi apibendrinio visos grupės informantų mintis tvirtindama, kad mokymosi būdas esant apsuptam K2 kalbos ir kultūros turi ir savų pranašumų, kurie gali padėti greičiau išmokti kalbą, ir silpnybių, kurios nesuteikia užtikrintumo ir galimybės perklausti kita kalba, jei K2 pateikiama informacija nėra aiškiai suprantama:

87. *Man atrodo, kad gal būtų net lengviau išmokti kalbą, kadangi tiesiog neturi kitos išeities. Dabar, kai turi tokį pasirinkimą [paklausti lietuviškai], tai mažiau motyvuoja. Bet iš kitos pusės sakyčiau, kad yra kiek sunkiau. Pavyzdžiui, kai mokiausi prancūzų kalbos universitete, mūsų dėstytoja vos vos kalbėjo angliškai. Iš vienos pusės, gal ir faina, nes girdi tik prancūzų kalbą, bet iš kitos pusės atrodo, kad trūksta informacijos, kaip paaiškinti tokius labai bazinius dalykus. (Jolanta, 25, KMMLT)*

KMMNO grupės informantų nuomone, kultūros išmanymas yra svarbi integracijos į Norvegijos visuomenę dalis, tai skatina mokytis ir pačios kalbos. Informantai tvirtino, kad suprasti, kas juos supa ir kuo ypatingos norvegų šventės, yra būtina, tai gali padėti ir jiems patiems labiau įsitraukti į vietinių gyvenimą ir nejausti atskirties, dėl šios priežasties kyla ir informantų K2MM:

88. *Dabar, kai mokausi labiau kultūrinių dalykų, sužinojau daug papildomai – apie visokius festivalius, miestų istorijas, papročius. Prieš tai nežinojau ir nesidomėjau, nes kaip ir nereikėjo, o dabar kultūriškai labiau pradėdau pažinti Norvegiją, tai skatina daugiau mokytis ir kalbos. (Gerda, 28, KMMNO)*
89. *Pradžioje, kuomet dar ta norvegų kalba nebuvo tokia stipri, labai nebuvo svarbi ta kultūrinė dalis, nes vis tikslas dar yra išmokti kalbą. Jau dabar šiuo etapu, kur aš esu, man yra svarbu, nes mano jau kontekstas gilėja, žinoti jų šventes, gegužę bus gegužės 17-oji (Nacionalinė šventė – tyrimo autorės pastaba). Tai yra labai svarbu, kad suprastum ir kad po to turėtum su norvegų apie ką padiskutuoti, ką aptart. Man labai įdomu, aš jų dažnai ir klausiu, o kaip jūs švenčiat tą ir tą, tarkim, apie Kalėdas kalbėjom su kolege. Kuo daugiau sužinau apie kultūrą, tuo labiau noriu suprasti ir kalbos niuansus. (Toma, 35, KMMNO)*
90. *Ir šiaip besimokydamas vien kažkaip suprantu daugiau, nes pati kalba, dabar, kai suprantu, man tokia ir jaučiasi kaip šiaurietiška, sakinio struktūros tokios. Man, pavyzdžiui, lietuvių tokia švelni kalba [atrodo], o čia jaučiasi šiurkšti kai kuriose vietose, atrodo, pasakai ir toks vikingo pasakymas. (Arūnas, 28, KMMNO)*

Darytina išvada, kad kultūros pažinimui būtinas pačių informantų aktyvumas: tiek Toma, tiek Gerda pačios ieško informacijos apie šalies kultūros ypatumus, klausia bendrabarbių, kokios yra jų tradicijos kaip jie švenčia skirtingas šventes Norvegijoje. Kadangi informantės jau yra įgijusios kalbos pagrindus, jos siekia ir kultūrinių žinių, dėl to jų K2MM stiprėja. Dar vienas svarbus kultūrinis aspektas – samprata apie kalbą ne tik kaip įrankį, bet kaip ir kultūros dalį. Arūnas (90 pvz.) teigė, kad pradėjęs mokytis kalbos jis suprato, kad skiriasi lietuvių ir norvegų kalbų skambesys. Vėliau interviu informantas pridėjo, kad kyla ir jo K2MM, kai jis ieško papildomos informacijos, susijusios su Norvegijos kultūra. Darytina išvada, kad Norvegijoje gyvenantys informantai labiau siekia suprasti,

kokios kultūrinės realijos juos supa, o tai KMMNO grupės informantus skatina daugiau mokytis norvegų kalbos.

KMMNO informantų išsakytos mintys sutampa su KMMLT teiginiais, kad kalbos mokytis Norvegijoje yra šiek tiek paprasčiau nei gyvenant kitoje šalyje, tokiu būdu lengviau palaikyti ir aukštą K2MM. Dalis informantų teigia, kad toks K2 mokymosi būdas gali kelti papildomo streso tik pradėjus gyventi šalyje ir mokantis tik pagrindus, kita dalis informantų tikino, kad pasiruošti mokytis kalbos, net ir esant jos apsuptam, gali užtrukti ir keletą metų:

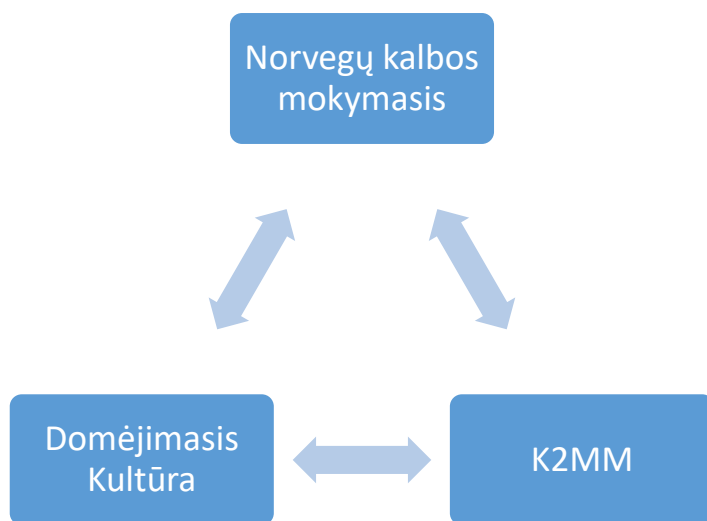
91. *Manau, kad padeda [mokytis norvegų kalbos gyvenimas šioje šalyje] . Kaip bebūtų, yra tų žodžių, kad ir parduotuvėje, man žodymo, susijusio su maistu realiai nelabai reikėjo [mokytis kursų metu], daug tokių žodžių prabėgau, vieną kartą pamačiau, atrodo, žinau, tai tas tikrai padeda. (Arūnas, 28, KMMO)*
92. *Aš manau, kad tai kelia daug streso iš pat pradžių, bet dabar manau, kad yra patogiau, kai tu gyveni Norvegijoje – gali nueiti į parduotuvę, apžiūrėti viską, kas ant produktų parašyta. Aš kadangi dar kitoj programoj [dalyvauju], pastebiu, kad man yra paprasčiau negu mano kolegoms [šiame kurse], nes aš dar papildomai kiekvieną dieną klausau norvegiškai. Žinoma, šiais laikais galite įsijungti ir filmus, ir dainas klausyti, ir visa kita norvegiškai, bet dažniausiai pristinga laiko. Mano atveju aš, kaip ir priverstinai įmesta į tuos pokalbius, irgi tenka adaptuotis, man sunkiau, nes toje grupėje dauguma jau kažkiek kalba, toje programoje jau metus ar du dalyvauja. Yra tas nemalonus jausmas, kad nepilnavertis jautiesi ir tai, kad kiti žymiai labiau pažengę yra, labai drąsos reikia prabilti. (Gerda, 28, KMMNO)*
93. *Gal ir pliusas [mokytis esant apsuptam kalbos]. Jeigu tu nesi priverstas, tai kitas žmogus gali tos kalbos ir neišmokti, pats paskui galvoju – praeina 2 metai, 3 metai, nors po vienas žodį išmokti reikia kiekvieną dieną. Aš savęs nepateisinu niekad, kol aš dirbau dar kitoje įmonėje, ji samdė mokytoją ir atrinko 6 žmones, kur kasdien turėjome mokytis kalbos ir tai buvo apmokamos darbo valandos, bet žinote, tuo momentu mąstymas buvo kitas, nes man buvo 25 metai. Paskui praėjo keli metai ir pradėjau galvot – tai buvo galimybė, kodėl ja nepasinaudojau? (Algirdas, 39, KMMNO)*

Galima pastebėti, kad KMMNO informantai teigia pastebintys pranašumus mokytis kalbos esant jos apsuptyje – naujų žodžių įsisavinimas ir šalies kultūros pažinimas gali vykti praktiškai, yra papildomų galimybių mokytis nemokamuose norvegų kalbos kursuose, kuriuose susirenka skirtingo kalbos mokėjimo lygio imigrantai, tačiau tai tuo pačiu sukelia ir nepatogumų. Gerdos nuomone, jai sunku pradėti kalbėti, kai toje pačioje grupėje mokosi su skirtingą laiką kursus lankusiais žmonėmis, nepaisant to, kad jų kalbos lygis yra panašus. Dėl šios priežasties informantė vėliau interviu teigė, kad jos K2MM yra svyruojanti. Algirdas (93 pvz.) įvardijo, kad imigrantai, kurie atvyksa dirbti į Norvegiją, tačiau neturi tikslo čia įsikurti, nesiekia ir mokytis norvegų kalbos. Taip darė ir Arūnas, tačiau nusprendus gyventi Norvegijoje nuolatos, norvegų kalbos mokėjimo klausimas tapo aktualus. Šiuo atveju galima pastebėti PA elementus – pirmiausia siekiama išmokti kalbos ir suprasti kultūrinius reiškinius tiek, kiek reikia, tačiau ilgainiui K2MM motyvacija auga, nes informantai įgija ir daugiau kalbos žinių ir tuo pačiu nori suprasti šalies kultūrą.

Kitaip nei KMMLT grupės informantams, kuriems kultūrinis aspektas nebuvo svarbus, ar KMMNO grupei, kurie domisi Norvegijos kultūra, nes gyvena šioje šalyje, VUS grupės informantai parodė didžiausią susidomėjimą šalies kultūra ir tvirtino, kad tai yra būtinybė siekiant įtvirtinti kalbos žinias bei toks domėjimasis padeda išlaikyti ir aukštą K2MM. VUS nuomone, kalba ir kultūra yra du vienas su kitu susiję elementai, kurių žinias K2 besimokantieji turėtų nuolatos papildyti:

94. *Man buvo svarbu nuo pat pradžių įgyti įvairiapusių žinių, kad geriau suprasčiau ne tik pačią kalbą, bet ir šalį, bendrai, kas vyksta. Atrodo, kad tada ir kur kas geriau gali kalbą išmokti žinant ne tik kalbinius dalykus, bet ir apie pačią šalį.* (Saulė, 22, VUS)
95. *Galvojau, kad kalbą pralaužus, suprasiu visos šalies paslaptis. Iš tiesų kultūrinis aspektas labai stipriai žaidė, norint įsitikinti, ar taip, kaip aš galvoju taip ir yra. Ar norvegai yra introvertai, ar iš tikrųjų jie tokie užsidarę, ar iš tikrųjų pas juos kitokia darbo politika, norėjosi kažką patvirtinti, paneigti. Jau aš manau, anglų kalbą mokant, su kolegom gali bendrauti, bet norvegiškai žymiai daugiau gali sugauti, kas ką apie tave galvoja ir va tokias paslaptis išsiaiškinti.* (Rūta, 22, VUS)
96. *Be abejo, svarbu kultūrą išmokti, nes tai žadina ir tą susidomėjimą pačia kalba, ypač mano atveju, kai pradėjau muzikos norvegiškos klausyti, toks azartas suprasti kai kurių dainų žodžius buvo.. Manau kultūros žinojimas gali pridėti labai daug motyvacijos mokantis, o išvykus jau į šalį ir tos pagarbos susilaukti iš vietinių gali.* (Antanas, 22, VUS)

Saulės (94 pvz.) teigimu, kontekstinės žinios apie šalį gali padėti geriau išmokti kalbą ir didina K2MM, o Rūta (95 pvz.) teigė maniusi, jog išmokusi kalbos galėsianti geriau suprasti Norvegijos kultūrą. Svarbu pabrėžti, kad ji išskiria ir anglų kalbą kaip komunikacijos priemonę, tačiau, jos nuomone, tik norvegiškai bendraujant galima „suprasti šalies paslaptis“. Antano atveju (96 pvz), kultūros išmanymas paskatino jį labiau mokytis norvegų kalbos, šalies kultūrinė įvairovė žadino smalsumą labiau suprasti ir dialektus, ir didino motyvaciją mokytis kalbos. Informantas taip pat pridūrė, kad kultūros išmanymas gali būti ir gero tono bendraujant su norvegiais ženklas. Remiantis informantų išsakytomis mintimis, galima pastebėti tokį cikliškumą (žr. 2 pav):

2 pav. K2, kultūros ir K2MM santykis

2 paveiksle galima pastebėti tam tikrą cikliškumą – norvegų kalbos mokymasis gali didinti K2MM, didesnė motyvacija skatina domėjimąsi šalies kultūra, o šis domėjimasis vėl paskatina norvegų kalbos mokymosi procesą. Tokia veiksmų seka gali turėti daug teigiamos įtakos K2MM, jei informantas atranda jam patrauklią mokymosi prieigą – arba tiesiogiai sukuriamas individualus santykis su norvegų kalba, arba netiesiogiai, t. y. per šalies kultūros pažinimą informantas ilgainiui siekia ir didesnės K2 mokymosi pažangos.

Pasak Antano, esant panardintam į kalbą, turėtų būti gana paprasta išmokti kalbos, kadangi visa aplinka yra su tuo susijusi. Vis dėlto, kaip priešpriešą tokiam požiūriui gali būti Algirdas (39,

KMMNO), kuris po 14 metų gyvenimo galiausiai Norvegijoje nutarė pradėti mokytis kalbos. Rūtai mokytis kalbos esant Norvegijoje buvo malonumas, tačiau ji svarstė, kad daliai žmonių tai gali kelti papildomo streso. Dėl šios priežasties informantė tvirtino, kad didelis pranašumas yra jau mokėti truputį kalbos prieš atvykstant gyventi į šalį. Tai žmogui suteikia daugiau užtikrintumo ir savarankiškumo bei pasitikėjimo savimi. Darytina išvada, kad VUS grupės informantai siekia įgiję kalbos pagrindus išvykti į Norvegiją ir išbandyti kalbos mokymąsi esant K2 aplinkoje, taip norėdami įgyti ir K2 žinių, apie kurias galbūt neišgirstų universitete paskaitų metu, ir patys patirti šalies kultūrą. Šią veiksmų seką galima iliustruoti tokia schema:

Paklausus VUS informantų, ką jie mano apie kalbos mokymąsi ir šalies kultūros pažinimą esant Norvegijoje, tyrimo dalyviai vieningai teigė, kad jiems toks mokymosi būdas yra labai patrauklus, kadangi kiekvienas jų dalyvavo vasaros kursuose skirtinguose Norvegijos universitetuose ir galėjo mokytis norvegų kalbos jau įgiję pagrindus VU. Vis dėlto, visi informantai taip pat pridūrė, kad toks mokymosi būdas gali kelti labai daug iššūkių ir problemų tiems žmonėms, kurie atvyksta gyventi į Norvegiją nemokėdami kalbos ir jos pradeda mokytis tik po kurio laiko gyvendami šalyje:

97. *Jeigu taip jau įmestas į ugnį, tai, manau, palaipsniui visai nesunkiai galima išmokti ir turint pagrindus tai 100 procentu labai lengva pačiam. Neįmanoma [neišmokti], kiekvieną dieną vis tiek susiduri su užrašais įvairiais, televizija rodo norvegiškus kanalus, aplinka daro labai didelį poveikį ir kalbos mokymuisi. (Antanas, 22, VUS)*
98. *Man tai malonumas buvo, bet aš tikrai labai gerai prijauciu ir kitus žmones, suprantu, kad daugumai būtų stresas, žymiai geriau išvažiuoti jau kažką truputį žinant, bent kažkiek. (Rūta, 22 VUS)*
99. *Mane asmeniškai tai motyvuoja ir esu toks žmogus, kad dažniausiai mėgstu tiesiog iššokti į pirmąją duobę ir tada bandyti iš jos išsiropšti. Taip iškart pradėdamas stresuoti pradžioj, bet po to tikrai greičiau mokymasis vyksta. (Vytautas, 22, VUS)*

Pasak Antano (97 pvz.), esant panardintam į kalbą ir apsuptam šalies kultūros, turėtų būti gana paprasta išmokti kalbą, kadangi visa aplinka yra su tuo susijusi. Rūtai (98 pvz.) mokytis kalbos ir geriau pažinti kultūrą esant Norvegijoje buvo malonumas, tačiau informantė svarsto, kad daliai žmonių tai gali kelti papildomo streso. Dėl šios priežasties informantė tvirtina, kad didelis pranašumas yra jau mokėti truputį kalbos prieš atvykstant ten gyventi. Tai žmogui suteikia daugiau užtikrintumo ir savarankiškumo bei pasitikėjimo savimi.

Analizė atskleidė, kad TĮD grupės informantų nuomone, verslo kontekste yra labai svarbu išmanyti ne tik kalbos, bet ir šalies kultūrinius ypatumus, tai gali paskatinti sklandesnę komunikaciją ir užkirsti kelią potencialiems tarpkultūrinės komunikacijos nesusipratimams:

100. *Mes ir verslą atstovaujam, tai labai svarbu suprasti, su kokiais žmonėms bendrauji, ar tai yra Japonija, ar tai yra Skandinavija, kur kitokie bendravimo, kultūriniai skirtumai. Tai labai svarbu suprasti ir, kai mes mokėmės, nelabai galėjai pasirinkti, ar tu nori, ar nenori suprasti, nes mes mokėmės apie šventes, apie įpročius, apie jų pasakas, nelabai galėjai ir išvengti šito, automatiškai įsitraukei, kad tu suprastum, kas ten darosi. (Vita, 35, TĮD)*
101. *Manau, kad labai turėjo daug įtakos pačios kultūros pažinimas, nes pas mus ne tik mokaisi kalbos, bet ir mūsų mokytojas, pats norvegas, daug papasakodavo ir apie tą šalį. Labai įdomu būdavo, išgirsti kaip jie švenčia gegužės 17-ąją. Tik pernai nuvažiavau pažiūrėti iš tikrųjų, kaip realybėje atrodo, tai ta šventė yra artimesnė dabar po kursų, nes tikrai daug sužinojome ir mus kažkaip įtraukdavo. Atrodo, ta kalba, kaip ir langas į tą šalį, bet kartu ir kultūra yra langas į šalį. Tai atrodo, jos neina vienas be kitos. (Roma, 35, TĮD)*

Vitos teigimu, išmanyti K2 kultūrą būtina siekiant užtikrinti sklandžią verslo ir klientų tarpusavio komunikaciją. Informantė, kaip ir kiti trys kolegos, su pagrindiniais kultūriniais elementais buvo supažindinti kursų metu: buvo kalbama apie šventes, norvegų įpročius, papročius. Vita socialinėse medijose sekė keletos žinomų norvegų paskyras, taip siekdama suprasti kultūrinius skirtumus ir gilinti kalbos žinias.. Šis socialinių tinklų aspektas yra naujas elementas, kiti informantai jo nepaminėjo. Kalbėdama apie norvegų kalbos ir kultūros ryšį, Roma akcentavo ir mokytojo indėlį. Jos nuomone, mokytojas turėtų sužadinti mokinių smalsumą ir skatinti ieškoti papildomos informacijos apie kultūrą, ilgainiui šis domėjimasis turėtų būti įprastas ir pačiam besimokančiajam, kadangi susiformuoja pakankama norvegų kalbos kompetencija savarankiškai domėtis kultūra ir suprasti informaciją.

Mokymosi K2 esant Norvegijoje patirtį TĮD informantai vertina pozityviai remdamiesi ir savo asmenine, ir kolegų patirtimi. Šios grupės teigimu, idealu turėti kalbos pagrindus prieš pradedant gyventi šalyje, kaip tai teigė ir VUS grupė, tačiau jų nesant, situacija gali būti suvaldoma ir kitais būdais:

102. *Kadangi aš nesimokiau taip norvegų kalbos, bet aš mokiausi taip ispanų kalbos su nulių žinių ir būdama tik aplinkoj su ispanais, kurie nešneka anglų kalba, tai aš taip visada galvoju, jeigu aš ten sugebėjau per mėnesį išmokti kažkaip tiek, kad man užteko darbe susikalbėti ir su klientais aš bendraudavau, tai manau, kad tai yra apskritai geriausias būdas mokytis.* (Vita, 35, TĮD)
103. *Turiu pavyzdžių, kaip mano vienas kolega, buvo išvažiavęs dirbti Norvegijoje bare, tai norvegų kalbą kaip lietuvių įvaldė. Kai su juo buvom komandiruoti, jaučiasi, kad žmogus tą norvegų kalbą moka kaip savo gimtąją, gali ir slengu pakalbėti.* (Kristupas, 35, TĮD)

Vita (102 pvz.) teigė patyrusi, kad įmanoma išmokti kalbą esant jos apsuptai, kai mokėsi ispanų kalbos. Informantės nuomone, tai yra geriausias būdas mokytis kalbos – būti jos apsuptai ir bandyti išsiversti su tomis žiniomis, kurias turi. Su ja sutinka ir Kristupas (103 pvz.), jo teigimu, mokymasis esant K2 šalyje yra pranašumas, tokiu būdu galima išmokti ir nestandartinių kalbos atmainų, pavyzdžiui, slengo, kurio kursų metu dažniausiai nemokoma, tai gali būti papildomas stimulus ir K2MM.

Apžvelgus visų keturių grupių pasisakymus apie kultūros ir K2MM sąveiką darytina išvada, kad didžiajai daliai informantų kalbos ir kultūros ryšys turi įtakos ir K2MM. KMMLT grupei kultūra nėra svarbus elementas mokantis norvegų kalbos, tai labiau yra priedas prie bendrų kalbos žinių, tad šios grupės informantų K2MM nėra lemiamas noro pažinti kultūrą. KMMNO informantai pabrėžė, kad būtina suprasti, kas vyksta jų aplinkoje, kaip švenčiamos šventės, kokių papročių ir tradicijų laikomasi, todėl kultūra ir kalba yra neatsiejamos viena nuo kitos, tai padeda išlaikyti informantų K2MM. Tokios nuomonės laikosi ir VUS grupė, ir TĮD grupės informantai. Visos keturios grupės pozityviai vertina kalbos mokymąsi esant K2 šalyje, VUS grupė išskyrė, kad jų geriausia pirmiau įgyti pagrindus ir tuomet vykti į K2 šalį praktikuoti kalbos žinių, kitų grupių informantai šiam aspektui dėmesio neskyrė.

2.3.7. K2MM, finansinis aspektas bei potencialios darbo perspektyvos

Šiame skyriuje aptariama, ar tyrimo dalyvius matyvavo finansinis aspektas, o konkrečiau – finansinė paskata ir bei galbūt geresnės būsimo darbo perspektyvos. Kaip jau buvo užsiminta, anot Donado (2014: 1), K2 mokėjimas, kai ta kalba vartojama vienoje Europos šalyje ar regione, gali būti vienas iš veiksnių, lemiančių pasirinkimą mokytis konkrečios kalbos, o suvokimas, kad šis gebėjimas vartoti kalbą ateityje užtikrins finansinę gerovę, motyvuoja mokytis ir vėliau išlaikyti K2MM.

Šio darbo autorė darė prielaidą, kad galbūt kursų kaino ir kokybės santykis gali motyvuoti arba ne mokytis kalbos. Interviu analizė atskleidė, kad keliems KMMLT grupės informantams kursų kainos ir kokybės santykis atrodė adekvatus. Vienintelis informantas Mantas (20, KMMLT) teigė, kad kursų kaina buvo per aukšta. Vis dėlto, informantas sakė, kad artimiausiu metu neketina ieškoti darbo, susijusio su norvegų kalba, tačiau neatmeta galimybės pasinaudoti išvykti pagal *Erasmus* mainų programą į Norvegiją ar po kurio laiko ieškoti darbo, susijusio su Skandinavijos regionu. Tad darytina išvada, kad nepaisant to, jog Mantui kursų kaina buvo per aukšta, informantas įgytų žinių artimiausiu metu neketina pritaikyti nei Lietuvos, nei Norvegijos darbo rinkoje. Galima tik spėti, kad dėl šios priežasties informanto K2MM buvo mažesnė, kadangi neturėta konkretaus tikslo, kur ir kaip bus pritaikomos įgytos žinios.

Pasak Justo (42, KMMLT), pasirinktų kalbos kursų pranašumas – jų išskaidymas į trumpesnius ciklus, tai suteikia lankstumo ir pasirinkimo laisvę. Todėl, informanto teigimu, kainos ir kokybės santykis jam buvo adekvatus, buvo lengva išlaikyti ir K2MM, nes gaunamos informacijos kiekis buvo subalansuotas. Kol kas Justas planų, kur galėtų pritaikyti įgytas norvegų kalbos žinias, neturi. Atliekant analizę paaiškėjo, kad šis informantas turi stiprią IA motyvaciją, galbūt todėl pritaikyti įgytas žinias praktiškai neskuba.

Dėl tinkamo kainos ir kokybės santykio sutiko ir Beata (29, KMMLT), ir Jolanta (25, KMMLT). Pastaroji informantė teigė prieš užsiregistruodama į kursus palyginusi būtent privačių kursų kainas Vilniuje ir Kaune. Kainos buvo panašios, informantės teigimu, tad kursai atitiko jos lūkesčius. Abi informantės, kaip ir Justas, tvirtino, kursų trukmė ir pateikiamos informacijos kiekis padėjo išlaikyti K2MM, nes tai nebuvo pernelyg intensyvu. Išmokus norvegų kalbą darbe Jolantos pajamos dėl to išaugtų, tad finansinis aspektas didino K2MM. Tačiau ši informantė svarsto ateityje keisti darbą ir ieškoti pozicijos susijusios su norvegų kalba.

Šio darbo autorė darė prielaidą, kad KMMNO grupės informantai tiesiogiai patirs daugiausia naudos išmokę norvegų kalbą, kadangi jie jau gyvena Norvegijoje. Svarbu paminėti, kad ir Algirdas, ir Gerda kursų kainą vertino remdamiesi Norvegijoje gaunamu atlyginimu. Tomos teigimu, kursų kokybė priklauso ir nuo mokinių pajėgumo. Tai minėjo ir Jolanta (25, KMMLT). Taip pat kursų kokybė susijęs ir su mokytojo kompetencija, tai akcentavo ir Gerda (28, KMMNO).

Tomos teigimu, bet kokie kalbų kursai yra naudingi, kadangi suteikia kalbos pagrindus ir esmines žinias. Kadangi informantė jau rado darbą Norvegijoje pagal išsilavinimą ir dirba norvegakalbėje aplinkoje, darytina išvada, kad kursų metu informantė turėjo aukštą mokymosi motyvą, o baigti kursai tiesiogiai paveikė moters darbo perspektyvas ir turėjo teigiamą poveikį finansiškai. Arūnas (28, KMMNO) tvirtino, kad kursų kainos ir kokybės santykis jį tenkino, jis teigė, kad išmokus kalbos atsiras daugiau perspektyvų surasti geriau apmokamą darbą Norvegijoje. Galiausiai Algirdas (39, KMMNO) išskėlė ne finansinį aspektą ir geresnes darbo perspektyvas kaip motyvą mokytis kalbos, bet socialumo aspektą kaip esminį – baigęs kursus galėtų užimti ir aukštesnę poziciją darbe, tačiau tuo pačiu būtų ir daugiau galimybių susikalbėti su žmonėmis, pritapti prie kitų, nejausti tam tikros atskirties.

VUS grupės informantai, paklausti, kaip vertina studijų kokybę, kiek galimybė už aukštus mokymosi rezultatus gauti stipendiją lėmė K2MM ir ar būtų rinkęsi šias studijas, jei tektų mokytis valstybės nefinansuojamoje vietoje, atsakė skirtingai. Šios grupės merginos teigė, kad už studijas būtų mokėjusios ir pačios, jei nebūtų įstojusios į valstybės finansuojamas vietas. VUS grupės vaikinai teigė priešingai – pirmiausia rinkęsi kitokio pobūdžio, praktiškesnes studijas, o vėliau mokytusi kalbos kursuose, kadangi, informantų nuomone, Skandinavistikos studijų programos kaina yra labai aukšta. Saulė (22, VUS) teigė esanti patenkinta studijų kokybe ir jaučiasi gavusi bei pasiėmusi tiek, kiek galėjo tą padaryti. Svarstydamą apie stipendijos naudą ir jos sąryšį su K2MM, studentė teigė, kad stipendiją gauti būtų buvę gerai, bet tai nebuvo svarbus kriterijus mokantis kalbos ir studijuojant visus ketverius metus. Rinkdamasi Skandinavistikos studijas informantė atsižvelgė į darbo rinkos tendencijas, tad šios studijų programos populiarumas ir absolventų įsidarbinimo galimybės buvo svarbus aspektas. Informantė teigė, kad dar neturi konkrečių planų, ką norėtų veikti po studijų, kokio pobūdžio darbo ketina ieškoti.

Kita informantė – Rūta (22, VUS) – pritaria Saulei ir teigė, kad būtų pasiryžusi mokėti už studijas, jei būtų studijavusi ne valstybės finansuojamoje vietoje. Studentei keletą semestrų buvo skirta stipendija. Rūta teigė, kad gauta stipendija už gerus akademinius rezultatus ją motyvavo ir toliau siekti didesnių rezultatų, kuo daugiau mokytis kalbos. Informantei buvo svarbu išlaikyti kuo aukščiausius rezultatus būtent kalbos atžvilgiu, o kiti dalykai galėjo būti išlaikyti ir mažesniais rezultatais. Darbo rinkos aktualumas Rūtai nebuvo esminis kriterijus renkantis šias studijas ir mokantis norvegų kalbos. Informantė tikina, kad norvegų kalbą rinkosi ne dėl to, kad jau pavyktų kuo greičiau susirasti darbą, o dėl to, kad ši kalba jai patinka:

104. *Norvegijoje labai mažai [būtų perspektyvų]. Aš taip galvoju, čia baigsiu, turiu kažkokį literatūrinį, kalbotyrinį, istorinį background, kalbą moku, bet aš negaunu, kaip ir jokios profesijos, kad nuvažiavus ten sakyčiau, aš turiu bakalaurą, tas nelabai daug ką reikš. Lietuvoj žiūrint irgi norvegų kalba, man atrodo, nėra pati pirmiausia, pati populiariausia šiuo metu rinkai.* (Rūta, 22, VUS)

Antanas (22, VUS) visų studijų metu, nors ir mokėsi gana aukštu vidurkiu, negavo stipendijos, tai informantą šie tiek nuvylė, tačiau K2MM įtakos neturėjo. Jo manymu, kadangi jie liko tik 4 studentai iš 16 įstojusiųjų pirmame kurse, universitetas galėtų didesnę ribą nustatyti, kiek žmonių turėtų gauti stipendijas:

105. *Nors kita vertus, tas 60 eurų per mėnesį kažkaip labai daug gyvenimo nepakeistų, bet principo reikalas šiek tiek, ten ne ypač motyvuoja mokytis ar kažką, bet kodėl negaunu, jeigu pažymys 9?* (Antanas, 22, VUS)

Informantas teigė, kad viena pagrindinių priežasčių, kodėl rinkosi studijų programą ir buvo darbo perspektyvos. Svarbu paminėti, kad informantas baigė ir verslo vadybos gretutines studijas taip siekdamas praplėsti savo kompetencijų lauką ir būti universalesnis darbo rinkoje:

106. *Manau, kad čia pagrindinė ir buvo priežastis mokytis ir vis dar yra tai. Žinant darbo perspektyvas Norvegijoje, su norvegų kalba, tai, manau, visai jos yra labai geros ir tai motyvuoja mokytis, nes daug kas važiuoja į Norvegiją dėl didesnių atlyginimų. Tai manau ir tikiuosi, kad viskas bus gerai ir ar Norvegijoje, ar Lietuvoje pavyks kažką su kalba nuveikti.* (Antanas, 22, VUS)

Galima teigti, kad gaunama stipendija nebuvo svarbus motyvacijos stimulus VUS grupės informantams, tačiau darbo perspektyvos baigus studijas daugumai grupės informantų buvo viena iš priežasčių, kodėl jie rinkosi Skandinavistikos studijas.

Ketvirtosios grupės – TĮD – informantų pasisakymuose buvo pastebėta, kad jie siekia įvertinti galimą naudą pradėjus mokytis norvegų kalbos įmonėje ir kokią pridėtinę vertę tai galiausiai jiems suteiks. Svarbu priminti, kad šios grupės informantai norvegų kalbos kursų metu gavo atlyginimą ir už aukštus mokymosi rezultatus buvo skatinami papildomais priedais. Vita (107 pvz.) teigė, kad už tokius kursus, pati nebūtų mokėjusi, kadangi tuo metu, kai pradėjo dirbti, tokių pinigų neturėjo. Anot jos, jei būtų pati norėjusi mokėti už kalbos kursus, kuriuos suteikė įmonė, būtų labai įvertinusi ir pasiskaičiavusi, kaip greitai tai atsipirktų ir kokią naudą jai galiausiai tai būtų suteikę:

107. *Aš neturėjau kažkokio tikslo, kuris būtų konkrečiai su norvegų kalba susijęs, kad aš važiuosiu gyventi į Norvegiją. Tokiu atveju būčiau pasiskaičiavus, kiek man atsipirktų finansiškai, ne veltui gal finansų valdymo studijas baigiau. Man nebuvo to, kad aš labai noriu būtent šitą kalbą mokytis ir aš net nesvajojau, kad aš kažką su ja darysiu po kažkiek laiko. <...> Tai tas buvo, kad tau dar moka atlyginimą ir dar duoda kalbą, kurios iš tavęs nebeatims, bet kuriuo atveju, ar tu išeisi, tu jau turėsi įgūdį. Tai vat aš nors ir buvau jauna, bet tuo metu kažkaip galvojau, kad tai yra įgūdis.* (Vita, 35, TĮD)

Informantė tvirtino, kad jos apsisprendimą ateiti į įmonę ir kurį laiką gauti mažesnę atlyginimą nei rinkos vidurkis nusvėrė argumentas, kad per kalbos mokymosi laikotarpį įgis naujų gebėjimų, gaus atlyginimą, padengiantį pagrindines išlaidas, o po to ir darbą su didesniu užmokesčiu, galės pritaikyti naujai išmoktą kalbą. Nepaisant to, baigus kalbos kursus ir pradėjus dirbti komandoje Vita teigė supratusi, kad jai stinga profesinės kalbos žinių ir žodyno, susijusio su konkrečiomis užduotimis, su kuriomis ji dirbs. Svarbu paminėti, kad šiandien įmonė kalbos kursuose į programą įtraukė ir profesinės kalbos pamokų.

108. *Iš tikrųjų tai realybė truputį kitokia, nes kursuose mokaisi labai tokius bendrinius dalykus, apie rūbus, maistą, transportą, hobius ir ateini į komandą, kur mokaisi ir profesinės kalbos, ir pačios specialybės profesijos.* (Vita, 35, TĮD)

109. *Šiaip manau, kad labai geras buvo formatas tas. Nežinau, ar dabar tai vyksta, mes turėjom tą pusę dienos mokymai su mokytoju, pusę dienos savarankiškai ir taip pusę metų. Taip, tai buvo intensyvu, bet veiksmingai, sakyčiau efektyviai. Realiai nuo pat kursų pradžios iki pat kol pajautei, kad jau gali pilna koja darbuotis, kažkur apie 8 – 9 mėnesiai praėjo.* (Lukas, 40, TĮD)

Vitai pritaria ir kitas Lukas (109 pvz.). Kursų kokybė jį tenkino, tai buvo efektyvus mokymasis, kai subalansuota ir mokymosi grupėje, ir savarankiškai, laikas, tačiau galiausiai užtruko apie 8–9 mėnesius, kol informantas jautė, kad gali laisvai dirbti komandoje vartodamas norvegų kalbą. Tai reiškia, kad pabaigus kursus, prireikė dar maždaug 4 mėnesių, kol informantas galėjo atlikti jam paskirtas užduotis. Paradoksalu, tačiau baigęs kursus ir atėjęs į komandą informantas teigė, kad buvo jaučiamas tam tikras profesinės norvegų kalbos trūkumas, tačiau šiandien jau būtų sudėtinga palaikyti pokalbį įprastomis, ne su darbu susijusiomis temomis, kadangi kitų sričių pokalbių Lukas neturi galimybės kur praktikuotis. Kaip ir Vita, Lukas pasveria kalbos mokėjimą kaip gebėjimą ir įvertina, ar tai būtų reikalinga darbui ir ar tai atsipirktų paklausus, ar pats būtų mokėjęs už tokius kursus. Kalbos kursų metu mokamas atlyginimas Luką tenkino, informantas manė, kad gavo pakankamai gerą užmokestį, kol mokėsi kalbos. Darbo perspektyvos buvo svarbus elementas, paskatinęs ateiti Luką į šią įmonę ir pradėti kalbų kursus, kadangi tai buvo skandinaviškų įmonių kūrimosi Lietuvoje pradžia. Kitai informantei Romai (38, TĮD) darbo perspektyvos nebuvo pagrindinė priežastis, kodėl ji nusprendė mokytis norvegų kalbos:

110. *Aš nelakstau per įmones, tai kažkaip aš negalvojau, kad ten kažkur, žinai, čia išeisiu, vat išmoksiu norvegų kalbos ir jau čia lėksiu. Tai darbo perspektyvos nebuvo mano kažkoks motyvatorius.* (Roma, 38, TĮD)

Darbo perspektyvos ir galimybė pritaikyti įgytus kalbos įgūdžius taip pat buvo svarbus elementas ir Kristupui (35, TĮD), tai lėmė pasirinkimą mokytis norvegų kalbos. Informantas akcentavo ir K2MM augančias pajamas, tokie teiginiai patvirtina 1.3.3. sk minimo Donado (2014: 1) atlikto tyrimo rezultatus – išmokus dar vienos K2, padidėja galimybė gauti didesnę darbo užmokestį. Taip pat Kristupas (111 pvz.) teigė, kad laukė kursų pabaigos, kad galėtų įgytas žinias pritaikyti praktiškai:

111. *Prisėdi prie proceso, ten vėl viskas iš naujo prasideda. Bet vis tiek lengviau išmokti procesą negu kalbą mokytis. Jau džiaugiausi tada po kurso, kad baigėsi kursai ir jau pradėsiu dirbt kažką apčiuopiamo.* (Kristupas, 35, TĮD)

Ketvirtoji TĮD grupės informantė Roma tvirtino, kad kursų kokybė buvo labai aukšta ir didelės koncentracijos palyginus per trumpą laiką, todėl galutinis rezultatas labai priklauso, nuo kiekvieno žmogaus asmeniškai, „...nes gali būt kažkam per daug, kažkam gal kaip tik trūko to intensyvumo“, todėl susiklosčius aplinkybėms ji būtų mokėjusi už tokius kursus. Kaip ir Vita, Roma įžvelgė dvigubą naudą priėmusi šį darbo pasiūlymą – išmokstama kalba ir mokymosi metu mokamas atlyginimas:

112. *Žinau, kad aš išėjau į mažesnę atlyginimą, negu aš turėjau prieš tai darbe, bet mane gal motyvavo, kad baigus kursus mums pakels algas. Tai kaip ir buvo saugu, kad aš neturiu mokėt už tuos kursus ir dar man visai moka tų pinigų, nes aš turiu visą dieną vis tiek mokytis ir tas mano mokslas yra kaip darbas. Tai iš įmonės pusės žiūrint, kaip ir gal visai nuostolis, mes gal biškį norėjom, kad ir daugiau mum mokėtų, nes vis tiek reikia išgyvent tuos 5 mėnesius, bet kažkaip aš tuo metu gal apie tai daug negalvojau, buvau susikoncentravusi į mokymąsi.* (Roma, 38, TĮD)

Apibendrinant galima teigti, kad kursų kainos ir kokybės santykis tenkino didžiąją dalį KMMLT ir KMMNO grupių informantų, todėl jų K2MM liko palyginus aukšta nepaisant mokymosi proceso metu buvusių svyravimų. VUS grupės tyrimo dalyviai tvirtino, kad studijos yra kokybiškos ir aukšto lygio, tačiau pusė informantų už jas nebūtų mokėję, jei nebūtų studijavę valstybės finansuojamose vietose. Gautos stipendijos tik iš dalies skatino studentus siekti ir toliau aukštų akademinių rezultatų, tačiau tai nebuvo esminis kriterijus K2MM palaikyti. TĮD grupės informantų teigimu, darbo sutartis su pasiūlymu išmokyti kalbos ir gauti atlyginimą mokymosi proceso metu buvo patrauklus pasiūlymas, o kursų intensyvumas suteikė galimybę kiekvienam informantui pasiimti tiek žinių, kiek buvo manoma, kad reikia.

KMMLT grupės informantai artimiausiu metu neketina ieškoti darbo, susijusio su norvegų kalba, todėl darytina išvada, kad darbo perspektyvos ar darbo pozicijos keitimas artimiausiu metu šios grupės informantams nėra pagrindinė priežastis, kodėl jie nusprendė ateiti į kalbų kursus. KMMNO grupės informantams darbo perspektyvos yra svari priežastis kuo greičiau išmokyti kalbą, tokiu būdu informantai gali siekti aukštesnės kvalifikacijos darbo pozicijų ir gauti geresnį atlyginimą. VUS grupės informantų teigimu, darbo perspektyvos buvo viena iš priežasčių, lėmusių jų studijų pasirinkimą, tačiau tuo pačiu abejojama, ar artimiausiu metu norvegų kalba liks tokia paklausi Lietuvos darbo rinkoje. Galiausiai remiantis TĮD grupės informantų teiginiais darytina išvada, kad darbo pasiūlymas mokytis kalbos ir gauti mažesnį darbo užmokestį kursų metu, bet aukštesnį nei panašių pozicijų darbo užmokestis be norvegų kalbos baigus kursus, yra patrauklus pasiūlymas. TĮD grupės nariai įžvelgia dvigubą naudą – išmokstama kalba ir gaunamas adekvatus atlyginimas.

Išvados

Šiame darbe keltas tikslas atsakyti į klausimą, kas motyvuoja lietuvius, gyvenančius Lietuvoje ir Norvegijoje, mokytis norvegų kalbos, be to, siekta patikrinti, ar ir kuo skiriasi dėl skirtingų priežasčių besimokančiųjų norvegų kalbos kaip K2 motyvacija.

1. Atlikus tyrimą buvo atskleisti tokie kiekvienos grupės norvegų kalbos kaip K2 mokymosi motyvaciją skatinantys veiksniai:

- 1.1. Lietuvoje gyvenančių ir besimokančiųjų norvegų kalbos savo malonumui (KMMLT) informantų grupėje dominavo *idealiojo* „aš“ motyvacijos tipas, t. y. šiuos žmones teigiamai veikė vidinės paskatos. Be to, jų K2MM labiausiai stiprino darbas grupėje ir teigiamos nuostatos Norvegijos ir jos gyventojų atžvilgiu. K2MM įtakos nedarė nuostatos norvegų kalbos variantiškumo atžvilgiu, galimybė pažinti šalį per kultūrą bei finansinis aspektas ir darbo perspektyvos.

- 1.2. Emigrantų (KMMNO) grupė išsiskyrė tuo, kad jai būdinga ir *idealiojo*, ir *privalomo* „aš“ motyvacija. Kitaip tariant, tyrimo dalyviai ir patys siekė išmokti norvegų kalbą, ir patyrė spaudimą mokytis kalbos iš aplinkinių. Be to, K2MM įtakos turėjo mokytojas, teigiamos nuostatos šalies ir jos žmonių atžvilgiu bei pažintis su šalimi per kultūrą. Šios grupės K2MM iš dalies veikė finansinis aspektas ir darbo perspektyvos, t. y. informantams buvo svarbu baigus norvegų kalbos kursus siekti aukštesnės kvalifikacijos darbo pozicijų. Nuostatos norvegų kalbos variantiškumo atžvilgiu K2MM poveikio nedarė.

- 1.3. VU studentų (VUS) grupei tipiška *idealiojo* „aš“ motyvacija, t. y. šiuos informantus mokytis norvegų kalbos išimtinai skatina jų pačių vidinis nusiteikimas. Taip pat šios grupės K2MM didino ir mokymosi aplinka, teigiamos nuostatos šalies ir žmonių atžvilgiu bei pažintis su šalimi per kultūrą. Finansinė paskata ar darbo perspektyvos mažiausiai veikė studentų grupės K2MM.

- 1.4. Tarptautinės įmonės darbuotojų (TĮD) grupės atveju nei *idealiojo*, nei *privalomojo* „aš“ motyvacija nėra dominuojanti. Tačiau šios grupės motyvacijai akivaizdžiai stiprią įtaką daro finansinis aspektas ir darbo perspektyvos. Dalies šios grupės informantų K2MM teigiamą įtaką darė mokytojas, pažintis su šalimi per kultūrą ir teigiamos nuostatos šalies ir žmonių atžvilgiu. Nuostatos norvegų kalbos variantiškumo atžvilgiu šios grupės informantų K2MM neveikė.

2. Palyginus grupes kiekvieno nagrinėto aspekto atžvilgiu, atsiskleidė tokie panašumai ir skirtumai:

2.1. *Idealiojo „aš“* motyvacija dominuoja visose grupėse, išskyrus tarptautinės įmonės darbuotojų atvejį (TĮD), kur tokios dominantės neįžvelgta.

2.2. *Privalomojo „aš“* motyvacija būdingiausia emigrantų grupėje (KMMNO), tačiau šios motyvacijos apraiškų galima pastebėti tarptautinės įmonės darbuotojų grupėje (TĮD) ir besimokančiųjų savo malonumui grupėje (KMMLT). VU studentų grupei (VUS) toks motyvacijos pobūdis nėra būdingas.

2.3. Mokymosi aplinkos veiksniai – galimybė dirbi grupėje ir mokytojo kvalifikacija – daro skirtingą poveikį K2MM. Tik emigrantų grupei (KMMNO) mažesnę poveikį darė galimybė dirbti grupėje, o visi kiti tiriamieji teigė, kad tai teigiamai veikia jų K2MM. Mokytojo autoritetą kaip motyvuojantį veiksnių labiau akcentavo tik studentai (VUS) ir emigrantų grupė (KMMNO).

2.4. Norvegų kalbos variantiškumas kaip motyvaciją didinantis veiksnys buvo tipiškas tik studentų (VUS) grupei. Kitų grupių K2MM jis įtakos neturėjo. Rašytinės ir sakytinės kalbos įvairovė besimokančiųjų savo malonumui (KMMLT grupė) ir emigrantų (KMMNO) grupėms nėra svarbi, siekiama kalbos išmokyti tik tiek, kiek būtina palaikyti sklandžią komunikaciją. Tarptautinės įmonės darbuotojų grupėje (TĮD), teigė, kad išmanyti kalbos sociolingvistinę situaciją tapo svarbu jau pabaigus kursą, o tai reiškia, kad kursų metu papildoma informacija apie kalbos įvairovę būtų informantų laikoma kaip perteklinė ir tai galėtų sumažinti K2MM.

2.5. Nuostatos Norvegijos ir jos žmonių atžvilgiu labiausiai turėjo įtakos studentų grupės (VUS) K2MM. Tačiau šios nuostatos iš dalies veikė ir besimokančiųjų savo malonumui (KMMLT) bei emigravusių (KMMNO) informantų K2MM. Tarptautinės įmonės darbuotojų grupėje (TĮD) nuostatos Norvegijos ir jos žmonių atžvilgiu beveik neturėjo įtakos jų K2MM.

2.6. Galimybė pažinti Norvegijos kultūrą kaip K2MM veiksnys labiausiai buvo minima studentų (VUS) ir tarptautinės įmonės darbuotojų grupės (TĮD) informantų. Pirmieji akcentavo, kad kultūros pažinimas skatina kalbos mokymąsi ir stiprina K2MM ir tai yra cikliškas procesas, antroji grupė tvirtino, kad kultūros išmanymas yra būtinas užtikrinant sklandžią tarptautinio verslo komunikaciją. Besimokantys kalbos savo malonumui (KMMLT) ir emigrantai (KMMNO) kalbos ir kultūros ryšiui neteikė reikšmės, t. y. Norvegijos kultūros pažinimas neturėjo įtakos jų K2MM.

2.7. Finansinis aspektas ir karjeros galimybės labiausiai veikė tarptautinės įmonės darbuotojų (TĮD) K2MM, kadangi rodoma mokymosi pažanga baigus kursus galėjo lemti informantų būsimas darbo pozicijas ir didesnę darbo užmokestį. Žinojimas, kad pasibaigus kursams jų darbo užmokestis išaugs, buvo viena iš priežasčių, lėmusių K2MM išlaikymą.

Emigrantų grupė (KMMNO) teigė, kad jiems norvegų kalbos išmokimas užtikrins geresnes darbo perspektyvas, todėl tai iš dalies lėmė jų K2MM. Studentų grupės (VUS) informantų K2MM taip pat iš dalies lėmė potencialios darbo galimybės. Besimokančiųjų savo malonumui grupės (KMMLT) motyvacijos finansinis veiksnys neveikė.

Šis tyrimas atskleidė, kokia yra lietuvių, gyvenančių Lietuvoje ir Norvegijoje, motyvacija mokytis norvegų kalbos ir kas ją stiprina. Tačiau įžvalgas reikėtų tikrinti sutelkus didesnę informantų grupę ar atlikus papildomai ir kiekybinį tyrimą, kad būtų galima atsakyti į klausimą, ar šiame darbe pateiktos išvados atskleidžia tendenciją. Taip pat būtų galima tirti, kokie veiksniai neigiamai veikia motyvaciją. Vis dėlto šis darbas tęsia Lietuvoje vykdomus K2MM tyrimus ir jo rezultatai galėtų būti naudingi įvairių kalbų mokymosi motyvaciją analizuojantiems tyrėjams.

Literatūra

1. Acosta-Gonzaga, E., & Ramirez-Arellano, A. (2021). The Influence of Motivation, Emotions, Cognition, and Metacognition on Students' Learning Performance: A Comparative Study in Higher Education in Blended and Traditional Contexts. *SAGE Open*, 11(2). <https://doi.org/10.1177/21582440211027561>
2. Al-Hoorie, A. H. (2017). Sixty Years of Language Motivation Research: Looking Back and Looking Forward. *SAGE Open*, 7(1). <https://doi.org/10.1177/2158244017701976>
3. Bolme, A. (2023) *Extramural English and students' motivation. A Mixed Methods Study on Norwegian Students' Motivation and Attitude Toward English Classroom Practice*. Høgskulen i Volda
4. Bružaitė-Liseckienė, J. (2023) Vilniaus universiteto studentų iš užsienio šalių motyvacija mokytis lietuvių kalbos kaip svietimosios.
5. Brophy, J. (2013) *Motivating students to learn*. Lawrence Erlbaum associates, publishers
6. Cox, T., (2024) *Econo-linguism: The correlation between language and wealth*. Prieinama per svetainę preply.com
7. David, L., Biwer, F., Crutzen, R. *et al.* (2024) The challenge of change: understanding the role of habits in university students' self-regulated learning. *High Educ* 88, 2037–2055 (2024). <https://doi.org/10.1007/s10734-024-01199-w>
8. Donaldo, A. (2014). Foreign Languages and their Impact on Income and Unemployment, *Beiträge zur Jahrestagung des Vereins für Socialpolitik 2014: Evidenzbasierte Wirtschaftspolitik - Session: Norms and Culture, No. F10-V3*, ZBW. Deutsche Zentralbibliothek für Wirtschaftswissenschaften, Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft, Kiel und Hamburg
9. Dörnyei, Z. (1994). Motivation and Motivating in the Foreign Language Classroom. *The Modern Language Journal*, Vol. 78, No. 3 (Autumn, 1994), 273-284
10. Dörnyei, Z. (2010). Researching motivation: From integrativeness to the ideal L2 self. Skyrius knygoje Hunston, S., Oakey, D. *Introducing Applied Linguistics*. Concepts and skills. London: Routledge, 74–83
11. Dörnyei, Z. (2020) *Innovations and Challenges in Language Learning Motivation*. Miestas: Routledge
12. Dörnyei, Z. (2001). *Motivational Strategies in the Language Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
13. Dörnyei, Z., Mentzelopoulos, K. (2022). *Lessons from Exceptional Language Learners Who Have Achieved Nativelike Proficiency: Motivation, Cognition and Identity*, Multilingual matters, Bristol Jackson.
14. Dörnyei, Z., Ushioda, E. (2013) *Teaching and Researching Motivation*. Routledge
15. Dörnyei, Z. (2005) *The psychology of the language learner individual differences in second language acquisition*. London: RoutledgeTaylor & Francis Group.
16. Fabricius, L., Westerberg, T (2023). *Language Training Services for Adult Immigrants in the Nordic Countries. A comparative study*. Nordic Council of Ministers, prieiga internetu <https://pub.norden.org/temanord2023-512/2-overview-of-the-systems-for-language-training-in-the-nordic-countries.html> (žiūrėta 2025-01-19)
17. Gardner, R. C. (2010). *Motivation and second language acquisition: The socioeducational model*. New York: Peter Lang.
18. Gardner, R., C. (2012). Integrative motivation and global language (English) acquisition in Poland. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 2(2), 215–226.

19. Gudavičienė, E. (2019) Oslo lietuvių kalbų mokėjimas ir kalbinis elgesys. *Emigrantai: Kalba ir tapatybė II. Keturi sociolingvistiniai portretai*, VU leidykla
20. Hernández, T., A. (2010). The Relationship Among Motivation, Interaction, and the Development of Second Language Oral Proficiency in a Study-Abroad Context. *The Modern Language Journal*, Vol. 94, No. 4 (Winter 2010), pp. 600-617
21. Higgins, E. T. (1987). Self-Discrepancy: A Theory Relating Self and Affect. *Psychological Review*, 94(3), 319–340.
22. Hummel, K. M. (2013). Target-Language Community Involvement: Second-Language Linguistic Self-Confidence and Other Perceived Benefits. *The Canadian Modern Language Review*, 69(1), 65–90.
23. Husby, O. (2009). Talt bokmål: Målspåk for andrespråksstudenter? *NOA Norsk som andrespråk*, 25(2), s. 9-40.
24. Jahr, E., H. (2014). *Language Planning as a Sociolinguistic Experiment The Case of Modern Norwegian*. Edinburgh University Press Ltd
25. Jansen, B., R., J. (2024). The Interplay between Motivational, Affective Factors and Cognitive Factors in Learning: Editorial. *Journal of Intelligence* 12: 68.
26. Jatautaitė, D., (2013). Užsienio kalbos mokymosi motyvacija - svarbiausias veiksnys. *Globalizacijos iššūkiai ugdymo procesui: visuomenė ir kariuomenė*. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2013. P. 187-199
27. Kalnaitytė, L. (2024). *Jaunų lietuvių kilmės argentiniečių motyvacija mokytis lietuvių kalbos*. Magistro darbas, Vilnius: Vilniaus universitetas
28. Kalnaitytė, L., Vilkenė, L. (2024) Jaunų lietuvių kilmės argentiniečių motyvacija mokytis lietuvių kalbos *Taikomoji kalbotyra*, 21: 119–143
29. Klæboe, H. A. (2020) *Reading motivation in Norwegian as a second language*. Oslo universitetas, magistro darbas
30. Kristoffersen, G. (2000) *The Phonology of Norwegian*, Oxford University press
31. Machin, E. (2020). Intervening with near-future possible L2 selves: EFL students as peer-to-peer motivating agents during Exploratory Practice. *Language Teaching Research*, 27(2), 466-483. <https://doi.org/10.1177/1362168820928565>
32. Mačianskienė, N., Gelūnaitė-Malinauskienė, G. (2014) Vokiečių kalbos mokymo(si) per anglų kalbą ypatumai daugiakultūroje aplinkoje: Mokymosi motyvacijos ir mokymosi aplinkos reikšmė. *Darnioji daugiakalbystė | Sustainable multilingualism | 4/2014*, 115-131
33. Madsen, M. (2022). *The Role of the L2 Motivational Self System in Predicting L2 Willingness to Communicate*. Høgskulen på Veslandet. Magistro darbas
34. Martin-Beltrán, M., Chen, P. J., Guzman, N., Merrills, K. (2020) How adolescents use social discourse to open space for language learning during peer interactions. *Language Teaching Research*, 27(2)
35. Marszałek, J.M., Balagna, D., Kim, A. K. ir Patel, S. A. (2022) Self-concept and intrinsic motivation in foreign language learning: The connection between flow and the L2 self. *Front. Educ.*, 19 December 2022, Sec. Language, Culture and Diversity. Volume 7
36. Maslow A. H. 2006. Motyvacija ir asmenybė. Vilnius: Apostrofa.
37. Maagerø, E. (2005). *Norway: Society and culture*. Portal, Indiana University
38. McClelland, D. (1987) *Human motivation*. Cambridge University press
39. Newman, L. (2023). *The Economic Impact and Effects of Learning a Second Language*. University of Arkansas, Fayetteville
40. Nuottaniemi, A. (2023). *Flerspråkighetens gränser. Språkdiraktik på(o)jämlig grund i migrationernas tid*. Serie Lumen | Bokförlaget h:ström – Text & Kultur

41. Petkevičienė, J. (2012). Mokinių motyvacija ir jos skatinimas. Aleksandro Stulginskio Universitetas.
42. Ramonienė M., J. Brazauskienė, N. Burneikaitė, J. Daugmaudytė, E. Kontutytė, J. Pribušauskaitė (2012) *Lingvodidaktikos terminų žodynas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
43. Ryan, R., M., Deci, E., L. (2017) *Self determination Theory*. The Guilford Press
44. Sato, M., Ballinger, S. (2016) *Peer Interaction and Second Language Learning*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company
45. Shoaib, A., & Dornyei, Z. (2007). *3 Affect in lifelong learning Exploring L2 motivation as a dynamic process*.
46. Sverdlík, A., Rahimi, S., & Vallerand, R. J. (2021). Examining the role of passion in university students' academic emotions, self-regulated learning and well-being. *Journal of Adult and Continuing Education*, 28(2), 426-448. <https://doi.org/10.1177/14779714211037359>
47. Sætermo, M., Sollid, H. (2021). Reported language attitudes among Norwegian speaking-migrants in Tromsø. *Acta Borealia* 2021, Vol. 38, No. 1, 60–80
48. Sæter, A., G. (2023). *Å skrive nynorsk når norsk er andrespråket. Ein studie av andrespråksskriving på nynorsk hjå vaksne innlærarar*. Høgskulen i Volda. Magistro darbas
49. Tønnesen, V. (2020). *Motivasjon sin rolle for leseforståelse på andrespråket*. Universitetet i Oslo. Magistro darbas
50. Valotka, A. (2017) *Aš kalbu – manęs klausosi*. Oratorystės meno praktikumas. Vilniaus universitetas
51. Venås, K., Skjekkeland M. (2024) apie norvegų kalbos dialektų įvairovę ir pasiskirstymą „Dialekter i Noreg“ Den store norske leksikon, prieiga internetu https://snl.no/dialekter_i_Noreg (žiūrėta 2025-01-18)
52. Verga, L., Kotz, S., A. (2013) How relevant is social interaction in second language learning? *Frontiers in Human Neuroscience* September 2013 | Volume 7 | Article 550
53. Vikør, L., S. (2024) straipnis apie norvegų kalbos bokmål variantą „Bokmål“. Den store norske leksikon, prieiga internetu <https://snl.no/bokm%C3%A5l> (žiūrėta 2025-01-17)
54. Vilkienė, L., Vilkaitė-Lozdienė, L., Bružaitė-Liseckienė, J. (2019) *Lietuvių kalba Vilniaus lietuviškose, lenkiškose ir rusiškose gimnazijose: mokėjimo kokybė, kalbinės nuostatos ir motyvacija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
55. Wasserman, T., Wasserman, L. (2020). Motivation: State, Trait, or Both. In: *Motivation, Effort, and the Neural Network Model. Neural Network Model: Applications and Implications*. Springer, Cham
56. Wendt, E. (2015). *Motivation in the Norwegian ESL classroom. Seen from the student's perspective*. Høgskolen i Østfold. Magistro darbas

Santrauka

Šiame darbe keltas tikslas atsakyti į klausimus, kas motyvuoja lietuvius, gyvenančius Lietuvoje ir Norvegijoje, mokytis norvegų kalbos, be to, siekta patikrinti, ar ir kuo skiriasi dėl skirtingų priežasčių besimokančiųjų norvegų kalbos kaip K2 motyvacija. Tyrime analizuoti 16 Lietuvoje ir Norvegijoje gyvenančių lietuvių pusiau struktūruoti kokybiniai interviu. Informantai buvo suskirstyti į 4 grupes norvegų kalbos mokymosi priežastį – mokomasi savo malonumui, jau gyvenama emigracijoje, studijuodama norvegų kalba universitete, siekiama įgyvendinti darbo sutartyje esamus reikalavimus. Pusiau struktūruoti kokybiniai interviu analizuoti atliekant kokybinę teminę analizę.

Analizė atskleidė, kad didžioji dalis informantų mokosi norvegų kalbos, nes patys to nori, mažesnė informantų dalis mokosi norvegų kalbos dėl aplinkinių spaudimo. Kalbėdami apie mokymosi aplinkos, t. y. mokytojų ir kartu besimokančiųjų palaikymą ir K2 mokymosi motyvaciją, skirtingų grupių informantai akcentavo skirtingus pranašumus – studentai ir tarptautinės įmonės darbuotojai minėjo kalbos mokymasis gyvai grupėse, besimokantieji savo malonumui išskyrė mokymosi nuotoliu naudą. Studijuojančių norvegų kalbą universitete grupė teigė, kad norvegų kalbos sociolingvistinė situacija turėjo įtakos jų K2 mokymosi motyvacijai. Kitos trys informantų grupės teigė, kad šis veiksnys nelėmė jų K2MM.

Kalbant apie informantų nuostatas norvegų, Norvegijos visuomenės ir šalies kultūros atžvilgiu, pasakytina, kad studentų grupė atskleidė proceso cikliškumą – norvegų kalbos mokymasis lemia K2 mokymosi motyvaciją, o tai paskatina ir domėjimąsi šalies kultūra bei dar didesnę norą mokytis norvegų kalbos. Kitoms grupėms tai nėra būdinga. Atlikta interviu teminė analizė taip pat parodė, kad besimokančių savo malonumui grupė nesvarsto artimiausiu metu ieškoti darbo, susijusio su norvegų kalba, o jau emigravusiųjų grupės dalis informantų arba jau rado darbą norvegakalbėje aplinkoje, arba jo intensyviai ieško. Taigi, pirmai minėta grupei darbo perspektyvos nėra motyvuojantis veiksnys mokytis norvegų kalbos, o antroji siekia rasti darbą norvegakalbėje aplinkoje, todėl šis finansinis aspektas lemia jų norvegų kalbos mokymosi motyvaciją. Studentų grupės informantai, kurie studijuodami gali gauti stipendiją už aukštus rezultatus, tvirtino iš dalies rinkęsi studijas dėl gerų potencialių darbo vietų, tačiau kai kuriais atvejais tai buvo tik šalutinė priežastis. Grupė, kuri mokėsi norvegų kalbos siekdami įgyvendinti darbdavio reikalavimus, tvirtino, kad gaunamas atlyginimas kursų metu juos motyvavo mokytis norvegų kalbos ir siekti kuo geresnių rezultatų. Pasakytina, kad darbą būtų galima tęsti, o rezultatai gali būti naudingi kitiems norvegų kalbos kaip svetimšios mokymosi motyvaciją analizuojantiems tyrėjams.

Summary

Motivation for Learning the Norwegian Language as L2

The aim of this study was to answer the question of what motivates Lithuanians living in Lithuania and Norway to learn the Norwegian language. Additionally, the study sought to examine whether and how the motivation to learn Norwegian as a second language (L2) differs among learners with different reasons for studying it. The study analyzed 16 semi-structured qualitative interviews with Lithuanians living in Lithuania and Norway. The informants were divided into four groups based on their reasons for learning Norwegian: for personal enjoyment, already living in emigration, studying in Norwegian at a university, and to fulfill job contract requirements. The semi-structured interviews were analyzed using qualitative thematic analysis.

The analysis revealed that the majority of informants learn Norwegian because they want to, while a smaller portion learn it due to external pressure. When discussing the learning environment — specifically, the support from teachers and fellow learners — and motivation to learn L2 Norwegian, informants from different groups emphasized different advantages: students and employees of international companies highlighted the benefits of in-person group learning, while those learning for pleasure emphasized the advantages of remote learning. The group studying Norwegian at university stated that the sociolinguistic situation of the Norwegian language influenced their L2 learning motivation. The other three groups stated that this factor did not influence their motivation to learn Norwegian as an L2.

Regarding the informants' attitudes toward Norwegians, Norwegian society, and the country's culture, it was noted that the student group revealed a cyclical process — learning Norwegian influences L2 learning motivation, which in turn stimulates interest in the country's culture and a stronger desire to learn the language. This pattern was not characteristic of the other groups. The thematic analysis of the interviews also showed that the group learning for personal enjoyment did not consider seeking a job related to the Norwegian language in the near future, while among the emigrant group, some informants had already found work in a Norwegian-speaking environment or were actively looking for it. Therefore, for the first group, job prospects are not a motivating factor for learning Norwegian, whereas the second group aims to find work in a Norwegian-speaking environment, making this financial aspect a key motivator for their language learning. Informants in the student group, who could receive scholarships for high academic performance, stated that they partially chose their studies due to good potential job opportunities, although in some cases this was only a secondary reason. The group learning Norwegian to fulfill employer requirements stated that receiving a salary during the course motivated them to study the language and achieve the best possible results. It can be concluded that the work could be continued, and the results may be useful for other researchers analyzing motivation for learning Norwegian as a foreign language.

Priedas

Norvegų kalbos mokymosi motyvacija

Kokybinio pusiau struktūruoto interviu gairės

Esu Sigita Razmutė, Vilniaus universiteto Taikomosios kalbotyros magistro programos antro kurso studentė. Šiuo metu vykdu tyrmą apie norvegų kalbos mokymosi motyvaciją. Atlikdama tyrimą, siekiu nustatyti, kokia motyvacija dažniausiai yra būdinga lietuviams, besimokantiems norvegų kalbos Lietuvoje, ir Norvegijoje, kokios priežastys (vidinės ar išorinės) lemia motyvacijos pokyčius ir kokios nuostatos didina lietuvių motyvaciją mokytis norvegų kalbos.

Ar sutinkate, kad interviu būtų įrašomas, o vėliau išrašytos mintys anonimiškai būtų naudojamos mokslo darbuose?

Padėkojama, kad informantas ar informantė sutiko duoti interviu.

Bendra informacija:

1. Kiek jums metų?
2. Koks jūsų išsilavinimas? (NA VUS)
3. Kokių mokate užsienio kalbų? Ar jos jums reikalingos gyvenime? Kodėl mokėtės?
4. Dėl kokių priežsčių nusprendėte mokytis norvegų kalbos? Kiek laiko jau mokotės norvegų kalbos?
5. Kaip apibūdintumėte, kokio lygio jūsų norvegų kalbos žinios yra šiuo metu (raštu ir žodžiu)?

Temos	Kalbų mokyklos mokiniai, gyvena LT (KMMLT)	Kalbų mokyklos mokiniai, gyvena NO (KMMNO)	VU studentai (VUS)	Tarptautinės įmonės darbuotojai (TID)
1. Idealusis aš	1. Ar mokotės norvegų kalbos dėl to, kad pats / pati norite? Dėl savęs? Kaip kilo toks noras? 2. Ar mokotės kalbos, nes norite geriau pažinti Norvegiją, jos kultūrą, istoriją?	1. 2. 3. 4. . 5.	1. 2. 3. 4. . 5.	1. 2. 3. . 4. . 5.

	3. Ar savo ateitį siejate su Norvegija? Dėl to reikalinga ir kalba? 4. Ar mokotės norvegų kalbos, kad galėtumėte bendrauti su norvegais, pavyzdžiui, bendradarbiais? 5. Ar žiūrite filmus, klausotės muzikos tinklalaidžių ir pan. norvegų kalba? Kas skatina tai daryti?			
2. Privalomasis aš	1. Kiek aplinkinių įtaka lemia jūsų norą mokytis norvegų kalbos? 2. Jei nutartumėte nebesimokyti norvegų kalbos, kaip manote, ar jūsų artimieji nusiviltų dėl tokio sprendimo? 3. Kiek mokytojo/šeimos/vadovo pagyrimas ir pripažinimas skatina jus mokytis kalbos? 4. Kaip manote, ar žmonės (norvegai) jus gerbs labiau, kai jūs galėsite su jais	1. 2. 3. 4. 5. .	1. 2. 3. 4. 5.	1. 2. 3. 4. 5.

	komunikuoti norvegiškai? 5. Kokių pasekmių jūsų gyvenime sulauktumėte, jei nuspręstumėte netęsti norvegų kalbos mokymosi? 6. Ar norėdamas užkirsti kelią toms pasekmėms ir mokotės?			
3. Kalbos mokymosi aplinka	1. Kiek jums iš viso patinka mokytis norvegų kalbos? Kodėl? Ar laukiate pamokų? Kodėl? 2. Kiek mokytojas/dėstytojas turi įtakos norui mokytis norvegų kalbos? Kodėl taip manote? 3. Kiek jus motyvuoja galimybė mokytis kalbos iš gimtakalbių dėstytojų? Kodėl? 4. Kokios užduotys labiausiai skatina norą mokytis norvegų kalbos? Kodėl? 5. Kokios užduotys jums nepatinka, jaučiate	1. 2. 3. 4. 5. 6. .	1. 2. 3. 4. 5. 6. Kaip manote, ar mokymosi aplinka skatina jus mokytis? Kiek jus tenkina studijų kokybė? Ar ji motyvuoja? 7.	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

	neigiamas emocijas, kai jas atliekate? Kodėl? 6. Kaip manote, ar mokymosi aplinka skatina jus mokytis? Kiek jus tenkina kursų kokybė? Ar ji motyvuoja? 7. Ką manote apie kalbos mokymasi savarankiškai? Kokių privalumų ir trūkumų įžvelgiate palyginus su mokymusi klasėje?			
4. Norvegų kalbos variantiškumo problematika	1. Ką jūs manote apie norvegų kalbos įvairovę – dvi rašytines kalbas ir daugiau nei 1000 dialektų? 2. Kiek tai jus motyvuoja mokytis šios kalbos? 3. Ar tai, kad klasėje mokomasi vieno kalbos dialekto (pradedama nuo Oslo dialekto), o realybėje susiduriama su kitu (Bergeno, Trondheim, Stavangerio, Tromsø. etc.) jus skatina klasėje siekti didesnės pažangos?	1. 2. 3. 4.	1. 2. 3. 4.	1. 2. 3. 4.

	4. Ar nemažėja noras mokytis Oslo dialekto kaip perteklinio jei žinote, kad realybėje jums jo gali ir neprireikti?			
5. Nuostatos ir stereotipai apie šalį ir jos gyventojus	1. Ką žinojote apie Norvegiją prieš pradėdami mokytis šios kalbos? 2. Kokia buvo jūsų nuomonė apie šalį, kaip ją vertinote? Ar pasikeitė vertinimas mokantis kalbos? Jei taip, kaip? 3. Kokį įspūdį jums palieka norvegai? 4. Kokį įspūdį jums ši šalis palieka, kokias emocijas sukelia?	1. Ką žinojote apie Norvegiją prieš išvykdami čia gyventi? 2. 3. Kokį įspūdį jums palieka norvegai? 4. Kokį įspūdį jums ši šalis palieka, kokias emocijas sukelia? 5. Kurioje šalies dalyje gyvena šiuo metu? Ar tai pirmoji jūsų gyvenamoji vieta Norvegijoje? Kaip vertinate savo patirtį? Palyginkite su Lietuva.	1. 2. 3. 4.	1. 2. 3. 4.
6. Galimybė pažinti šalies kultūrą	1. Kiek jus motyvuoja galimybė išvykti gyventi į Norvegiją ir pažinti šalį? 2. Kiek jus motyvuoja galimybė išvykti gyventi į Norvegiją ir pažinti jos kultūrą ir žmones?	1. 2. 3.	1. Kiek jus motyvuoja mokytis norvegų kalbos Erasmus ir kitų mainų galimybės? 2. . 3. .	1. Kiek jus motyvuoja mokytis norvegų kalbos galimybė būti komandiruotam ateityje į Norvegiją? 2. 3. .

	3. Kiek motyvuoja galimybė mokytis kalbos esant toje šalyje, „būti panardintu į tą kalbą?“			
7. Finansinis aspektas ir darbo perspektyvos	1. Kiek jus tenkina gaunamos paslaugos ir kainos santykis? 2. Kaip manote, kaip pakis jūsų pajamos išmokus norvegų kalbą ir radus darbą norvegakalbėje aplinkoje?	1. Kokios perspektyvos, jūsų nuomone, atsivers išmokus norvegiškai? 2. Ar, jūsų nuomone, verta investuoti į kalbos kursus?	1. Ar patys mokėtumėte už studijas, jei studijuot mėtė ne vf? 2. Kiek galimybė, kad galite gauti stipendiją už gerą mokymąsi, skatina mokytis kalbos? 3. Kiek jus tenkina studijų kokybė kalbos mokymo atžvilgiu? 4. Kiek jūsų apsisprendimą mokytis kalbos lemia darbo perspektyvos Lietuvoje ir Norvegijoje?	1. Ar jūs patys mokėtumėte už tokius kursus, kuriuos lankote, jei įmonė jų neapmokėtų? 2. Kiek gaunamas atlyginimas skatina mokytis kalbos? 3. Kiek jūsų apsisprendimą mokytis kalbos lemia darbo perspektyvos Lietuvoje ir Norvegijoje? 4. Kiek jaučiatės pasiruošę tapti komandos dalimi ir pritaikyti įgytas kalbos žinias praktiškai?